

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

«Moscow City»

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η έκδοση Επιχειρηματικού Οδηγού για τη Ρωσική Ομοσπονδία, από το Γραφείο Οικονομικών Εμπορικών Υποθέσεων (Ο.Ε.Υ) της Ελληνικής Πρεσβείας στη Μόσχα ευελπιστούμε ότι θα αποτελέσει χρήσιμο για την ελληνική επιχειρηματική κοινότητα που δραστηριοποιείται ή επιθυμεί να δραστηριοποιηθεί στη χώρα αυτή που είναι η μεγαλύτερη σε έκταση χώρα στον πλανήτη (17,1 εκ. τ.χλμ).

Στο Α' Κεφάλαιο, ο Επιχειρηματικός Οδηγός για τη Ρωσική Ομοσπονδία 2021, αναφέρεται στα γενικά χαρακτηριστικά της χώρας, όπως δημογραφικά στοιχεία, βασικά μακροοικονομικά μεγέθη, οικονομική επισκόπηση καθώς και στο διμερές εμπόριο Ελλάδας-Ρωσίας.

Στο Β' Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας, τα καταναλωτικά πρότυπα, στην βιομηχανική ιδιοκτησία, καθώς και πληροφορίες για την πρόσβαση στη ρωσική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών.

Στο Γ' Κεφάλαιο παρουσιάζονται πληροφορίες για φορολογικά θέματα όπως, φορολογία φυσικών προσώπων, φορολόγηση επιχειρήσεων, συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας κ.α καθώς και για δασμολογικά θέματα όπως ειδικότεροι φόροι, δασμοί, ειδικές οικονομικές ζώνες. Η Ρωσική Ομοσπονδία συμμετέχει στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση (ΕΑΕΥ ή ΕΕΥ) μαζί με την Λευκορωσία, το Καζακστάν, την Αρμενία και την Κιργιζία, τα όργανα της οποίας και ιδιαίτερα η Επιτροπή της ΕΟΕ είναι αρμόδια μεταξύ άλλων για τη ρύθμιση του εξωτερικού εμπορίου, τελωνειακή-δασμολογική και μη δασμολογική ρύθμιση, τη ρύθμιση των υγειονομικών, κτηνιατρικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων, την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων των καταναλωτών, τη ρύθμιση της βιομηχανίας στην παραγωγή φαρμάκων και ιατρικών προϊόντων, θέματα ενέργειας, θέματα μεταφορών, ρύθμιση της αγοράς εργασίας της Ένωσης, ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών και άλλων υπηρεσιών.

Στο Δ' Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο επενδυτικό περιβάλλον όπως ο Αναπτυξιακός νόμος, η εμπορική διαιτησία, το καθεστώς ιδιωτικοποιήσεων κ.α

Στο Ε' Κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο των Δημόσιων Διαγωνισμών και Κρατικών Προμηθειών.

Στο ΣΤ Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις Κυρώσεις της Δύσης καθώς και τα Ρωσικά Αντίμετρα. Οι δυτικές κυρώσεις αφορούν πρόσωπα και επιχειρήσεις ενώ τα ρωσικά αντίμετρα θέτουν περιορισμούς στην εισαγωγή αγροτικών, κυρίως νωπών αγροτικών προϊόντων.

Στα επόμενα Κεφάλαια Ζ, Η, Θ, γίνεται αναφορά σε κλάδους ιδιαίτερου Ενδιαφέροντος για τις ελληνικές επιχειρήσεις, σε χρήσιμα στοιχεία επικοινωνίας με ρωσικούς φορείς και υπηρεσίες καθώς και σε χρήσιμες πηγές πληροφόρησης.

Το μέγεθος της ρωσικής αγοράς (146 εκ.), η ύπαρξη της Ευρασιατικής Οικονομικής (ενιαία τελωνειακή ζώνη) και οι στενοί οικονομικοί δεσμοί της Ρωσικής Ομοσπονδίας (Ρ.Ο) με άλλες χώρες της Κεντρικής Ασίας όπως το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν και Τατζικιστάν δημιουργεί θετικές προϋποθέσεις για να προσελκύσει το εμπορικό και επενδυτικό ενδιαφέρον των επιχειρήσεων. Οι ιδιαιτερότητες της χώρας και της περιοχής αλλά και η παρουσία μεγάλων διεθνών επιχειρήσεων απαιτεί την ανάλογη

προσαρμογή των ενδιαφερόμενων για δραστηριοποίηση στη Ρ.Ο και μια τέτοια επιλογή αποτελεί αναπόφευκτα μια στρατηγική απόφαση, που απαιτεί μελέτη, επιλογή κατάλληλων συνεργατών.

Το Α' εξάμηνο 2021 οι ελληνικές εξαγωγές στη Ρωσία ανήλθαν σε €86,36 εκ., αυξημένες κατά 13,33% έναντι του α' εξαμήνου 2020.

Η εν γένει εικόνα των ελληνικών προϊόντων στη Ρωσία είναι θετική, ενώ η ομογένεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα στήριξης. Προοπτικές ενδυνάμωσης των ελληνικών εξαγωγών καταγράφονται στους τομείς τυποποιημένων τροφίμων-ποτών, κατεψυγμένων προϊόντων, μηχανολογικού εξοπλισμού, δομικών υλικών, φαρμακευτικών προϊόντων, ιατρικού εξοπλισμού, δερμο-καλλυντικών, προϊόντων ένδυσης, αγροχημικών, αρδευτικών συστημάτων, εξοπλισμό ιχθυοκαλλιεργειών, όσο και ανάπτυξης διμερών συνεργασιών εντός της ρωσικής επικράτειας, μέσω συμμετοχής ελληνικών επιχειρήσεων σε επενδυτικά σχέδια σχετιζόμενων με τη ρωσική πολιτική υποκατάστασης των εισαγωγών και την προσαρμογή κλιματική αλλαγή όπως η κυκλική οικονομία, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, η διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων, η διαχείριση αερίων του θερμοκηπίου, η παραγωγή βιοαερίου, η ενεργειακή αποδοτικότητα, κλπ).

Στην επικαιροποιημένη έκδοση του 2021 του Επιχειρηματικού Οδηγού, έχουν προστεθεί περαιτέρω πληροφορίες, όπως η συνοπτική παρουσίαση των τεχνικών εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και οι προϋποθέσεις πρόσβασης σε ρωσικούς δημόσιους διαγωνισμούς (αποτυπωμένες από την Αντιπροσωπεία της Ευρ. Επιτροπής στη Μόσχα) και οι δυνατότητες πρόσβασης στη ρωσική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών που αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας, την τεχνολογία πληροφορικής, το οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων, την αξιοποίηση του Προγράμματος Horizon Europe, την αγορά οίνων, τον εν γένει αγροτικό τομέα, το φαρμακευτικό τομέα, την ευρω-ρωσική συνεργασία στην κλιματική αλλαγή και στην πολιτική ανάπτυξης της ζώνης της Αρκτικής.

Το Γραφείο ΟΕΥ της Μόσχας σε συνεργασία με το Enterprise Greece, τα Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια, τους Συνδέσμους Εξαγωγέων, το Ελληνο-Ρωσικό Επιμελητήριο, το Ελληνο-Ρωσικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο και άλλους Φορείς είναι στη διάθεση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ώστε να στηρίξει την εξαγωγική και επενδυτική προσπάθεια των ελληνικών επιχειρήσεων στη δυνητική παρουσία τους στη ρωσική αγορά, ενώ στην ιστοσελίδα agora.mfa.gr αναρτώνται περιοδικά χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική συγκυρία και την εξέλιξη των διμερών οικονομικό-εμπορικών σχέσεων.

Τέλος θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς όλα τα στελέχη του Γραφείου ΟΕΥ Μόσχας για την ουσιαστική συνεισφορά τους στην υλοποίησή του Επιχειρηματικού Οδηγού 2021 και ιδιαίτερα προς τον κ. Βαϊανό Ωραιόπουλο-Κελένη, Σύμβουλο ΟΕΥ Β' που ασχολήθηκε διεξοδικά με την επεξεργασία των πληροφοριών και δεδομένων που εμπεριέχονται σε αυτόν.

Χρήστος Φαρμάκης

Γενικός Σύμβουλος ΟΕΥ Α'

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγικό Σημείωμα	2
A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	7
A1. Γενικά Χαρακτηριστικά Χώρας	7
A2. Δημογραφικά Στοιχεία	7
A3. Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη	8
A4. Οικονομική Επισκόπηση	9
A5. Διμερές Εμπόριο Ελλάδας-Ρωσίας	13
B. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	16
B1. Θεσμικό Πλαίσιο	16
B.1.1. Νομικές μορφές εταιρειών	16
B.1.2. Διαδικασία ίδρυσης εταιρείας	19
B.1.3. Καθεστώς αδειοδοτήσεων	19
B.1.4. Σήμανση / πιστοποίηση προϊόντων (ετικέτες, πιστοποιήσεις)	20
B.1.5. Τιμολόγηση	23
B.1.6. Τελωνειακή νομοθεσία	23
B.1.7. Διαδικασίες εισαγωγής / περιορισμοί εισαγωγών	25
B.1.8. Εξασφάλιση πιστώσεων-χρηματοδοτήσεων	28
B.1.9. Καθεστώς ιδιοκτησίας	28
B.1.10. Εργασιακό Καθεστώς	29
B2. Στρατηγική Εισόδου	30
B.2.1. Απευθείας πωλήσεις	30
B.2.2. Συμβόλαιο με εταιρεία διανομής	30
B.2.3. Γραφείο Αντιπροσωπείας ή Υποκατάστημα	30
B.2.4. Ίδρυση θυγατρικής εταιρείας	31
B.2.5. Δίκτυα διανομής	31
B.2.6. Προώθηση – Διαφήμιση	35
B.2.7. Πρακτικές οδηγίες	36
B.3. Καταναλωτικά Πρότυπα	41

B.4. Βιομηχανική Ιδιοκτησία	41
B.5. Πρόσβαση στη Ρωσική Αγορά Προϊόντων και Υπηρεσιών	44
B.5.1. Υποκατάσταση εισαγωγών (Επιτόπια παραγωγή)	44
B.5.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός της ρωσικής οικονομίας	47
B.5.3. Τεχνολογία πληροφορικής	48
B.5.4. Οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων	49
B.5.5. Πρόγραμμα «Horizon Europe»	52
B.5.6. Ο αγροτικός τομέας στη Ρωσία	53
B.5.7. Πρόσβαση στην αγορά οίνων στη Ρωσία	57
B.5.8. Ο φαρμακευτικός τομέας στη Ρωσία	60
B.5.9. Ευρω-Ρωσική συνεργασία στην κλιματική αλλαγή	61
B.5.10. Πρόσβαση στη ζώνη της Αρκτικής	63
B.5.11. Προβλήματα πρόσβασης στη ρωσική αγορά (θέσεις ΕΕ)	66
Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ - ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ	69
Γ.1. Συμφωνίες Αποφυγής Διπλής Φορολογίας	69
Γ.2. Φορολογία Φυσικών Προσώπων	70
Γ.3. Φορολόγηση Επιχειρήσεων	71
Γ.4. Ειδικότεροι Φόροι	72
Γ.5. Δασμοί	73
Γ.6. Ειδικές Οικονομικές Ζώνες	73
Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	75
Δ.1. Αναπτυξιακός Νόμος – Κίνητρα Επενδύσεων	75
Δ.2. Εμπορική Διαιτησία	77
Δ.3. Καθεστώς Ιδιωτικοποιήσεων	78
Δ.4. Πιστοληπτική Ικανότητα – Κίνδυνοι και Προοπτικές	79
Ε. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	80
Ε.1. Θεσμικό Πλαίσιο	80
ΣΤ. ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΔΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΡΩΣΙΚΑ ΑΝΤΙΜΕΤΡΑ	84

ΣΤ.1. Κυρώσεις Δύσης προς τη Ρωσία	84
ΣΤ.2. Ρωσικά Αντίμετρα	86
Ζ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	93
Η. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	96
Θ. ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	105

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α1. Γενικά Χαρακτηριστικά Χώρας

Επίσημη ονομασία	Ρωσική Ομοσπονδία
Πρωτεύουσα	Μόσχα
Έκταση	17 εκ. τ.χλμ.
Πολίτευμα	Ομοσπονδιακή (Ημι)Προεδρική Δημοκρατία
Πρόεδρος	Vladimir PUTIN
Πρωθυπουργός	Mikhail MISHUSTIN (Ιαν.2020)
Διακυβέρνηση	Κοινοβούλιο (Ομοσπονδιακή Συνέλευση) αποτελούμενο από δύο Σώματα (Κρατική Δούμα και Ομοσπονδιακό Συμβούλιο). Ο Πρόεδρος εκλέγεται άμεσα από το λαό και διορίζει τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς. Υπάρχουν 85 διοικητικές περιφερειακές οντότητες.
Νόμισμα	Ρούβλι (RUB)
Γεωγραφία	Μεγαλύτερη σε έκταση στον κόσμο, περιβάλλεται από 12 θάλασσες και συνορεύει με 16 χώρες (Νορβηγία, Φινλανδία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Λευκορωσία, Ουκρανία, Γεωργία, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, Κίνα, Μογγολία, Βόρεια Κορέα, Ιαπωνία, ΗΠΑ). Είναι η μεγαλύτερη σε έκταση χώρα παγκοσμίως.
Φυσικοί πόροι	Μεγάλα αποθέματα φυσικού αερίου, οπτάνθρακα (τύρφη), ξυλείας, αλατιού, πόσιμου νερού, κασσίτερου, τιτανίου, ψευδαργύρου, νικελίου, διαμαντιών, σιδηρομεταλλεύματος και αργύρου.

Α2. Δημογραφικά Στοιχεία

Πληθυσμός	145,9 εκ.
Αστικοποίηση	Τα ¾ των Ρώσων ζουν σε αστικά κέντρα, κυρίως στο δυτικό τμήμα της επικράτειας.
Μεγαλύτερες πόλεις	Μόσχα (12 εκ.), Αγία Πετρούπολη (5 εκ.), Νοβοσιμπίρσκ (1,6 εκ.), Αικατερινούπολη (1,5 εκ.), Νίζνι Νόβγκοροντ (1,2 εκ.). [12 πόλεις με πληθυσμό άνω του 1 εκ.]
Εθνότητες	Ρώσοι 80%, Τάταροι 3,8%, Ουκρανοί 2% και πολλές μικρότερες ομάδες.

Α3. Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Βασικά Οικονομικά Μεγέθη Ρωσικής Ομοσπονδίας						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ονομαστικό ΑΕΠ [WB]	\$1,28 τρις.	\$1,55 τρις.	\$1,60 τρις.	\$1,66 τρις.	\$1,48 τρις.	\$777,4 δις (Ιουν)
Μεταβολή ονομαστικού ΑΕΠ [τιμές 2016] [Rosstat]	+0,2%	+1,8%	+2,8%	+2,0%	-3,0%	+4,3%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ [WB]	\$8.704,9	\$10.720,3	\$11.287,4	\$11.497,9	10.126,7	\$11.000
Ανεργία [WB]	5,5%	5,2%	5,2%	4,5%	5,6%	4,5%
Πληθωρισμός [WB]	7,0%	3,7%	4,3%	4,5%	3,4%	7,4%
Ισοζύγιο Γεν.Κυβέρνησης (συμπερ. υδρογονανθράκων) (% ΑΕΠ) [Min. of Finance]	-R2.956,5 δις (-\$46,84 δις) -3,7% ΑΕΠ	-R1.331,4 δις (-\$22,49 δις) -1,5% ΑΕΠ	+R2.741,4 δις (+\$43,02 δις) +2,7% ΑΕΠ	+R1.974,3 δις (+\$30,55 δις) +1,9% ΑΕΠ	-R4.102,3 δις (-\$57,05 δις) -3,8% ΑΕΠ	+1,3%
Ισοζύγιο Γεν.Κυβέρνησης (εξαιρ. υδρογονανθράκων) (% ΑΕΠ) [Min.of Finance]	-R7.800,4 δις (-\$123,8 δις) -9,6%	-R7.303,3 δις (-\$123,36 δις) -7,9%	-R6.276,4 δις (-\$98,5 δις) -6,1%	-R5.950,0 δις (-\$92,1 δις) -5,5%	-R9.338,0 δις (-\$129,8 δις) -8,8%	-5,2%
Δαπάνες Γεν.Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) [Min.of Finance]	17,21%	17,02%	16,1%	17,0%	21,4%	-
Εξωτερικό Χρέος (%ΑΕΠ) [Central Bank of Russia]	\$511.752 εκ. 40%	\$518.445 εκ. 33%	\$455.703 εκ. 27%	\$491.418 εκ. 29%	\$467.859 εκ. 32%	7,50% (Οκτ.)
Εξωτ. Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ) [Min.of Finance]	\$51,2 δις 4,0% (01.01.2017)	\$49,8 δις 3,2% (01.01.2018)	\$49,2 δις 3,0% (01.01.2019)	\$54,8 δις 3,3% (01.01.2020)	\$56,7 δις 3,9% (01.01.2021)	\$6.000
Εσωτ. Δημόσιο Χρέος (%ΑΕΠ) [Min.of Finance]	R 8.003 δις \$ 126,83 δις 9,9% (01.01.2017)	R 8.690 δις \$146,86 δις 9,5% (01.01.2018)	R 9.176 δις \$ 144,05 δις 9,0% (01.01.2019)	R 10.172 δις \$ 157,46 δις 9,5% (01.01.2020)	R 14.751 δις \$205,15 δις 14,3% (01.01.2021)	-
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών [Cenral Bank of Russia]	+\$24.469 εκ.	+\$33.156 εκ.	+\$113.811 εκ.	+\$65.337 εκ.	+36.113 εκ.	-
Μέση Συναλλαγματική Ισοτιμία Ρουβλίου (\$ και €) [Central Bank of Russia]	\$1=R63,10 €1=R72,44	\$1=R59,17 €1=R63,18	\$1=R63,7 €1=R74,8	\$1=R64,6 €1=R72,3	\$1=R71,9 €1=R82,0	-
Βασικό επιτόκιο (τελ. ημ/νία αλλαγής εντός έτους) [Central Bank of Russia]	10% (16.12.2016)	7,75% (15.12.2017)	7,75% (15.09.2018)	6,25% (16.12.2019)	4,25% (28.07.2020)	-
Διαθέσιμα Κεντρικής Τράπεζας (31/12)[Central Bank of Russia]	\$402,4 δις	\$417,8 δις	\$479,3 δις	\$554,4 δις	\$595,8 δις	-

Μέσος Μηνιαίος Μισθός / Εργαζόμενου (άνευ μπόνους) [Russia Statistical Yearbook]	R37.408	R40.805	R41.600	R44.600	R51.352	-
Μέση Εθνική Σύνταξη [Russia Statistical Yearbook]	R12.645	R13.293	R14.711	R14.544	R15.744	-
Μέσο Μηνιαίο Ελάχιστο Επίπεδο Διαβίωσης [Russia Statistical Yearbook]	R9.114	R9.506	R9.872	R9.800	R11.329	-
Ποσοστό Πληθυσμού < Ελαχ.Επιπέδου Διαβίωσης [Russia Statistical Yearbook]	13,5%	12,8%	11,9%	10,8%	11,3%	-

A4. Οικονομική Επισκόπηση

Η ρωσική οικονομία, στη δεκαετία 2000, βίωσε υψηλούς αναπτυξιακούς ρυθμούς, οι οποίοι βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στις υψηλές τιμές των βασικών προϊόντων/πρώτων υλών και συνοδεύτηκε από αξιοσημείωτη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού. Εντωμεταξύ, η υποτίμηση του ρουβλίου κατά την χρηματοοικονομική κρίση του 1998 ευνόησε τους εγχώριους παραγωγούς και την εσωτερική κατανάλωση, ενώ χορηγήθηκαν ευρέως καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια. Το ΑΕΠ αυξανόταν με μέσο ρυθμό 6,8% ετησίως, οι πραγματικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου με μέσο ρυθμό 10% και τα πραγματικά εισοδήματα με ρυθμό 12% ετησίως. Τη συγκεκριμένη περίοδο η Ρωσία αποπλήρωσε σημαντικό μέρος του εξωτερικού χρέους της και κατόρθωσε να συσσωρεύσει τα τρίτα μεγαλύτερα συναλλαγματικά διαθέσιμα μετά από την Κίνα και την Ιαπωνία. Η εμπιστοσύνη επιχειρήσεων και επενδυτών ενισχύθηκε από την άσκηση συνετούς μακροοικονομικής πολιτικής ενώ προωθήθηκαν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και ελήφθησαν μέτρα ενίσχυσης της οικονομικής διαφάνειας. Παράλληλα, αξιοσημείωτες επιχειρηματικές ευκαιρίες εμφανίστηκαν στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, του λιανεμπορίου, των φαρμακευτικών και της ενέργειας. Το 2012, η χώρα έγινε μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους αυξήθηκε κατά περίπου 80% μεταξύ του 2000 και 2012 (από \$14.615 έως \$26.013 σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης, τιμές 2017) σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας. Από το 2003, η Ρωσία ήταν η έκτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο σε τιμές αγοραστικής δύναμης, ανεβαίνοντας από την ένατη θέση το 2000. Σταδιακά, ένα ευνοϊκό εξωτερικό περιβάλλον σε συνδυασμό με συνετή μακροοικονομική διαχείριση και ανερχόμενα έσοδα από την πώληση υδρογονανθράκων, αύξησαν τα δημοσιονομικά πλεονάσματα και τα αποθέματα συναλλάγματος, ενώ μείωσαν το εξωτερικό χρέος. Αυτό βοήθησε τη Ρωσία να ανταποκριθεί στις ισχυρές αντικυκλικές πολιτικές στην ύφεση κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης 2008–09, περιορίζοντας τον αντίκτυπο της στην οικονομία. Κατά τη διετία 2008-2009, η Ρωσία δέχθηκε ισχυρό πλήγμα από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση. Η πτωτική πορεία των τιμών των βασικών αγαθών, η κατάρρευση των χρηματαγορών, ο περιορισμός της πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, η αύξηση της ανεργίας και η υποχώρηση της εσωτερικής κατανάλωσης κλόνισαν τα θεμέλια της οικονομίας. Το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 7,9% και η βιομηχανική παραγωγή κατά 10,8%. Μετά από το ξέσπασμα της κρίσης, η κυβέρνηση έλαβε μέτρα θωράκισης της οικονομίας, ύψους 10% του ΑΕΠ. Παρέσχε φορολογικά κίνητρα για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και έδωσε διέξοδο σε μεγάλες επιχειρήσεις που αντιμετώπιζαν δυσχέρειες, έτσι ώστε οι τελευταίες να μη δρομολογήσουν μαζικές απολύσεις. Η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας προχώρησε σε σταδιακή υποτίμηση του ρουβλίου, καταφέροντας να μην προκληθεί μαζική ανάληψη καταθέσεων, ενώ ορισμένες εμπορικές τράπεζες και

εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πέρασαν στον έλεγχο οργανισμών που ελέγχονταν με τη σειρά τους από το Δημόσιο.

Σταδιακά όμως η οικονομία όμως επιβραδύνθηκε λόγω της μείωσης της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού, παρά από την έλλειψη συσσώρευσης κεφαλαίου. Το 2014, η οικονομία υπέστη δυσμενείς διαταραχές στις τιμές του πετρελαίου ενώ η επιβολή οικονομικών κυρώσεων λόγω της κρίσης στη χερσόνησο της Κριμαίας, οδήγησαν τη Ρωσία να υιοθετήσει πολιτική αυτάρκειας (υποκατάσταση εισαγωγών) με επιπτώσεις όμως στην παραγωγικότητα του γεωργικού και τεχνολογικού τομέα. Ως συνέπεια, μειώθηκαν οι εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων (ΑΞΕ) από το 2014 με επιπτώσεις στους αναπτυξιακούς ρυθμούς. Αυτές οι εξελίξεις εστίασαν στην ανάγκη ανανεωμένης οικονομικής στρατηγικής και καθιέρωσης νέων εθνικών στόχων, οι οποίοι θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη δυνητική ανάπτυξη και να αυξήσουν την παραγωγικότητα. Οι νέοι Εθνικοί Στόχοι ανακοινώθηκαν από το Ρώσο Πρόεδρο το Μάιο 2018 με σκοπό την ανάπτυξη τομέων προσανατολισμένων στις εξαγωγές υιοθετώντας σύγχρονες τεχνολογίες και απασχολώντας εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης. Παράλληλα, η περαιτέρω ένταξη στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας (GVCs) θα ήταν ένα σημαντικό αναπτυξιακό βήμα, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση της οικονομίας και την ανάπτυξη, αυξάνοντας τα κέρδη του παραδοσιακού εμπορίου και συμβάλλοντας στη μείωση του επιπέδου φτώχειας. Σύμφωνα με τη μελέτη “Russia Integrates” (Παγκόσμια Τράπεζα, 2020) διαγράφονται σημαντικές ευκαιρίες στις αλυσίδες προστιθέμενης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της αναβάθμισής των, οι οποίες δύνανται να ωθήσουν έτι περαιτέρω την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Μετά την περίοδο ύφεσης των ετών **2014-2015**, συνεπεία των **α)** επιδεινούμενων διαρθρωτικών προβλημάτων (χαμηλά επίπεδα επενδύσεων, χαμηλή παραγωγικότητα και δημογραφική γήρανση), **β)** σοβαρών εντάσεων στις σχέσεις με τη Δύση οι οποίες οδήγησαν στις γνωστές κυρώσεις και **γ)** της δραματικής πτώση των τιμών του πετρελαίου το δεύτερο εξάμηνο του 2014 (η τιμή του Brent έπεσε από τα \$100 στα \$50 ανά βαρέλι), η ρ/οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2017 (+1,8%), το 2018 (+2,8%) και μερικώς το 2019 (+2,0%).

Το **2019** η Ρωσία ανέβηκε στην 28η θέση στην κατάταξη **Ease of Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας** (την οποία διατηρεί και ευελπιστεί να ενταχθεί στη δεύτερη δεκάδα των χωρών του Οδηγού), ξεπερνώντας όλες τις άλλες χώρες BRICS και τις περισσότερες άλλες χώρες της ΚΑΚ, υποδηλώνοντας τη συνεπή μείωση των διοικητικών εμποδίων στις επιχειρήσεις. Η Ρωσία έχει δει έναν ταχύτατο πολλαπλασιασμό ενός νέου τύπου Ειδικής Οικονομικής Ζώνης, γνωστού ως **Τομείς Κοινωνικής και Οικονομικής Αναπτυξιακής Προτεραιότητας (PSEDA)**. Αυτά προσφέρουν στους κατοίκους φορολογικές ελαφρύνσεις, απλουστευμένες διοικητικές διαδικασίες και άλλα προνόμια που διευκολύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα και συμβάλλουν στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των περιφερειακών οικονομιών. Στη Ρωσία λειτουργούν περισσότερα από 100 PSEDA, 19 από αυτά στην περιοχή της Άπω Ανατολής της χώρας. Μια σημαντική συνεισφορά στην τεχνολογική πρόοδο της Ρωσίας γίνεται από οργανισμούς που ιδρύθηκαν με κρατική υποστήριξη: το ταμείο RUSNANO, η Russian Venture Company και το κέντρο καινοτομίας και το επιστημονικό πάρκο Skolkovo. Λειτουργούν στο Skolkovo είναι ένα τεχνολογικό πάρκο και το Ινστιτούτο Επιστήμης και Τεχνολογίας του Skolkovo, καθώς και πέντε ομάδες βιομηχανιών για εταιρείες που εργάζονται σε καινοτόμα έργα στους τομείς της τεχνολογίας πληροφοριών, βιοϊατρικής, ενεργειακά αποδοτικής, πυρηνικής και διαστημικής. με τις διεθνείς τάσεις στη φορολογική διοίκηση. Η ψηφιοποίηση των διαδικασιών φορολογικής διαχείρισης έχει απελευθερώσει πρακτικά την Ομοσπονδιακή Φορολογική Υπηρεσία από την ανάγκη διεξαγωγής παραδοσιακών ελέγχων και επέτρεψε τη δημιουργία ενός πιο διαφανούς, αποτελεσματικού συστήματος

για τον υπολογισμό και την καταβολή φόρων για επιχειρήσεις και ιδιώτες. Τον Απρίλιο του 2019, η Κρατική Δούμα ψήφισε ομοσπονδιακό νόμο που επικυρώνει την Πολυμερή Σύμβαση του ΟΟΣΑ για τα BEPS. Αυτό ήταν ένα σημαντικό βήμα προς την εφαρμογή των διεθνών προτύπων από τη Ρωσία για την καταπολέμηση της διάβρωσης της βάσης και της μεταβολής των κερδών.

Το 2020, η πανδημία COVID-19 επηρέασε αρνητικά τη ρωσική οικονομία, η οποία συρρικνώθηκε στο β' τρίμηνο κατά 8% και το γ' τρίμηνο κατά 3,4%. Αυτή η αρνητική δυναμική αναμένεται να συνεχιστεί το δ' τρίμηνο στη διάρκεια του δεύτερου κύματος της πανδημίας. Ωστόσο, η αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική, η προσαρμοστική νομισματική πολιτική, η προ κρίση, τα μεγάλα μακροοικονομικά ρυθμιστικά αποθέματα και οι στοχευμένες κοινωνικές πολιτικές που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για τη μείωση των επιπτώσεων της κρίσης στη φτώχεια, συνέβαλαν στη συγκράτηση των επιπτώσεών της. Οι κοινωνικές πολιτικές που θεσπίστηκαν νωρίτερα αυτό το έτος - όπως η αύξηση του ανώτατου επιπέδου παροχών ανεργίας και μια σειρά οικογενειακών επιδομάτων και συνταξιοδοτικών παροχών - αντισταθμίζουν τον σοβαρό αντίκτυπο της κρίσης στην απασχόληση και τα διαθέσιμα εισοδήματα. Ωστόσο, η κρίση έχει αυξήσει την ανεργία σε όλη την επικράτεια, με τις περισσότερες απώλειες θέσεων εργασίας να συγκεντρώνονται σε λίγες μόνο οικονομικές δραστηριότητες (μεταποιητικές, κατασκευαστικές, λιανεμπορίου καθώς και τις υπηρεσίες φιλοξενίας). Λαμβάνοντας υπόψη το σχετικά χαμηλό δημόσιο χρέος της Ρωσίας, τα μεγάλα μακροοικονομικά αποθέματα ασφαλείας και το αναμενόμενο συνεχιζόμενο αρνητικό κενό παραγωγής, υποστηρίζουμε ότι η Ρωσία έχει κάποιο δημοσιονομικό χώρο για να της επιτρέψει μια πιο σταδιακή ενοποίηση.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας, η **μεταβολή του ρωσικού ΑΕΠ, το 2020, διαμορφώθηκε στο -3,0%** (από 109,36 τρις ρούβλια σε 106,61 τρις ρούβλια), σε σύγκριση με τη μείωση -3,8% της παγκόσμιας οικονομίας, -5,4% των προηγμένων οικονομιών και -4,8% των αναπτυσσόμενων. Το επίπεδο της μείωσης θεωρείται εξαιρετικά μετριοπαθές συγκριτικά με άλλες οικονομίες των χωρών G20, πρόκειται όμως για τη μεγαλύτερη πτώση του ρωσικού ΑΕΠ από την περίοδο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008-2009, όταν η εγχώρια οικονομία είχε συρρικνωθεί κατά 7,8% και είχε δαπανηθεί ποσό ίσο με το 10% του ΑΕΠ για να επανέλθει.

Μεταξύ των παραγόντων που βοήθησαν τη Ρωσία να αποδώσει καλύτερα του αναμενόμενου από τους διεθνείς οίκους ήταν οι σημαντικές προσπάθειες μακροοικονομικής δημοσιονομικής σταθεροποίησης, ο εξορθολογισμός του τραπεζικού τομέα (μαζί με ενισχυμένη ρύθμιση και εποπτεία), τα ενισχυμένα αποθέματα κεφαλαίων και ρευστότητας και η πολιτική υποκατάστασης των εισαγωγών (είτε στον αγροτικό τομέα είτε στο βιομηχανικό-τεχνολογικό) σε συνδυασμό με την πρόθεση δημιουργίας συνθηκών διαφανών συνοριακών εμπορικών ροών μέσω ηλεκτρονικών απρόσκοπτων διασαφήσεων. Παράλληλα, η συστηματική προσπάθεια σήμανσης των διακινούμενων προϊόντων (καθ' όλη τη διαδικασία της εφοδιαστικής αλυσίδας) η οποία ξεκίνησε το 2019 με προοπτική να ολοκληρωθεί το 2024, αναμένεται να συμβάλει έτι περαιτέρω στην εμπέδωση μιας αγοράς όπου τα ψευδεπίγραφα προϊόντα θα είναι παρελθόν.

Η **μείωση του ΑΕΠ** αποδίδεται στα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν λόγω της πανδημίας και στη μείωση της παγκόσμιας ζήτησης ενεργειακών πόρων. Σύμφωνα με την έκθεση του **ΔΝΤ**, μεταξύ των λόγων της ανθεκτικότητας της οικονομίας είναι τα αποκαλούμενα «μειονεκτήματα» της δομής της ρωσικής οικονομίας, ήτοι το σχετικά μικρό μέγεθος του τομέα των υπηρεσιών, το μεγάλο μερίδιο του δημόσιου τομέα το οποίο εγγυάται όμως την απασχόληση (σύμφωνα με την Ομοσπονδιακή Αντιμονοπωλιακή Υπηρεσία, το μερίδιο της προστιθέμενης αξίας στη δομή του ΑΕΠ που δημιουργήθηκε

από κρατικούς οργανισμούς είναι περίπου 65%), η χαμηλή συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη δομή του ΑΕΠ (μόλις 22%, όταν στις ανεπτυγμένες χώρες κυμαίνεται μεταξύ 40%-50%) και η χαμηλή συμμετοχή της ρωσικής οικονομίας στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα προϊόντων και υπηρεσιών (εκτός από τους τομείς εξόρυξης πρώτων υλών), συνεπεία της από το 2014 υιοθετούμενης πολιτικής υποκατάστασης των εισαγωγών, η οποία απέδωσε κυρίως στον πρωτογενή τομέα.

Από πλευράς **κλάδων της οικονομίας**, οι οποίοι κατά κύριο λόγο επηρεάστηκαν από την **πανδημία** ήταν οι εξής: φιλοξενία και εστίαση (εστιατόρια) -24,1%, πολιτισμός και αθλητισμός -11,4%, μεταφορές -10,3% και οικιακές υπηρεσίες -6,8%. Ταυτόχρονα, η πτώση των τιμών των ενεργειακών πόρων επηρέασε το δείκτη εξόρυξης ορυκτών με συνεπακόλουθη μείωση της αξίας του παραγόμενου όγκου κατά 10,2%. Αντιθέτως, οι τομείς στους οποίους καταγράφηκε ανάπτυξη ήταν: χρηματοδότηση και υγειονομική περίθαλψη +7,9%, υγειονομική περίθαλψη και κοινωνικές υπηρεσίες +0,3% και ενημέρωση και επικοινωνία +0,2%. Παράλληλα, λόγω της αύξησης των τιμολογίων κοινής ωφέλειας, αυξήθηκε η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία για επιχειρήσεις που παρείχαν ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο - ατμό (+3,9%) και παροχή νερού, αποχέτευση - διάθεση αποβλήτων (+6,2%). Ανέπαφοι παρέμειναν οι δείκτες στους κλάδους αγροτικό, μεταποίησης και κατασκευών.

Εν τούτοις, παρατηρήθηκε **περιορισμός των συνεπειών της ύφεσης λόγω πανδημίας**, ο οποίος αποδόθηκε στη λήψη μέτρων για τη στήριξη του πληθυσμού και των επιχειρήσεων: μεταξύ των υιοθετηθέντων μέτρων συγκαταλέγονται η στήριξη της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, των εταιρειών που υπέστησαν σημαντικά πλήγματα λόγω πανδημίας και τομέων όπως οι αερομεταφορές και η δημόσια υγεία, η μείωση του ποσοστού κοινωνικών εισφορών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η χρηματοδοτική στήριξη περιφερειών ενώ υλοποιήθηκαν οι εξαγγελίες Πούτιν, από το Μάρτιο 2020, περί αύξησης της φορολόγησης των τόκων των προθεσμιακών καταθέσεων όταν αυτές υπερβαίνουν τα πέντε εκ. ρούβλια και επαναδιαπραγματεύσεων των Συμφωνιών Αποφυγής Διπλής Φορολογίας ως προς την αύξηση του παρακρατούμενου φόρου στα έσοδα με χώρες μεγάλου ενδιαφέροντος ως προς τις διμερείς επενδύσεις όπως η Κύπρος, η Μάλτα, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία (με την τελευταία, μέχρι στιγμής, δεν ευοδώθηκαν).

Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν η χαμηλότερη από την αναμενόμενη **μείωση των εγχώριων επενδύσεων** (εξαίρεση απετέλεσαν οι ΑΞΕ οι οποίες ανήλθαν στο \$1,4 δις, είκοσι φορές λιγότερες του 2019), η ανάκαμψη της ζήτησης καταναλωτικών αγαθών και η σταθεροποίηση της αγοράς εργασίας. Όμως παρατηρήθηκε σημαντική άνοδος των τιμών στα είδη διατροφής στη ρωσική αγορά και παράλληλη μείωση του μέσου εισοδήματος των Ρώσων πολιτών λόγω της υποτίμησης του Ρουβλίου.

Το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** (στοιχεία Κεντρικής Τράπεζας) παρέμεινε πλεονασματικό (+\$36,1 δις) παρά την γενικότερη αρνητική συγκυρία που διαμορφώθηκε από την πανδημία, μειωμένο όμως κατά 50% έναντι του 2019. Ειδικότερα, το **ισοζύγιο προϊόντων** κατέγραψε μεν πλεόνασμα (\$93,7 δις), μειωμένο όμως κατά 43,4% σε σύγκριση με το 2019 (\$165,8 δις). Οι ρωσικές εξαγωγές αγαθών ανήλθαν σε \$333,4 δις ενώ οι εισαγωγές στα \$239,6 δις (-20,5% και -5,5% αντιστοίχως έναντι του 2019). Οι λόγοι που συνέβαλαν σε αυτήν την εξέλιξη ήταν: **α)** η μείωση της αξίας των εξαγωγών προϊόντων, η οποία αποδόθηκε στη μείωση της ετήσιας μέσης τιμής εξαγωγής των ορυκτών καυσίμων και μετάλλων παρά την αύξηση τιμών που σημειώθηκε σε βασικά προϊόντα όπως σιτηρά, ξυλεία, φυτικά έλαια και **β)** η μικρότερη μείωση της αξίας των εισαγωγών προϊόντων, η οποία εκτιμάται ότι οφείλεται στην οικονομική επιβράδυνση και στην υποτίμηση του Ρουβλίου.

Η **Κεντρική Τράπεζα** ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει τη βραχυχρόνια αστάθεια λόγω και του υψηλού επιπέδου συναλλαγματικών διαθεσίμων που κατείχε (στις 03/01/2020 είχαν ανέλθει στα \$556.0 δις, ενώ στις 08/01/2021 στα \$597,4 δις). Όσον αφορά στο γενικό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, σημειώνεται απομάκρυνση από ξένα νομίσματα (οι εμπορικές συναλλαγές εντός της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης ήδη διεξάγονται σε ρούβλια), ενώ σε αντίθεση με το παρελθόν, ο σχετικά σταθερός πληθωρισμός (σε χαμηλά επίπεδα) έχει εμποδίσει τη φυγή από το ρούβλι. Ανάλογη τάση διαφαίνεται και στο διμερές εμπόριο με την Κίνα, όπου γίνεται χρήση της ασφάλισης συμφωνιών ανταλλαγής (swap agreement) συγκεκριμένου χρόνου.

Η Ρωσία είναι το κύριο μέλος της **Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (ΕΑΟΕ)** με τις υπόλοιπες τέσσερις χώρες-μέλη να είναι η Λευκορωσία, η Αρμενία, το Καζακστάν και το Κυργυζστάν. Η Ένωση αυτή ξεκίνησε ως ιδέα το 2010 με σκοπό τις απρόσκοπτες τελωνειακές διατυπώσεις μεταξύ των μελών και την υιοθέτηση ενιαίου δασμολογίου εξωτερικού εμπορίου με τρίτες χώρες. Στις 22.01.2021, ο Πρόεδρος Πούτιν ηγήθηκε κυβερνητικής συνάντησης με θέμα τη σταδιακή ενοποίηση των χωρών της Ευρασίας. Στη συνάντηση τέθηκε στόχος η επίτευξη ενιαίας αγοράς προϊόντων, υπηρεσιών, εργασίας, κεφαλαίου και δημιουργίας μοναδικού ψηφιακού χώρου μέχρι το 2025. Παράλληλα, η Ένωση συνεχίζει τις διαπραγματεύσεις ολοκλήρωσης των Συμφωνιών Ελευθέρων Συναλλαγών με την Αίγυπτο, το Ισραήλ και την Ινδία, ενώ σχεδιάζει την έναρξη διαβουλεύσεων απελευθέρωσης των εμπορικών καθεστώτων με την Ινδονησία και τη Μογγολία. Παράλληλα, η ΕΑΟΕ αναζητά αντιπροσώπευση στον ΟΗΕ, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων και στον ΠΟΕ.

A5. Διμερές Εμπόριο Ελλάδας-Ρωσίας

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της **ΕΛΣΤΑΤ**, ο όγκος του διμερούς εμπορίου προϊόντων, α' εξαμ. 2021 (συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών προϊόντων), αυξήθηκε κατά 8,90% και ανέρχεται σε €1,71 δις,

Διμερές Εμπόριο Ελλάδας - Ρωσίας (με πετρελαιοειδή)										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Μεταβολή 2020/2013	Μεταβολή 2020/2019
Ελληνικές Εξαγωγές	404,57	356,03	213,28	215,17	234,06	231,84	208,55	161,39	-60,10%	-22,61%
Ελληνικές Εισαγωγές	6.621,57	4.890,66	3.398,56	2.821,88	3.426,10	4.145,12	4.082,50	2.933,46	-55,69%	-28,14%
Όγκος Εμπορίου	7.026,14	5.246,69	3.611,84	3.037,05	3.660,16	4.376,96	4.291,05	3.094,85	-55,95%	-28,18%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-6.217,00	-4.534,36	-3.185,28	-2.606,71	-3.192,04	-3.913,28	-3.873,95	-2.772,07	-55,41%	-28,77%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ					Ποσά: σε εκ. Ευρώ					

σε σύγκριση με €1,57 δις, το α' εξάμηνο 2020. Το **εμπορικό ισοζύγιο** παρέμεινε έντονα ελλειμματικό, διαμορφούμενο το α' εξάμηνο 2021 σε €-1,54 δις, λόγω των εισαγωγών υδρογονανθράκων, έναντι €-1,42 δις το α' εξάμηνο 2020, με την αύξηση του ελλείμματος μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/2020 να ανέρχεται στο 8,42% (Πίνακας Α1, Διάγραμμα Α1).

Οι ελληνικές εξαγωγές αφορούσαν κατά κύριο λόγο ακατέργαστα καπνά, σωλήνες από χαλκό ηλεκτρ. συσκευές ενσύρματης τηλεφωνίας, απορρίμματα χαλκού, εμπιστευτικά προϊόντα, χρώματα επίχρισης των οποίων η συμμετοχή στο σύνολο της εξαγωγικής αξίας α' εξαμήνου τ.ε. ανήλθε στο 34,18%. Οι ελληνικές εισαγωγές (€2.933,5 εκ. το 2020), ήταν ανελαστικές ως προς τα ενεργειακά προϊόντα (κυρίως ορυκτέλαια και φυσικό αέριο), τα οποία συμμετείχαν κατά 81% στο σύνολο της εισαγωγικής αξίας α' εξαμήνου τ.ε., αλλά και ως προς τα αγροτικά (καλαμπόκι, σιτάρι-σμιγάδι), τα οποία συμμετείχαν μόλις κατά 2,4%, περιλαμβάνονταν όμως μεταξύ των πρώτων επτά κωδικών.

Πίνακας Α1: Εξωτερικό Εμπόριο Ελλάδας - Ρωσικής Ομοσπονδίας (με ενεργειακά προϊόντα)			
	Α' Εξάμηνο 2020	Α' Εξάμηνο 2021	Μεταβολή %
Ελληνικές Εξαγωγές	76.203.240	86.362.605	13,33%
Ελληνικές Εισαγωγές	1.495.712.630	1.625.460.033	8,67%
Όγκος Εμπορίου	1.571.915.870	1.711.822.638	8,90%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-1.419.509.390	-1.539.097.428	8,42%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ		Ποσά: σε Ευρώ	

Ο όγκος του διμερούς εμπορίου προϊόντων, α' εξαμήνου 2021 (εξαιρουμένων των ενεργειακών προϊόντων), ανήλθε σε €379,48 εκ. έναντι €301,30 εκ. το α' εξάμηνο 2020, καταγράφοντας αύξηση 25,95%. Το **εμπορικό ισοζύγιο** α' εξαμήνου 2021 κατέγραψε έλλειμμα, διαμορφούμενο σε €-208,49 εκ. έναντι €-152,56 εκ. το α' εξάμηνο 2020, με την αύξηση του ελλείμματος μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/2020 να ανέρχεται στο 36,66% (Πίνακας Α2, Διάγραμμα Α2).

Πίνακας Α2: Εξωτερικό Εμπόριο Ελλάδας - Ρωσικής Ομοσπονδίας (εξαιρουμένων των ενεργειακών προϊόντων)			
	Α' Εξάμηνο 2020	Α' Εξάμηνο 2021	Μεταβολή %
Ελληνικές Εξαγωγές	74.369.014	85.494.527	14,96%
Ελληνικές Εισαγωγές	226.933.853	293.989.774	29,55%
Όγκος Εμπορίου	301.302.867	379.484.301	25,95%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-152.564.839	-208.495.247	36,66%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ		Ποσά: σε Ευρώ	

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, **οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Ρ.Ο. το 1^ο εξάμηνο του 2021** κατέγραψαν αύξηση από €76,20 εκ. σε €86,36 εκ. (+13,3%), έναντι της ίδιας περιόδου του 2020 ενώ χωρίς τα ενεργειακά προϊόντα η αύξηση ήταν οριακά μεγαλύτερη (+14,96%).

Οι **ελληνικές εξαγωγές** αφορούσαν κατά κύριο λόγο ακατέργαστα καπνά, σωλήνες από χαλκό ηλεκτρ. συσκευές ενσύρματης τηλεφωνίας, απορρίμματα χαλκού, εμπιστευτικά προϊόντα, χρώματα επίχρισης, των οποίων αυτών προϊόντων η συμμετοχή στο σύνολο της εξαγωγικής αξίας α' εξαμήνου 2021 ανήλθε στο 34,18%.

Μειώσεις εξαγωγών μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/2020 κατεγράφησαν στα ακόλουθα προϊόντα: κατεργασμένα ορυκτέλαια (-54,8%), μηχανικές συσκευές (-36,7%), φάρμακα (-35,3%), προϊόντα με υψηλή συμμετοχή στην αξία των εξαγωγών αλλά με μικρότερες μειώσεις, όπως ηλεκτρικές συσκευών ενσύρματης τηλεφωνίας (-18,9%), εμπιστευτικά προϊόντα (-11,0%), συνδετικά πυρήνων χυτηρίου (-9,5%) και σωλήνες χαλκού (-3,5%).

Αυξήσεις εξαγωγών μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/2020 κατεγράφησαν στα ακόλουθα προϊόντα: σκάφη αναψυχής (+4.992,3%), ηλεκτ. συσσωρευτές (+1.490,6%), χρωστικές ύλες (+170,9%), απορρίμματα χαλκού (+146,8%), ρητίνες-πολυουρεθάνες (+103,3%), λαχανικά παρασκευασμένα (+73,7%), καπνά ακατέργαστα (+35,4%), ενώ τα μεταλλεύματα πολύτιμων μετάλλων ή εμπλουτισμένων από αυτά, με σημαντική παρουσία το 2021, δεν είχαν καταγράψει εξαγωγές το α' εξάμηνο 2020. Ειδικά για τα γουναρικά, τα οποία από δεκαετίας συνιστούσαν τον πρώτο εξαγωγικό μας κωδικό στη ρωσική αγορά, παρότι οι εξαγωγές α' εξαμήνου 2021 αυξήθηκαν κατά 31,5% έναντι του α' εξαμήνου 2020, είναι πολύ χαμηλά σε αξία (2,2 εκ.), αφού προ πανδημίας το 2018 και το 2019, οι εξαγωγές γουναρικών είχαν ανέλθει στα €47,9 εκ. και €44,8 εκ. αντιστοίχως, συνιστώντας τον πρώτο μας κωδικό.

Οι ελληνικές εισαγωγές από τη Ρ.Ο. (συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών προϊόντων) από €1,49 δις το α' εξάμηνο 2020 σε €1,62 δις το α' εξάμηνο 2021 (+8,67) εξαιρουμένων δε των ενεργειακών, η αύξηση ανήλθε (+29,55%).

Οι **ελληνικές εισαγωγές** (€2.933,5 εκ. το 2020), ήταν ανελαστικές ως προς τα ενεργειακά προϊόντα (κυρίως ορυκτέλαια και φυσικό αέριο), τα οποία συμμετείχαν κατά 81% στο σύνολο της εισαγωγικής αξίας α' εξαμήνου τ.ε., αλλά και ως προς τα αγροτικά (καλαμπόκι, σιτάρι-σμιγάδι), τα οποία συμμετείχαν μόλις κατά 2,4%, περιλαμβάνονταν όμως μεταξύ των πρώτων επτά κωδικών.

Αυξήσεις εισαγωγών μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/20 κατεγράφησαν στα ακόλουθα προϊόντα: οπτάνθρακα (+13.655%), καλώδια-σχοινιά από σίδηρο (11.660,0%), καλαμπόκι (+1.748,2%), θείο (+1.007,7%), πολυμερή αιθυλενίου (+379,8%), άνυδρη αμμωνία (+217,2%), σύρματα από αργίλιο (+142,9%), σιτάρι και σμιγάδι (+99,3%), αέριους υδρογονάνθρακες (+98,9%) και λιθάνθρακες (43,3%).

Μειώσεις εισαγωγών μεταξύ των δύο εξαμήνων 2021/2020 κατεγράφησαν στα ακόλουθα προϊόντα: απορρίμματα σιδήρου (-68,4%), πολυμερή προπυλενίου (-37,1%), χαρτί-χαρτόνια κραφτ (-16,7%), ορυκτέλαια κατεργασμένα (-8,2%) και ακατέργαστα (-7,9%).

B. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

B1. Θεσμικό Πλαίσιο

B.1.1. Νομικές μορφές εταιρειών

Στον Αστικό Κώδικα της Ρωσικής Ομοσπονδίας αναγνωρίζονται οι ακόλουθες νομικές μορφές επιχειρηματικών οντοτήτων:

♦ Επιχειρήσεις που πραγματοποιούν Άμεσες Πωλήσεις από το Εξωτερικό (Direct Sales)

Μια ξένη νομική οντότητα (Foreign Legal Entity) έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί πωλήσεις αγαθών απευθείας από το εξωτερικό σε πελάτες της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (ΕΑΟΕ). Δεν υπόκειται σε φόρους στη Ρωσική Ομοσπονδία και δεν απαιτείται παρουσία στη Ρωσία μέσω οποιασδήποτε εταιρικής μορφής. Οι Ρώσοι πελάτες είναι υπεύθυνοι για την εκκαθάριση των εισαγόμενων εμπορευμάτων μέσω τελωνείου και για την καταβολή των δασμών και φόρων (ΦΠΑ εισαγωγής, ειδικό φόρο κατανάλωσης), καθώς και των τελών τελωνειακών διασαφήσεων. Οι δασμολογικοί συντελεστές είναι ανηρτημένοι στο Ενοποιημένο Δασμολόγιο της ΕΕ. Τεχνολογικός εξοπλισμός που δεν κατασκευάζεται στη Ρωσία μπορεί να απαλλάσσεται από ΦΠΑ κατά την εισαγωγή του στη Ρωσία. Επίσης ορισμένες εισαγόμενες κατηγορίες υπηρεσιών που αφορούν την πιστοποίηση και την αδειοδότηση δεν υπόκεινται σε δασμολογικούς κανονισμούς. Γενικά, τα τέλη εκτελωνισμού εξαρτώνται από την αξία των εισαγόμενων αγαθών, αλλά δεν μπορεί να υπερβαίνουν τα 30.000 RUB (\$400).

♦ Εταιρείες που υλοποιούν Συμβάσεις Διανομής Αγαθών (Distributorship Contract)

Ξένες επιχειρήσεις έχουν το δικαίωμα να συνάψουν συμβάσεις διανομής με ρωσικές εταιρείες επιτρέποντας σε αυτές να πωλούν τα αγαθά των στη ρωσική επικράτεια. Σε αυτήν την περίπτωση οι ξένες επιχειρήσεις δεν υπόκεινται σε φορολόγηση στη Ρωσία. Ο Ρώσος διανομέας είναι υπεύθυνος για την εκκαθάριση των εισαγόμενων εμπορευμάτων μέσω τελωνείων και την καταβολή εισαγωγικών δασμών και ΦΠΑ. Οι συμβάσεις διανομής χαρακτηρίζονται «κάθετες συμφωνίες» από τη αντιμονοπωλιακή νομοθετική προοπτική και πρέπει να είναι εναρμονισμένες με τους αντιμονοπωλιακούς κανονισμούς.

♦ Γραφείο Αντιπροσωπείας ή Υποκατάστημα (Representative Office or Branch)

Μία ξένη επιχείρηση μπορεί να επιλέξει να έχει παρουσία στη Ρωσία μέσω αντιπροσωπευτικού γραφείου ή υποκαταστήματος, τα οποία όμως δεν θεωρούνται ρωσικά νομικά πρόσωπα. Η έδρα ευρίσκεται στο εξωτερικό και αυτή είναι υπεύθυνη για τις δράσεις και τις υποχρεώσεις των. Το γραφείο αντιπροσωπείας μπορεί να διεξάγει μόνον «προπαρασκευαστικές και βοηθητικές» εργασίες για την κεντρική επιχείρηση, ενώ το υποκατάστημα μπορεί να ασκεί όλες τις δραστηριότητες που συνήθως διεξάγονται από τα κεντρικά γραφεία, συμπεριλαμβανομένης της υπογραφής συμβάσεων πώλησης αγαθών. Κατά τη διεξαγωγή τελωνειακών διασαφήσεων ενδέχεται οι ρωσικές τελωνειακές αρχές να αμφισβητούν το δικαίωμα του υποκαταστήματος να δηλώνει εμπορεύματα προς εκτελωνισμό, με αποτέλεσμα συνήθως να διενεργούνται εισαγωγές για εσωτερική χρήση και όχι για μεταπώληση. Για να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα στη Ρωσία, οι δύο μορφές επιχείρησης πρέπει να είναι πιστοποιημένες (επ' αόριστον) από την Ομοσπονδιακή Φορολογική Υπηρεσία, η οποία ασκεί αυτό το ρόλο από το 2015. *Εξάιρεση*

αποτελούν τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών και εταιρειών πολιτικής αεροπορίας (πιστοποιούνται από την Κεντρική Τράπεζα και την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Αεροπορίας αντίστοιχα).

Το κόστος της πιστοποίησης εκτιμάται περί τα 120.000 ρούβλια (\$1.600). Η ομοσπονδιακή φορολογική υπηρεσία εξετάζει τις σχετικές αιτήσεις εντός 25-30 ημερών και εκδίδει ένα πιστοποιητικό εγγραφής, η στατιστική υπηρεσία (οικείες πολιτειακές Αρχές) πραγματοποιεί τη σχετική πιστοποίηση και υλοποιείται η εγγραφή στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης. Η προετοιμασία των απαιτούμενων εγγράφων πιστοποίησης διαρκεί μέχρι δύο μήνες. Τραπεζικοί λογαριασμοί μπορούν να ανοιχτούν αφού έχει ολοκληρωθεί η ανωτέρω διαδικασία πιστοποίησης και εγγραφής (απαιτούνται 2-4 εβδομάδες). Συνολικά, η διαδικασία διαρκεί από 6-8 εβδομάδες από τη στιγμή που θα κατατεθούν τα απαραίτητα δικαιολογητικά στους αρμόδιους Φορείς, λόγω όμως γραφειοκρατικών διατυπώσεων μπορεί να διαρκέσει περισσότερο. Τα δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται με την αίτηση πρέπει να είναι θεωρημένα και επικυρωμένα (Apostile) και να συνοδεύονται από επικυρωμένες μεταφράσεις στη ρωσική.

♦ **Ρωσική θυγατρική επιχείρηση (Russian Sybsidiary: LLC ή JSC)**

Μια ξένη επιχείρηση δύναται να δημιουργήσει παρουσία στο Ρωσία με την ενσωμάτωση ρωσικής θυγατρικής. Οι πλέον συνήθεις μορφές εταιρειών είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (LLC) και η μετοχική εταιρεία (JSC). Η νομοθεσία που διέπει τις δύο μορφές είναι παρεμφερής (απαιτείται μόνον ένας μέτοχος -φυσικό ή νομικό πρόσωπο- για την ίδρυση εκάστης εξ' αυτών πλην όμως σε αυτήν την περίπτωση δεν δύναται να ιδρύσει έτερη θυγατρική 100% ιδιοκτησίας της πρώτης), ωστόσο υπάρχουν ορισμένες διακρίσεις, ως εξής:

♦ **Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (LLC/Limited Liability Company)**

Στην LLC (ρωσική συντομογραφία: "ООО") οι μονάδες συμμετοχής που αποδίδονται στους μετόχους δεν θεωρούνται τίτλοι σύμφωνα με τη ρωσική νομοθεσία. Οι ξένες επιχειρήσεις συνήθως χρησιμοποιούν αυτή τη μορφή επιχείρησης για να έχουν πλήρη επιχειρηματική παρουσία στη ρωσική αγορά. Η ΕΠΕ είναι η πλέον προτιμώμενη νομική μορφή επιχείρησης, με τις λιγότερο επαχθείς εκ του νόμου υποχρεώσεις (οι μέτοχοι δεν φέρουν ευθύνη για τις υποχρεώσεις της ενώ για τις τυχόν απώλειες που ενδεχομένως αυτοί βιώσουν περιορίζονται στο ύψος της συμμετοχής τους) παράμετρος που ευνοεί την περαιτέρω ανάπτυξη πλήρως ελεγχόμενων θυγατρικών. Μεταφορά μετοχών σε τρίτο μέρος μπορεί να απαγορευτεί από το καταστατικό (είναι και το μοναδικό ιδρυτικό έγγραφο) στην περίπτωση μάλιστα διαφωνίας, ένας μέτοχος έχει το δικαίωμα αποχώρησης απαιτώντας να του καταβληθούν τα αναλογούντα καθαρά περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και γι' αυτό το λόγο συνήθως απαιτείται η πρότερη συγκατάθεση των μετόχων πριν το δικαίωμα μεταφοράς μετοχών σε τρίτο. Σε αντίθεση με τη JSC, στην LLC η διάθεση των μετοχών λαμβάνει χώρα μέσω ρωσικού συμβολαιογραφικού γραφείου. Τα κύρια χαρακτηριστικά της ΕΠΕ περιλαμβάνουν την αδυναμία έκδοσης μετοχών, το ελάχιστο ιδρυτικό κεφάλαιο μιας ΕΠΕ δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 10.000 ρούβλια καταβλητέο το αργότερο εντός 4 μηνών από την ημερομηνία εγγραφής της εταιρείας. Ο αριθμός των μετόχων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 50.

♦ **Κοινοπραξία ΑΕ (JSC/Joint Stock Company)**

Στη JSC (ρωσική συντομογραφία: "АО" ή "ΠΑΟ"), οι μονάδες συμμετοχής λογίζονται ως τίτλοι και υπόκεινται σε εγγραφή στην Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας (στο τμήμα που διέπει την είσοδο στις χρηματαγορές). Οι μετοχές της μπορούν να διαπραγματεύονται δημόσια ή μη αναλόγως του

χαρακτήρα της επιχείρησης. Η JSC είναι μια νομική οντότητα που εκδίδει μετοχές με σκοπό την άντληση κεφαλαίων για την άσκηση των δραστηριοτήτων της. Οι μέτοχοι δεν είναι εν γένει υπεύθυνοι για τις υποχρεώσεις της JSC και οι απώλειες που ενδεχομένως βιώσουν περιορίζονται στο μέγεθος της συμμετοχής τους. Διατίθενται διαφορετικές κατηγορίες μετόχων. Για κάθε μετοχή μιας συγκεκριμένης κατηγορίας, παρέχονται ίσα μερίσματα και τα δικαιώματα ψήφου. Και οι δύο μορφές ανώνυμης εταιρείας - δημόσια και μη δημόσια – έχουν τη δυνατότητα να εκδώσουν κοινές ή προνομιούχες μετοχές και εταιρικά ομόλογα. Και οι δύο μορφές υπόκεινται στην κατά νόμο απαιτούμενη υποβολή οικονομικών εκθέσεων και στους περιορισμούς που επιβάλλουν οι εκάστοτε κανονιστικές ρυθμίσεις. Η διαφορά σε σχέση με τη μη δημόσιου χαρακτήρα JSC είναι ότι υπάρχει η υποχρέωση δημοσιοποίησης των οικονομικών εκθέσεων. Το ρωσικό εταιρικό δίκαιο καθορίζει τη μεθοδολογία καθορισμού της ψήφου των μετόχων στις γενικές συνελεύσεις και της συναλλακτικής τιμής των μετόχων, άσκησης δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διαχείριση, την αναδιοργάνωση και εκκαθάριση της επιχείρησης. Τα διοικητικά όργανα είναι η γενική συνέλευση των μετόχων και το διοικητικό συμβούλιο, ενώ το εκτελεστικό όργανο αναφέρεται σε αυτά. Η συνεδρίαση των μετόχων κατόπιν πρότασης του διοικητικού συμβουλίου ή κατά τη διακριτική της ευχέρεια δύναται να εκχωρήσει τις εξουσίες του εκτελεστικού οργάνου σε μια εταιρεία διαχείρισης ή σε έναν διευθυντή (πρέπει να εγγραφεί ως μεμονωμένος επιχειρηματίας). Το ύψος του εταιρικού κεφαλαίου δεν μπορεί να είναι λιγότερο από 100.000 ρούβλια (\$1.300), καταβλητέο κατά 50% το αργότερο 3 μήνες από την εγγραφή της εταιρείας στις φορολογικές αρχές. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στον αριθμό των μετόχων.

♦ Οικονομική εταιρική σχέση (Economic Partnership)

Αυτή η νομική μορφή έχει σχεδιαστεί για εταιρείες που εμπλέκονται σε καινοτόμες δραστηριότητες (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αντλούν επιχειρηματικά κεφάλαια). Η εταιρική σχέση μπορεί να συναφθεί μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών (φυσικά ή νομικά πρόσωπα). Ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων είναι 50 ενώ αν ο αριθμός αυτός ξεπεραστεί, τότε η εταιρεία θα πρέπει να μετατραπεί σε ΑΕ εντός ενός έτους. Εκτός από το καταστατικό της οικονομικής εταιρικής σχέσης (που είναι το συστατικό έγγραφο), οι συμμετέχοντες πρέπει να συνάψουν και συμφωνία που θα ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων, τη δραστηριότητα και τη διαχείριση, να είναι πιστοποιημένη και να φυλάσσεται σε συμβολαιογραφικό γραφείο. Το μετοχικό κεφάλαιο χωρίζεται σε συνεισφορές των μετόχων υπό τη μορφή χρημάτων, χρεογράφων, τίτλων ιδιοκτησίας, ή άλλων δικαιωμάτων νομισματικής αξίας. Οι μέτοχοι δύνανται να διαχειριστούν την εταιρική σχέση και να κατανέμουν επίσης εισόδημα και δαπάνες. Η κατανομή εσόδων και δαπανών δεν απαιτείται να είναι ανάλογη του αριθμού των εισφορών που έχουν πραγματοποιηθεί στο μετοχικό κεφάλαιο.

Με ομόφωνη απόφαση, οι μέτοχοι πρέπει να εκλέξουν ένα μοναδικό εκτελεστικό όργανο (γενικός διευθυντής/πρόεδρος/της) για την εταιρεία. Το εκτελεστικό όργανο διατηρεί ένα μητρώο μετόχων με πληροφορίες επί ενός εκάστου, επί του μεγέθους του μεριδίου των μετόχων στο μετοχικό κεφάλαιο και του ύψους της συμμετοχής ιδιοκτησίας στα στοιχεία της εταιρείας. Της περιπτώσεις που τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρικής σχέσης είναι ανεπαρκή για να ικανοποιηθούν οι υποχρεώσεις, καθίσταται απαραίτητο να επιβληθεί δικαστική παραγγελία επί των αποκλειστικών δικαιωμάτων πνευματικών δραστηριοτήτων που διατηρεί η εταιρική σχέση. Οι υποχρεώσεις της εταιρικής σχέσης της πιστωτές της εκπληρώνονται, εν μέρει ή πλήρως, από έναν, πολλούς (απαιτείται η συγκατάθεση όλων των μετόχων) ή όλους τους μετόχους. Παρόλο που ο

νόμος που προβλέπει την οικονομική εταιρική σχέση, ως νομική μορφή, τέθηκε σε ισχύ της 01.07.2012 δεν έχουν μέχρι σήμερα ιδρυθεί της τέτοιες εταιρίες, ενώ το σχετικό νομικό πλαίσιο περί άσκησης εμπορικών δραστηριοτήτων και οικονομικής διαχείρισης εξακολουθεί να παραμένει ασαφές.

B.1.2. Διαδικασία ίδρυσης εταιρείας

Η ίδρυση και λειτουργία μιας εταιρείας ρυθμίζεται από:

- τον ρωσικό Αστικό Κώδικα,
- τον ομοσπονδιακό Νόμο 14-FZ περί Ε.Π.Ε. της 08.02.1998 (της τροποποιήθηκε),
- τον ομοσπονδιακό Νόμο 208-FZ περί Α.Ε. της 26.12.1995 (της τροποποιήθηκε) και
- τον ομοσπονδιακό Νόμο 129-FZ περί καταχώρισης νομικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων στα κρατικά μητρώα της 08.08.2001 (της τροποποιήθηκε).

Οι ρωσικές εταιρείες διακρίνονται σε «δημόσιες» (public) και «μη δημόσιες» (non-public). Οι δημόσιες εταιρείες είναι ΑΕ των οποίων οι μετοχές προσφέρθηκαν με δημόσια εγγραφή ή αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο χρηματιστήριο ή προσδιορίζονται ως τέτοιες στο καταστατικό της. Όσες εταιρείες δεν πληρούν τα προαναφερθέντα κριτήρια θεωρούνται «μη δημόσιες».

Για την ίδρυση μιας εταιρείας απαιτείται η εγγραφή / καταχώρησή της στο Ενιαίο Κρατικό Μητρώο, της φορολογικές αρχές και κάποιες της υπηρεσίες. Η διαδικασία εγγραφής για τα **νομικά πρόσωπα** περιλαμβάνει την εγγραφή της της κρατικές και φορολογικές αρχές, την έγκριση του σχεδίου της σφραγίδας της εταιρείας, την εγγραφή της στην Κρατική Στατιστική Επιτροπή και στα ασφαλιστικά ταμεία.

Οι πλέον συνήθεις νομικές μορφές εταιρειών είναι οι **ΕΠΕ και ΑΕ**. Λογίζονται συσταθείσες από τη στιγμή της καταχώρησής των στα μητρώα των ρωσικών φορολογικών Αρχών. Οι διαδικασίες εγγραφής είναι παρόμοιες στις δύο περιπτώσεις. Χρειάζονται συνήθως δύο εβδομάδες για την ίδρυση μιας ΑΕ ή μιας ΕΠΕ και άλλες δύο εβδομάδες για το άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών και την ολοκλήρωση των λοιπών διαδικασιών. Στην περίπτωση της ΑΕ χρειάζονται 1,5 έως 2 μήνες ακόμη, για την καταχώριση των μετοχών της στην Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας, πριν από την οποία οι μετοχές δε μπορούν να μεταβιβαστούν σε τρίτους. Για την εγγραφή μίας ΑΕ ή ΕΠΕ απαιτείται η καταβολή τέλους ύψους 4.000 ρουβλίων (\$55). Επιπλέον, εάν η ΑΕ θέλει να προχωρήσει σε εγγραφή και των μετοχών που έχει εκδώσει, τότε πρέπει να καταβληθεί επιπλέον τέλος ύψους 0,2% επί της ονομαστικής αξίας των μετοχών (μέγιστο μέχρι 200.000 ρούβλια, \$2.600). Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν και τα έξοδα μετάφρασης, θεώρησης και επικύρωσης των εγγράφων. Πρέπει σε αυτά να συνυπολογιστούν και τα έξοδα μετάφρασης και συμβολαιογράφου για την επικύρωση των ξένων παραστατικών, έξοδα συγγραφής καταστατικού και λοιπά διοικητικά έξοδα τα οποία εξαρτώνται και από τη διοικητική περιοχή της χώρας στην οποία θα ιδρυθεί η εταιρεία.

B.1.3. Καθεστώς αδειοδοτήσεων

Για ορισμένες δραστηριότητες εταιρειών απαιτείται η έκδοση ειδικών αδειών από τις αντίστοιχες αρμόδιες Αρχές. Οι εν λόγω δραστηριότητες αφορούν την κρυπτογράφηση, την παραγωγή φαρμάκων, αεροσκαφών, οπλισμού, εκρηκτικών και επικίνδυνων υλικών, ναρκωτικών και

ψυχοτροπικών ουσιών, την αποθήκευση και καταστροφή χημικών όπλων, τις υδάτινες και εμπορευματικές μεταφορές και τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Η διαδικασία αδειοδότησης διαρκεί περίπου 45 εργάσιμες ημέρες, εκδίδεται επ' αόριστον και αφορά το νομικό πρόσωπο για το οποίο εκδόθηκε. Σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικών Παραπτωμάτων της Ρωσίας, οι αδειοδοτικές Αρχές έχουν το δικαίωμα να διατάξουν ανάκληση των αδειών στις περιπτώσεις παραβίασης των προϋποθέσεων έκδοσής των. Παράλληλα, ελλοχεύει ο κίνδυνος επιβολής σημαντικών ποινών συνακολουθούμενων από δικαστική απόφαση αναγκαστικής εκκαθάρισης. Το ύψος των επιβαλλόμενων ποινών και των λοιπών μέτρων κυμαίνεται αναλόγως των περιστάσεων. Για ορισμένες δραστηριότητες (μηχανολογικές κατασκευές, υπηρεσίες αποτίμησης), μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα αντί να αιτηθεί αδειας άσκησης αυτών να ζητήσει να εγγραφεί μέλος ενός επαγγελματικού οργανισμού, ο οποίος υπάγεται σε δικό του χάρτη κανονισμών.

B.1.4. Σήμανση / πιστοποίηση προϊόντων (ετικέτες, πιστοποιήσεις)

Από τον Ιούλιο του 2011 στη Ρωσία (αλλά και στις χώρες – μέλη της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης) ισχύει η νομοθεσία του λογότυπου EAC (Eurasia Conformity Mark), με το οποίο δηλώνεται ότι τα αγαθά που εισήλθαν στην αγορά τηρούν τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί με τους αντίστοιχους τεχνικούς κανονισμούς (βλ. παραπάνω). Το λογότυπο EAC πρέπει να αναγράφεται επί της συσκευασίας του προϊόντος.

Εφαρμόζονται ειδικές διατάξεις και για τη συσκευασία των προϊόντων (βάσει του τεχνικού κανονισμού περί ασφάλειας στη συσκευασία TRCU 005/2011 – βλ. <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/texnreg/deptexreg/tr/Documents/%D0%A0%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%A1%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B0%2018.10.2016%20E2%84%96%2096.pdf>), ιδιαίτερα εάν πρόκειται για τρόφιμα, παιδικές τροφές, σπόρους, ζωοτροφές, δημητριακά που προέρχονται από γενετικά μεταλλαγμένους οργανισμούς, προϊόντα κοσμητικής και αρώματα. Σε κάθε τεχνικό κανονισμό αναλύονται με λεπτομέρεια οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρεί η συσκευασία¹.

Το νομικό πλαίσιο πιστοποίησης των τεχνικών κανονισμών καθορίζεται από:

- Την υπ' αριθμ. 319 από 18.06.2010 απόφαση του ΔΣ της Επιτροπής Ευρασιατικής Οικ. Ένωσης ([the board decision of the EAEU commission No. 319 from 18.06.2010](#))
- Τη συμφωνία για κοινές αρχές και κανόνες τεχνικού κανονισμού στη Δημοκρατία της Λευκορωσίας, τη Δημοκρατία του Καζακστάν και τη Ρωσική Ομοσπονδία 18.11.2010 ([the agreement on common principles and rules of technical regulation in the Republic of Belarus, Republic of Kazakhstan and the Russian Federation 18.11.2010](#))
- Την από 07.04.2011 απόφαση του συμβουλίου της επιτροπής τελωνειακής ένωσης υπ' αριθμ. 620 ([the decision of the board of the customs union commission No. 620 from 07.04.2011](#)).

Ως συνέπεια του συντονισμού των εθνικών προτύπων ασφαλείας, οι προηγούμενοι εθνικοί τεχνικοί κανονισμοί όπως η ρωσική πιστοποίηση GOST-R και TR σταδιακά καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν από τους νέους Τεχνικούς Κανονισμούς της EAEU - TRCU σε κάθε βιομηχανικό

¹ https://en.cyclopedia.ifcg.ru/wiki/Technical_regulations_of_the_Customs_Union/_Eurasian_Economic_Union

τομέα. Εκτός από την πιστοποίηση EAC, η δήλωση EAC ([EAC declaration](#)) έχει επίσης εισαχθεί στην Τελωνειακή Ένωση ως απλούστερη και λιγότερο δαπανηρή μορφή απόδειξης συμμόρφωσης.

Η διαδικασία πιστοποίησης EAC είναι συνεπής για όλα τα κράτη μέλη της ΕΟΕ. Το πιστοποιητικό της ΕΟΕ έχει τυποποιημένη μορφή και διαδικασία αίτησης σύμφωνα με την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της επιτροπής EACU αρ. 896 από 09.12.2011 ([board decision of the EACU commission No. 896 from 09.12.2011](#)).).

Το πιστοποιητικό EAC περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες²:

Ως προς το περιεχόμενό του, το πιστοποιητικό EAC της ΕΑΕΥ είναι πανομοιότυπο με το πιστοποιητικό TR και περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- ◆ διεύθυνση και όνομα του κατασκευαστή
- ◆ ονομασίες πιστοποιημένων προϊόντων
- ◆ αριθμό δασμολογίου
- ◆ εφαρμοζόμενων προτύπων Τεχνικού Κανονισμού
- ◆ πληροφορίες για το εξεταστικό κέντρο
- ◆ περίοδο ισχύος
- ◆ αριθμός Μητρώου
- ◆ πληροφορίες σχετικά με τον κοινοποιημένο οργανισμό

Τα πιστοποιητικά EAC της ΕΑΕΥ ισχύουν σε όλα τα κράτη μέλη εντός της ΕΑΕΥ και ισχύουν έως και 5 έτη. Τα εκδιδόμενα πιστοποιητικά EAC καταχωρούνται στο ενιαίο μητρώο της ΕΟΕ. Εκτός από τα καθήκοντα πιστοποίησης χρειάζεται η διαδικασία δήλωσης για να επιβεβαιωθεί η συμμόρφωση των προϊόντων με τους Τεχνικούς Κανονισμούς των κρατών μελών της ΕΟΕ.

Περιοχή εφαρμογής

Η πιστοποίηση EAC και η δήλωση EAC απαιτούνται για όλα τα προϊόντα που περιλαμβάνονται στον κοινό κατάλογο προϊόντων προς πιστοποίηση εντός της ΕΑΕΕ με απόφαση του συμβουλίου της Ευρασιατικής Οικονομικής Επιτροπής υπ' αριθμ. 620 από 07.04.2011. Για τα προϊόντα που δεν αναφέρονται, ισχύει ο εθνικός κανονισμός για την πιστοποίηση εισαγωγής και πώλησης. Ο κατάλογος των προϊόντων, για τα οποία απαιτείται πιστοποίηση EAC, είναι: https://en.cyclopedia.ifcg.ru/wiki/List_of_the_adopted_Technical_Regulations_of_the_Customs_Union/Eurasian_Economic_Union

Τεχνικοί Κανονισμοί TR CU και TR ΕΑΕΥ

Μέχρι στιγμής, στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση έχουν εγκριθεί 48 τεχνικοί κανονισμοί, οι οποίοι πρέπει να χρησιμοποιηθούν για πιστοποιητικό ΑΗΚ. Διάφορες δέσμες κανόνων αναπτύσσονται επί του παρόντος ή συζητούνται ήδη σε επίπεδο Ένωσης.

² <https://schmidt-export.com/eac-certification/eac-certificate-conformity-technical-regulations-eurasian-economic-union>

Οι τεχνικοί κανονισμοί TR CU και TR EAEU είναι βασικά το αντίστοιχο των Ευρωπαϊκών οδηγιών CE, ή ακριβέστερα των κανονισμών της ΕΕ. Το TR CU είναι συντομογραφία των Τεχνικών Κανονισμών Τελωνειακής Ένωσης και το TR EAEU είναι συντομογραφία του Τεχνικού Κανονισμού της Οικονομικής Ένωσης, παρόμοιο με τον προσδιορισμό των οδηγιών CE, π.χ. Οδηγίες 2006/42/ΕΚ και 2011/65/ΕΕ. Περισσότερα για αυτό το θέμα μπορείτε να βρείτε στα άρθρα μας: "Ποιο είναι το σωστό: Πιστοποιητικό TR CU ή πιστοποιητικό EAC;" και «Διαφορές μεταξύ Πιστοποιητικού ΑΗΚ και δήλωσης ΑΗΚ».

Οι τεχνικοί κανονισμοί θέτουν ελάχιστες απαιτήσεις για την ασφάλεια των αντίστοιχων προϊόντων. Η συμμόρφωση των προϊόντων με τους κανονισμούς δηλώνεται με πιστοποιητικό ΑΗΚ από τον κατασκευαστή ή τον αντιπρόσωπό του. Μετά την επιτυχή αξιολόγηση της συμμόρφωσης, τα προϊόντα επισημαίνονται με το σήμα συμμόρφωσης ΑΗΚ. Η σήμανση EAC δηλώνει ότι το προϊόν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες απαιτήσεις ασφαλείας των τεχνικών κανονισμών. Μόνο τότε το προϊόν μπορεί να διατεθεί στην αγορά της ΕΑΕΕ για ελεύθερη κυκλοφορία.

Οι οργανισμοί στους οποίους παρέχεται η δυνατότητα να αιτούνται την έκδοση τεχνικών πιστοποιητικών μπορούν να είναι: **α)** παραγωγική επιχείρηση με έδρα χώρα της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης, **β)** εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος ξένης παραγωγικής επιχείρησης, με έδρα χώρα της Ευρασιατικής, **γ)** διανομέας/εισαγωγέας/εταίρος ξένης παραγωγικής επιχείρησης.

Με βάση τα διατάγματα αρ.235 (24.03.2016) και αρ.787-ρ (11.08.2016), η ρωσική κυβέρνηση εκκίνησε την πιλοτική διαδικασία εισαγωγής του **Εθνικού Ψηφιακού Συστήματος Παρακολούθησης και Ανίχνευσης Προϊόντων**. Πρόκειται για την υποχρεωτική και ομοιογενή ηλεκτρονική σήμανση **εγχωρίως παραγόμενων ή εισαγόμενων προϊόντων** που αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2024, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διαμόρφωση ενός ενιαίου ψηφιακού συστήματος παρακολούθησης και εντοπισμού προϊόντων σε όλη τη ρωσική επικράτεια. (<https://chestnyznak.ru/en/>).

Για το κάθε προϊόν θα δημιουργείται ένας μοναδικός κωδικός, ο οποίος θα προστατεύεται από ειδική τεχνολογία κρυπτογράφησης, ώστε να μην μπορεί να παραχαραχθεί. Ο κωδικός αυτός θα ακολουθεί το προϊόν σε όλα τα στάδια διακίνησής του στην αγορά. Η έκδοση των κωδικών θα μπορεί να γίνει μόνο από πιστοποιημένες στο σύστημα επιχειρήσεις, δηλαδή εγχώριους παραγωγούς ή εισαγωγείς. **Ειδικά για τα εισαγόμενα προϊόντα, υπεύθυνοι για την σήμανση θα είναι οι εισαγωγείς.**

Σύμφωνα με το ηλεκτρονικό σύστημα σήμανσης τύπου QR code (φέρει την κωδική ονομασία Honest Label), σε κάθε προϊόν αντιστοιχεί ένας μοναδικός κωδικός αναγνώρισης, ο οποίος χαρακτηρίζει το προϊόν **από την παραγωγή ή την εισαγωγή** μέχρι την τελική πώληση. Χαρακτηριστικό στοιχείο του συστήματος είναι ότι παρέχεται σε κάθε ενδιαφερόμενο της σχετικής εφοδιαστικής αλυσίδας η δυνατότητα να εκφράσει (μέσω του συστήματος) ακόμα και την αντίρρησή του για κάποιο συγκεκριμένο καταναλωτικό προϊόν, σε περίπτωση που διαπιστώσει ότι αυτό δεν τηρεί τις αναφερόμενες πληροφορίες.

Η ρωσική κυβέρνηση εκτιμά ότι η εφαρμογή δεν πρόκειται να επιβαρύνει τους τελικούς χρήστες των προϊόντων, καθώς τα εμπλεκόμενα κόστη είναι απειροελάχιστα. (ενδεικτικά έχει αναφερθεί τιμή σήμανσης ανά μονάδα προϊόντος 0,5 ρούβλια δηλ. 0,007 ευρώ) ενώ από την υλοποίησή του αναμένεται να προκύψουν οφέλη για το δημόσιο (μείωση της παράνομης διακίνησης προϊόντων, αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας, αύξηση των φόρων και δασμών), τους

καταναλωτές (αύξηση εμπιστοσύνης κατά την αγορά νόμιμων και υψηλής ποιότητας προϊόντων, προστασία της υγείας και των δικαιωμάτων των καταναλωτών) και τις παραγωγικές ή εισαγωγικές επιχειρήσεις (δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος με παράλληλη αύξηση των εσόδων, μείωση του κόστους, πρόσβαση σε δεδομένα διακίνησης των προϊόντων).

Σύμφωνα με την αρμόδια για νομικά θέματα επιτροπή της Κρατικής Δούμα, η ηλεκτρονική σήμανση των προδιαγραφών προϊόντων θεωρείται ότι πρόκειται να δημιουργήσει προϋποθέσεις περαιτέρω ανάπτυξης του **ηλεκτρονικού εμπορίου στη Ρωσία** (το οποίο κατά το 2018 ανήλθε στα \$18 δισ., σύμφωνα με στοιχεία της UNIDO). Ειδικά για τα φάρμακα (ως ευαίσθητους κωδικούς προϊόντων για τη δημόσια υγεία), η εφαρμογή αυτού του συστήματος σήμανσης αναμένεται να διευκολύνει σημαντικά το ηλεκτρονικό εμπόριο στη ρωσική αγορά, δεδομένου ότι θα αυξηθεί σημαντικά η αξιοπιστία τους (τούτο αποδεικνύεται και από τη σημαντική μείωση αυτών των συναλλαγών για τα αμφίβολης ποιότητας σκευάσματα).

Το σύστημα προβλέπεται σταδιακά να επεκταθεί σε ολόκληρη τη Ευρασιατική Ένωση. Το Καζακστάν και η Λευκορωσία θα προχωρήσουν άμεσα σε σταδιακή εφαρμογή. Η Αρμενία είναι έτοιμη, αλλά θα προχωρήσει στην εφαρμογή του αργότερα. Η Ρωσία παρέχει βοήθεια στο Κιργιστάν, ώστε σε λιγότερο από 24 μήνες να είναι επίσης έτοιμο για την υιοθέτηση του συστήματος.

Το Εθνικό Ψηφιακό Σύστημα Παρακολούθησης και Ανίχνευσης Προϊόντων **έχει τεθεί ήδη σε εφαρμογή**, από 1^η Ιουνίου 2019 για τους εξής κλάδους των γουναρικών, από 1^η Δεκεμβρίου 2019 για τους κλάδους ελαστικών, ενδυμάτων, φωτογραφικών μηχανών, διαφόρων προϊόντων ελαφράς βιομηχανίας, αρωμάτων, κλάδου υπόδησης, προϊόντων καπνού, φαρμακευτικών σκευασμάτων, γαλακτοκομικών, επιτραπέζιου νερού, ποδηλάτων, αναπηρικών μικρο-οχημάτων (καροτσάκια). Ιδιαίτερα όσον αφορά στα προϊόντα του κωδικού συνδυασμένης ονοματολογίας 4303 (Ενδύματα, εξαρτήματα της ένδυσης και άλλα είδη από γουνοδέρματα) το κάθε προϊόν θα πρέπει να φέρει ένα ηλεκτρονικό chip RFID (Radio Frequency Identification) το οποίο εξυπηρετεί την διαδικασία ανιχνευσιμότητας του προϊόντος. Αρμόδια είναι η ομοσπονδιακή φορολογική υπηρεσία.

B.1.5. Τιμολόγηση

Οι τιμές των βασικών αγαθών υπόκεινται σε παρακολούθηση από τις φορολογικές αρχές, ώστε να εξασφαλίσουν ότι αυτές αντανakλούν τις συνθήκες αγοράς και δεν είναι αποτέλεσμα συνεννόησης μεταξύ των οικονομικών εταίρων, με σκοπό τη μείωση του φορολογικού βάρους των επιχειρήσεων. Η παρακολούθηση των τιμών γίνεται σύμφωνα στα πρότυπα του ΟΟΣΑ, με ορισμένες διαφοροποιήσεις.

B.1.6. Τελωνειακή νομοθεσία

Η Ρωσία συνιστά το 156^ο μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (22.08.2012) και κατά συνέπεια δεσμεύεται από τους κανόνες του.

Η Ρωσία είναι, επίσης, μέλος της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (EOE), η οποία αποτελεί συνέχεια της Τελωνειακής Ένωσης Ρωσίας, Λευκορωσίας και Καζακστάν, που ξεκίνησε να λειτουργεί το 2010. Τα πέντε κράτη-μέλη (συμπεριλαμβάνονται Αρμενία, Κυργυζστάν) έχουν υιοθετήσει κοινή ονοματολογία για τα αγαθά, εναρμονισμένο σύστημα με βάση το διεθνές και κοινό δασμολόγιο για τα εμπορεύματα που εισάγονται από τρίτες χώρες. Από 01.01.2018 έχει τεθεί σε ισχύ ο νέος Τελωνειακός Κώδικας της ΕΑΟΕ, ο οποίος απλοποιεί τις διαδικασίες εκτελωνισμού για εισαγωγείς

και εξαγωγείς και εισάγει καινοτομίες όπως η ηλεκτρονική διαδικασία εκτελωνισμού (έντυπα θα επιτρέπονται μόνο κατ' εξαίρεση), η αυτόματη απελευθέρωση εμπορευμάτων χωρίς συμμετοχή τελωνειακών επιθεωρητών, η απελευθέρωση εμπορευμάτων από τις τελωνειακές αρχές εντός 4 ωρών από την καταχώρηση της τελωνειακής διασάφησης, η δυνατότητα υποβολής τελωνειακής διασάφησης χωρίς συνοδευτικά δικαιολογητικά, η επέκταση των ισχυουσών διευκολύνσεων για τους εγκεκριμένους επί των τελωνειακών διασαφήσεων οικονομικούς φορείς (ΑΕΟ: Authorized Economic Operators) και η καθιέρωση ενιαίου σημείου επαφής μεταξύ εισαγωγέων και τελωνειακών αρχών, μέσω του οποίου θα ολοκληρώνονται όλες οι διαδικασίες και διατυπώσεις.

Η ρωσική τελωνειακή Υπηρεσία εφαρμόζει το καθεστώς του Authorized Economic Operator, σε Ρώσους εισαγωγείς και εξαγωγείς, στους οποίους παρέχεται καθεστώς διευκολύνσεων κατά την εισαγωγή / εξαγωγή του εμπορεύματος (προσωρινή παραμονή εμπορευμάτων σε ειδικούς χώρους, εκτελωνισμό του εμπορεύματος πριν την υποβολή των αναγκαίων παραστατικών, διευκολύνσεις στο καθεστώς transit κλπ).

Διαδικασία εκτελωνισμού

Αγαθά που εισάγονται στη Ρωσία μέσω της επικράτειας κρατών-μελών της ΕΑΟΕ υπάγονται στο τελωνειακό καθεστώς transit στα εξωτερικά σύνορα της ΕΟΕ και τίθενται τελικώς σε ελεύθερη κυκλοφορία από τις ρωσικές τελωνειακές αρχές. Στη Ρωσία, τα εισαγόμενα προϊόντα τίθενται νόμιμα σε ελεύθερη κυκλοφορία μόνον αφότου οι ρωσικές τελωνειακές αρχές επιβεβαιώσουν ηλεκτρονικά ότι τα εμπορεύματα έχουν απελευθερωθεί. Τα εισαγόμενα εμπορεύματα συνήθως εκκαθαρίζονται στο τελωνείο, είτε πριν από την αποστολή τους στη Ρωσία ή όταν τα φθάνουν στο καθορισμένο τελωνείο (και τοποθετούνται σε ειδική προσωρινή τελωνειακή αποθήκη εάν είναι απαραίτητο). Ο εκτελωνισμός διεκπεραιώνεται κανονικά από τον εισαγωγέα (ή τον εκτελωνιστή που ενεργεί για λογαριασμό του) με την ηλεκτρονική κατάθεση της τελωνειακής διασάφησης και των απαιτούμενων δικαιολογητικών, τα οποία εξαρτώνται από το είδος των προϊόντων και τους όρους εισαγωγής τους.

Το σύνθηδες απαιτούμενο χρονικό διάστημα της διαδικασίας εκτελωνισμού είναι μία εργάσιμη ημέρα μετά από την ημερομηνία καταχώρισης της τελωνειακής διασάφησης από τις ρωσικές τελωνειακές αρχές, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν υποβληθεί όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Ωστόσο, στην πράξη η διαδικασία εκτελωνισμού μπορεί να διαρκέσει περισσότερο. Η νομοθεσία δίνει το δικαίωμα στον τελωνειακό επιθεωρητή να παρατείνει το διάστημα έως δέκα εργάσιμες ημέρες, κάτι που βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του επικεφαλής του τελωνειακού σταθμού, εφόσον αυτός κρίνει ότι απαιτούνται επιπλέον δικαιολογητικά.

Άδειες εισαγωγής/εξαγωγής

Άδεια εισαγωγής/εξαγωγής απαιτούνται βάσει της νομοθεσίας της ΕΑΟΕ περί μη δασμολογικών μέτρων, για προϊόντα που χαρακτηρίζονται ευαίσθητα για λόγους εθνικής ασφάλειας, υγείας, προστασίας του περιβάλλοντος, και εκπλήρωσης διεθνών υποχρεώσεων. Στο επίπεδο της ΕΑΟΕ έχει θεσπιστεί ενοποιημένος κατάλογος προϊόντων για τα οποία ισχύουν περιορισμοί / απαγορεύσεις (π.χ. λιπάσματα, σπάνια ζώα και φυτά, αγαθά με υψηλό επίπεδο κρυπτογραφικής προστασίας, επικίνδυνα απόβλητα, φάρμακα, αντικείμενα πολιτιστικής αξίας, πολύτιμοι λίθοι και μέταλλα κλπ) και απαιτείται ειδική άδεια εισαγωγής / εξαγωγής.

Στη Ρωσία, αυτές οι άδειες εκδίδονται από το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, σύμφωνα με τους ενιαίους κανόνες αδειοδότησης της ΕΑΟΕ. Για την εισαγωγή προϊόντων όπως κρυπτογραφικές συσκευές / υπηρεσίες, για τα οποία δεν απαιτείται άδεια εισαγωγής (δηλαδή οι περισσότερες περιπτώσεις εξοπλισμού πληροφορικής και λογισμικού, όπως ηλεκτρονικά, τηλέφωνα, υπολογιστές, modem, λογισμικό κλπ.) απαιτείται ενημέρωση της Ρωσικής Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Ασφαλείας. Ρωσική άδεια εισαγωγής συνεπάγεται τη δυνατότητα εισαγωγής εμπορευμάτων μόνο στη Ρωσία και το δικαίωμα διαμετακόμισης των εν λόγω εμπορευμάτων μέσω της επικράτειας των άλλων κρατών-μελών της ΕΟΕ.

Προσωρινή εισαγωγή δειγμάτων/εκθεμάτων (ATA)

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε εκθέσεις, επιχειρηματικές αποστολές ή δειγματισμό προϊόντων και επιθυμούν να κάνουν προσωρινή εισαγωγή των προϊόντων τους στη Ρωσική Ομοσπονδία χωρίς την καταβολή τελωνειακών δασμών, θα πρέπει να συνοδεύουν τα προϊόντα από παραστατικό CARNET ATA. Ενδείκνυται η συνεργασία με το εκτελωνιστικό Γραφείο του διοργανωτή της συγκεκριμένης έκθεσης για τον ευκολότερο εκτελωνισμό των εκθεμάτων. Στην Ελλάδα, το τελωνειακό παραστατικό CARNET ATA εκδίδεται από τα επί μέρους Επιμελητήρια και απαιτείται μετάφραση στη ρωσική γλώσσα. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο ωράριο λειτουργίας των τελωνείων εισαγωγής στη Ρωσική Ομοσπονδία. Πολλά τελωνεία έχουν ωράριο 10:00-18:00. Στην περίπτωση εμφάνισης προϊόντων με παραστατικό CARNET ATA εντός ωραρίου, είναι ευκολότερο να επιλυθούν πιθανά προβλήματα. Η ακριβής περιγραφή του προϊόντος (και της σύνθεσής του) καθώς και η προσκόμιση εμπορικού καταλόγου και φωτογραφιών διευκολύνουν το ελεγκτικό έργο των τελωνειακών αρχών.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις τελωνειακές διαδικασίες περιέχονται στον ιστότοπο της ρωσικής Ομοσπονδιακής Τελωνειακής Υπηρεσίας και συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα: http://eng.customs.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=1956&Itemid=1979.

B.1.7. Διαδικασίες εισαγωγής / περιορισμοί εισαγωγών

Σύμφωνα με την Απόφαση του Συμβουλίου της ΕΟΕ αριθ. 44 από 18 Απριλίου 2018 “On Standard Schemes for Conformity Assessment”, προϊόντα τίθενται σε κυκλοφορία από τον εισαγωγέα, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προς τους καταναλωτές. Περαιτέρω, με την απόφαση αυτή ορίζεται ότι η έκδοση του πιστοποιητικού συμμόρφωσης και η καταχώριση της δήλωσης συμμόρφωσης πρέπει να προηγούνται της επισήμανσης των προϊόντων με το σήμα EAC.

Σκόπιμο είναι οι εισαγωγείς να μεριμνούν για την απαιτούμενη επισήμανση στο εξωτερικό, ώστε να αποφεύγονται και παράπονα από τα τελωνειακά όργανα και καθυστερήσεις στις παραδόσεις των εμπορευμάτων. Η πρακτική βέβαια αυτή έρχεται σε σύγκρουση με τους στόχους της έγκρισης του ανωτέρω τεχνικού κανονισμού (ρήτρα 1, άρθρο 52 της Συνθήκης για την ΕΑΕΥ), τις αρχές εφαρμογής του (εδάφιο 16, ρήτρα 1 του άρθρου 51 και άρθρου 55 της Συνθήκης για την ΕΟΕ) και τις υποχρεώσεις της Ρωσίας στον ΠΟΕ. Εάν ο εισαγωγέας δεν μπορεί να επιβάλει την υποχρέωση έγκαιρης επισήμανσης των προϊόντων στον εξαγωγέα των αγαθών (λόγω της φύσης της συμβατικής τους σχέσης), ο εισαγωγέας είναι αναγκασμένος να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες τρίτων επιβαρύνοντας με τα σχετικά έξοδα την όλη εισαγωγική διαδικασία, οδηγώντας σε αύξηση τις τιμές των εμπορευμάτων.

Υγειονομικά και επιδημιολογικά μέτρα

Εφαρμόζονται τα ενιαία υγειονομικά μέτρα της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (ΕΟΕ) προκειμένου να βεβαιωθεί ότι τα αγαθά που εισάγονται και διανέμονται στην επικράτεια της ΕΟΕ συμμορφώνονται με όλες τις απαιτήσεις ασφάλειας και δεν αποτελούν απειλή για τη ζωή και την υγεία. Αφορούν τρεις κατηγορίες προϊόντων:

- Προϊόντα που υπόκεινται σε υγειονομικό-επιδημιολογικό έλεγχο (σχεδόν όλα τα τρόφιμα και καταναλωτικά αγαθά). Εμπορεύματα αυτής της λίστας πρέπει να συμμορφώνονται με τις καθιερωμένες απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας.
- Προϊόντα που υπόκεινται σε κρατική καταχώρηση (state registration), η οποία απαιτείται προκειμένου να επιβεβαιωθεί η συμμόρφωση με τις υγειονομικές -επιδημιολογικές απαιτήσεις και απαιτήσεις υγιεινής και ισχύει για παιδικά τροφές, οικιακά χημικά προϊόντα, αλκοολούχα ποτά κλπ.
- Προϊόντα που απαλλάσσονται από την υποχρέωση κρατικής καταχώρισης (π.χ. εκθεσιακά εκθέματα)

Ο υγειονομικός - επιδημιολογικός έλεγχος γίνεται στα τελωνειακά σημεία εισόδου της ΕΟΕ όταν τα εμπορεύματα διασχίζουν τα τελωνειακά σύνορα της ΕΟΕ, καθώς και στην επικράτεια της ΕΟΕ. Το πιστοποιητικό κρατικής καταχώρισης για τα ελεγχόμενα προϊόντα θα πρέπει να εκδοθεί πριν από την εισαγωγή των εμπορευμάτων στην επικράτεια της ΕΟΕ. Αρμόδια αρχή είναι η Rosпотребнадзор (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Δικαιωμάτων Καταναλωτή και Ανθρώπινης Ασφάλειας).

Τεχνικοί Κανονισμοί [TRCU: TECHNICAL REGULATIONS CUSTOMS UNION]

Η επιβεβαίωση της συμμόρφωσης των προϊόντων με τις κανονιστικές απαιτήσεις ποιότητας και ασφάλειας του καταναλωτή βασίζεται στους ρωσικούς εθνικούς κανονισμούς και στη νομοθεσία της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (ΕΟΕ) και περιλαμβάνει :

- Τον ενιαίο κατάλογο προϊόντων, για τα οποία η επιβεβαίωση της συμμόρφωσης είναι υποχρεωτική (με τη μορφή της πιστοποίησης ή της δήλωσης συμμόρφωσης),
- Την ενιαία μορφή εντύπων (πιστοποίησης και δήλωσης συμμόρφωσης) που εκδίδονται από τους πιστοποιημένους οργανισμούς και τα εργαστήρια των κρατών-μελών της ΕΟΕ και ισχύουν σε ολόκληρη την ΕΟΕ και
- Τους τεχνικούς κανονισμούς, οι οποίοι καθορίζουν συγκεκριμένες προδιαγραφές.

Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί 48 τεχνικοί κανονισμοί της ΕΟΕ (μηχανήματα και εξοπλισμός, ανελκυστήρες, εξοπλισμός χαμηλής τάσης, ενδύματα, σιτηρά, τρόφιμα, χυμοί, αρώματα - καλλυντικά, παιχνίδια, προϊόντα καπνού, πυροτεχνήματα, είδη συσκευασίας, ιχθυηρά, χημικά προϊόντα, νερό κλπ). Πλήρη λίστα των τεχνικών κανονισμών στη ρωσική θα βρείτε στην ιστοσελίδα <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/tehnreg/deptexreg/tr/Pages/Технические%20регламенты%20Таможенного%20союза.aspx>.

Οι τεχνικοί κανονισμοί της ΕΟΕ οδηγούν σε κατάργηση των (ρωσικών κλπ) εθνικών προδιαγραφών για τα ίδια προϊόντα. Στην πράξη μπορεί να ζητηθούν πιστοποιητικά που τηρούν και τους εθνικούς κανονισμούς αλλά και τους κανονισμούς της ΕΟΕ.

Προκειμένου να διευκολυνθεί και να βελτιωθεί το ρωσικό σύστημα τεχνικών κανονισμών, στα τέλη του 2011 ιδρύθηκε η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Πιστοποίησης, φορέας αρμόδιος για την

έγκριση των φορέων πιστοποίησης και των εργαστηρίων δοκιμών, την τήρηση μητρώων και την κρατική εποπτεία (<http://fsa.gov.ru>).

Βάσει των υποχρεωτικών τεχνικών κανονισμών Ρωσίας και ΕΟΕ και της ρωσικής νομοθεσίας για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών, εφαρμόζονται οι ακόλουθες απαιτήσεις σε σχέση με τα ελεγχόμενα προϊόντα:

- ελάχιστες απαιτήσεις τεχνικής ασφάλειας,
- υποχρεωτική πιστοποίηση / δήλωση συμμόρφωσης,
- υποχρεωτικές απαιτήσεις σήμανσης,
- χρήση ειδικών συμβόλων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης σήματος κυκλοφορίας στην αγορά ("EAC": Eurasian Conformity Mark).

Επιπλέον, ορισμένες ειδικές απαιτήσεις πιστοποίησης μπορεί να ισχύουν όσον αφορά στα εμπορεύματα στον τομέα της πυρασφάλειας (βλ. σχετικά δομικά προϊόντα), καθώς και για τον εξοπλισμό και το λογισμικό στον τομέα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και άλλων τύπων εμπιστευτικών πληροφοριών.

Φυτοϋγειονομικός και κτηνιατρικός έλεγχος

Η εισαγωγή στη Ρωσία ορισμένων τύπων προϊόντων, όπως τα ζώα ζώα, οι ζωικές τροφές, το κρέας και προϊόντα κρέατος, τα ιχθυερά, τα φυτά κλπ., υπόκεινται σε ειδικούς ελέγχους, σύμφωνα με τους ενιαίους κτηνιατρικούς και Φυτοϋγειονομικούς κανόνες της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (ΕΟΕ). Τα αγαθά αυτά εισάγονται στη Ρωσία, σύμφωνα με τις ενοποιημένες κτηνιατρικές απαιτήσεις της ΕΟΕ και με ειδική άδεια (κτηνιατρικό ή φυτοϋγειονομικό πιστοποιητικό) που εκδίδεται από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Κτηνιατρικής και Φυτοϋγειονομικής Εποπτείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας (Rosselkhoznadzor). Η τελευταία είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των ανωτέρω αγαθών και τηρεί μητρώο εγκεκριμένων ξένων εταιρειών που επιτρέπεται να εξάγουν ορισμένα προϊόντα στη Ρωσία, καθώς και καταλόγων προϊόντων των οποίων η εισαγωγή στη Ρωσία από τρίτες χώρες απαγορεύεται.

Επισημαίνεται ότι οι ενδιαφερόμενοι για την εξαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης στη Ρωσία θα πρέπει να απευθύνονται στην αρμόδια Γενική Δ/νση Κτηνιατρικής του ελληνικού Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, προκειμένου να επιβεβαιωθεί από τις αρμόδιες ελληνικές κτηνιατρικές υπηρεσίες ότι πληρούνται οι προδιαγραφές της ΕΟΕ, οι οποίες διαφέρουν από εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα στοιχεία της αρμόδιας ελληνικής υπηρεσίας είναι τα εξής:

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Γεν. Δ/νση Κτηνιατρικής, Δ/νση Κτηνιατρικής Δημόσιας Υγείας

Βερανζέρου 46, Τηλ.: 210 212 5759, Φαξ: 210 823 0439, e-mail: ka6u016@minagric.gr

Η ρωσική υπηρεσία, αφού εξετάσει την αίτηση, δύναται να ζητήσει από τις ελληνικές Αρχές τη διενέργεια επιθεώρησης των εγκαταστάσεων της ενδιαφερόμενης ελληνικής επιχείρησης, ως προϋπόθεση της χορήγησης άδειας εξαγωγής προϊόντων στη ρωσική επικράτεια. Συχνά κλιμάκιο της Rosselkhoznadzor μεταβαίνει στην Ελλάδα για τη διενέργεια των σχετικών ελέγχων στις εγκαταστάσεις των ελληνικών εταιρειών.

B.1.8. Εξασφάλιση πιστώσεων-χρηματοδοτήσεων

Σύμφωνα με τις διαδικασίες που υιοθετεί η πρώτη συστημική τράπεζα στη Ρωσία (Sberbank) μπορεί να συναφθεί εταιρικό δάνειο από οποιαδήποτε νομική οντότητα ή μεμονωμένο επιχειρηματία κάτοικο Ρωσίας που λειτουργεί υπό την ιδιότητα αυτή για τουλάχιστον ένα έτος από την κρατική εγγραφή και δεν έχει εκκρεμείς υποχρεώσεις προς την τράπεζα ή άλλους πιστωτές.

Τα δάνεια χορηγούνται για έως και 1,5 έτος (έως 3 έτη για ξεχωριστές κατηγορίες πελατών που ορίζονται από τα εσωτερικά κανονιστικά έγγραφα της τράπεζας) σε ρούβλια ή ξένο νόμισμα, σε νομισματική ή ομολογιακή μορφή έναντι εξασφαλίσεων που ορίζει η τράπεζα. Η ανάγκη εξασφάλισης και η δομή και το ύψος της καθορίζονται ξεχωριστά για κάθε πελάτη, ανάλογα με τη συμμόρφωση του πελάτη με τις παραμέτρους που προβλέπονται από τους εσωτερικούς κανονισμούς της τράπεζας.

Το επιτόκιο καθορίζεται με βάση τις συνθήκες της χρηματοπιστωτικής αγοράς, τους επιμέρους όρους δανεισμού και τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη. Το ύψος και η διάρθρωση των προμηθειών καθορίζονται με βάση τους όρους δανεισμού, τις ιδιαιτερότητες της συναλλαγής που πιστώθηκε και άλλους παράγοντες. Η πηγή αποπληρωμής του δανείου είναι οι ταμειακές ροές από τις καθημερινές παραγωγικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες του δανειολήπτη.

Για τη λήψη δανείου, απαιτείται η υποβολή σχετικής αίτησης σε υποκατάστημα στον τόπο κρατικής εγγραφής της εταιρείας σας.

Η προσφορά δανείων αφορά τους ακόλουθους σκοπούς: δάνεια κεφαλαίου κίνησης (χρηματοδότηση καθημερινών λειτουργιών, πληρωμή φόρων και δασμών, μίσθωση, επισκευή, μισθός, διαφημιστικά έξοδα κ.λπ.), αγορά παγίων ή άυλων περιουσιακών στοιχείων, χρηματοδότηση κεφαλαιουχικής επισκευής και εκσυγχρονισμού, εργασίες έρευνας και ανάπτυξης, προσχεδιασμού και σχεδιασμού, επέκταση και ενοποίηση επιχειρήσεων, εξόφληση χρέους προς τρίτους πιστωτές (αναχρηματοδότηση δανείου).

Μορφές δανεισμού: Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της πιστωτικής συναλλαγής, τις ταμειακές ροές του δανειολήπτη και τις ανάγκες της δανειολήπτριας εταιρείας, η Τράπεζα προσφέρει τις ακόλουθες μορφές δανεισμού: δάνειο με εφάπαξ πιστωτικά κεφάλαια, ανακνεούμενη/μη ανανεούμενη πιστωτική διευκόλυνση με διαφοροποιημένα ή σταθερά επιτόκια, πιστωτική διευκόλυνση-πλαίσιο με την έκδοση δανείων στο πλαίσιο μεμονωμένων ατομικών δανειακών συμβάσεων και συμφωνίες για ανανεούμενη ή μη πιστωτική διευκόλυνση βάσει της κύριας δανειακής συμφωνίας.

Στις περιπτώσεις δανειοδοτήσεων για αγορά ακίνητης περιουσίας, αυτές χορηγούνται επί τη βάσει υποτιμητικής Loan-to-Value, με το εύρος να κυμαίνεται ανά εμπορική τράπεζα μεταξύ 40%-85%.

B.1.9. Καθεστώς ιδιοκτησίας

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, δικαίωμα επί ιδιοκτησίας γης έχουν το Κράτος, οι δημοτικές Αρχές και οι ιδιώτες. Ο ρωσικός Κώδικας Γης ρυθμίζει τη μίσθωση και την αγορά γης. Στην πράξη, είναι αρκετά δύσκολο να αποκτηθεί τίτλος γης στη Ρωσία από το Κράτος ή τις δημοτικές αρχές λόγω των περίπλοκων διαδικασιών, που μπορεί να υπαγορεύονται από ειδικούς περιφερειακούς κανόνες ή μοναδικές απαιτήσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες γης (αγροτική ή δασική). Όσον αφορά στους ιδιοκτήτες κτιρίων ή τμημάτων αυτών, έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα

αγοράς ή μίσθωσης του οικοπέδου που ευρίσκεται στο κτίριό τους. Όσον αφορά στις συμβάσεις μίσθωσης γης (μερικές φορές με δικαίωμα εξαγοράς) αυτές μπορούν να έχουν διάρκεια έως 49 έτη και στις περιπτώσεις μίσθωσης ή απόκτησης κρατικής ιδιοκτησίας απαιτείται η διεξαγωγή δημοπρασίας. Παράλληλα, υπάρχουν ορισμένοι άλλοι περιορισμοί όσον αφορά στην ιδιοκτησία γης, επί παραδείγματι πολίτες ξένων χωρών ή ξένα νομικά πρόσωπα δεν έχουν το δικαίωμα απόκτησης γης πλησίον των κρατικών συνόρων της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

B.1.10. Εργασιακό Καθεστώς

Νομική βάση αποτελεί ο «Εργασιακός Κώδικας» ο οποίος αφορά το σύνολο των εργαζομένων σε όλη την ιεραρχία και θέτει τα ελάχιστα πρότυπα στον τομέα συνεπικουρούμενος από πληθώρα νομοθετικών κειμένων και επί μέρους εσωτερικούς κανονισμούς του εργοδότη σύμφωνα με το συλλογικό/κλαδικό σύμφωνο εργασίας, τις επί μέρους σχέσεις με τους εργαζόμενους και τα απ' ευθείας συμβόλαια απασχόλησης, τα οποία δεν μπορεί να είναι χειρότερα σε καλύψεις και παροχές από τα ελάχιστα πρότυπα που θέτει ο Εργασιακός Κώδικας.

Τηρείται βιβλίο εργασίας για κάθε εργαζόμενο. Αλλοδαποί εργαζόμενοι οφείλουν να έχουν άδεια εργασίας η οποία εκδίδεται σύμφωνα με μια διαδικασία υποβολής αίτησης προς τις οικείες Αρχές Μετανάστευσης. Για τις περιπτώσεις εξειδικευμένων ξένων στελεχών (HQS/Highly Qualified Specialists) μιας επιχείρησης (λογίζονται τα στελέχη που συστηματικά αμείβονται μηνιαίως άνω των 167.000 ρουβλίων ή \$2.100) ο εργοδότης απαιτείται να αιτηθεί προσωπική άδεια (μέχρι τρία έτη) για τον εργαζόμενο, χωρίς την ανάγκη λήψης εταιρικής άδειας ή έγκρισης από την οικεία Υπηρεσία Απασχόλησης. Παράλληλα, το σύστημα ποσοστώσεων δεν εφαρμόζεται, ενώ δίδεται το δικαίωμα σε αυτήν την κατηγορία εργαζομένων να αποκτούν θεώρηση πολλαπλών εισόδων στη χώρα, διάρκειας μέχρι τρία έτη. Η διαδικασία έκδοσης της άδειας διαρκεί το πολύ τρεις εβδομάδες όταν όλα τα έγγραφα είναι εντάξει. Ο φόρος επί του εισοδήματος ανέρχεται στο 13% σύμφωνα με το συμβόλαιο εργασίας.

Από τη νομοθεσία προβλέπονται συγκεκριμένα δικαιώματα για τους εργαζόμενους, όπως:

- Εβδομαδιαία εργασία η οποία ανέρχεται στις 40 ώρες,
- Εφαρμογή πλαισίου υπερωριών ανά περίπτωση που δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 4 ώρες ανά δύο διαδοχικές εργάσιμες ημέρες ή 120 ώρες ανά έτος,
- Οι υπερωρίες αμείβονται ουχί λιγότερο από 1,5 φορά του μισθού ανά ώρα για τις πρώτες δύο ώρες και ουχί λιγότερο από το διπλάσιο του μισθού για τις υπόλοιπες ώρες και για εργασία στη διάρκεια Σαββατοκύριακων και αργιών,
- Υποχρέωση από τον εργοδότη καταβολής μισθού για μέχρι 14 ημέρες αργιών,
- Παροχή από τον εργοδότη αδειάς 28 ημερολογιακών ημερών ανά έτος,
- Καταβολή από τον εργοδότη και το Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης επιδόματος αναρρωτικής αδειάς, με βάση τις αποδοχές του εργαζομένου, το οποίο κυμαίνεται μεταξύ 60%-100% αυτών αναλόγως του χρονικού διαστήματος υπηρεσίας του (για το 2019 δεν υπερέβαινε τα \$33 ανά ημέρα).

- Για τις γυναίκες εργαζόμενες παρέχεται το δικαίωμα λήψης αδείας εγκυμοσύνης για 70 ημερολογιακές ημέρες πριν τον τοκετό (ο αριθμός ημερών ποικίλει αναλόγως της κατάστασης και των γεννηθέντων τέκνων),
- Δικαίωμα εργαζομένων να ιδρύουν σωματείο που να εκπροσωπεί τα ενδιαφέροντά τους έναντι του εργοδότη και να παρακολουθούν τις εργασιακές σχέσεις σύμφωνα με τη νομολογία καθώς και να συμμετέχουν στη διοίκηση της επιχείρησης.

Η ρωσική νομοθεσία προβλέπει κατώτατο μισθό ο οποίος από 01.07.2018 αντιστοιχεί σε 9.489 ρούβλια ανά μήνα, ο οποίος όμως μπορεί να διαφοροποιείται γεωγραφικά (στη Μόσχα πχ ανέρχεται σε 18.742 ρούβλια). Η πληρωμή της αμοιβής εργασίας γίνεται κάθε 15ήμερο. Το ρωσικό ημερολόγιο περιλαμβάνει 14 αργίες ετησίως.

Οι απολύσεις ρυθμίζονται αυστηρά από τη νομοθεσία και γίνονται για συγκεκριμένους λόγους.

B2. Στρατηγική Εισόδου

Ανάλογα με τους στόχους της επιχείρησης η επιχειρηματική δραστηριοποίηση στη Ρωσία συνήθως περιλαμβάνει τα εξής:

B.2.1. Απευθείας πωλήσεις

Αποστολή αγαθών κατευθείαν από το εξωτερικό προς πελάτες στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση (ΕΑΟΕ : Ρωσία, Λευκορωσία, Καζακστάν, Αρμενία, Κιργιστάν) χωρίς την επιβολή εταιρικής φορολογίας ή την υποχρέωση ίδρυση εταιρείας στη χώρα. Ο εισαγωγέας είναι αρμόδιος για την τελωνειακή διαδικασία εισαγωγής ενώ θα πρέπει να καταβληθούν ΦΠΑ και δασμοί. Οι δασμοί ανέρχονται σε 5%-20% για χώρες με ρήτρα Most Favored Nation (MFN).

B.2.2. Συμβόλαιο με εταιρεία διανομής

Επίσης υπάρχει η δυνατότητα σύναψης σύμβασης διανομής προϊόντων με ρωσική επιχείρηση. Σε αυτήν την περίπτωση δεν φορολογείται η ξένη επιχείρηση, ενώ ο εισαγωγέας είναι υπεύθυνος για τον εκτελωνισμό και την πληρωμή ΦΠΑ, δασμών και λοιπών επιβαρύνσεων. Η εν λόγω μορφή συνεργασίας πρέπει να είναι σύμφωνη με τη ρωσική αντιμονοπωλιακή νομοθεσία.

B.2.3. Γραφείο Αντιπροσωπείας ή Υποκατάστημα

Μέσω της ίδρυσης Γραφείου Αντιπροσωπείας ή Υποκαταστήματος ξένης εταιρείας διευκολύνεται η συνεργασία με τους τελικούς καταναλωτές και ο έλεγχος της προώθησης και διανομής των προϊόντων. Σύμφωνα με τον ρωσικό Αστικό Κώδικα, τα γραφεία αντιπροσωπείας και τα υποκαταστήματα δε θεωρούνται νομικά πρόσωπα, αλλά γίνονται αντιληπτά ως μονάδες των ξένων νομικών οντοτήτων που τα ίδρυσαν, με αποτέλεσμα η διοίκηση της αλλοδαπής εταιρείας να ευθύνεται πλήρως για τις ενέργειες και υποχρεώσεις τους.

Η διαφορά μεταξύ υποκαταστήματος και γραφείου αντιπροσωπείας έγκειται στη φύση των δραστηριοτήτων που καθένα δικαιούται να αναπτύξει. Ειδικότερα, το γραφείο αντιπροσωπείας αποτελεί μονάδα της μητρικής εταιρείας που εκπροσωπεί τα συμφέροντά της στη Ρωσία και δεν επιτρέπεται να αναπτύσσει εμπορικές δραστηριότητες, παρά μόνο προπαρασκευαστικές και

επικουρικές εργασίες για λογαριασμό της εταιρείας. Αντίθετα, το υποκατάστημα επιτρέπεται να αναπτύσσει εμπορικές δραστηριότητες. Ωστόσο, οι ρωσικές τελωνειακές αρχές προσπαθούν συχνά να εντοπίσουν τους τελικούς Ρώσους αγοραστές των εισαγόμενων προϊόντων και ενίοτε αμφισβητούν το δικαίωμα ενός υποκαταστήματος μίας ξένης νομικής οντότητας να εκτελωνίζει τα προϊόντα.

B.2.4. Ίδρυση θυγατρικής εταιρείας

Όπως προαναφέρθηκε, οι πιο συνηθισμένες νομικές μορφές εταιρειών είναι η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης και η Ανώνυμη Εταιρεία.

B.2.5. Δίκτυα διανομής

Η Ρωσία είναι η τρίτη μεγαλύτερη καταναλωτική αγορά της Ευρώπης σε κύκλο εργασιών, πίσω μόνο από τη Γερμανία και τη Γαλλία. Η εγχώρια βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων της Ρωσίας και ο αναπτυσσόμενος τομέας λιανικής πώλησης τροφίμων συνέβαλαν σημαντικά στην οικονομία. Το 2019, τα έσοδα από τους τομείς επεξεργασίας τροφίμων και ποτών της Ρωσίας έφθασαν τα \$105 δις. Ο ρωσικός τομέας λιανικής αναπτύσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Η συγκέντρωση της αγοράς είναι μέτρια. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Υπουργείου Γεωργίας Εξωτερικών του USDA, το 2018, το μερίδιο των δέκα κορυφαίων μεγαλύτερων εμπόρων λιανικής αντιπροσώπευε το 32% της αγοράς τροφίμων. Ωστόσο, υπάρχει ισχυρός ανταγωνισμός καθώς το κόστος είναι υψηλό και τα περιθώρια κέρδους χαμηλά. Το 2019, ο κύκλος εργασιών της ρωσικής βιομηχανίας λιανικής πώλησης τροφίμων αυξήθηκε κατά 1,4% και ανήλθε συνολικά στα 16 τρις ρούβλια (\$228 δις). Οι Ρώσοι καταναλωτές αγοράζουν όλο και περισσότερο τρόφιμα και ποτά μέσω του διαδικτύου, ειδικά στις μεγάλες πόλεις. Σύμφωνα με τη Euromonitor, το λιανικό εμπόριο τροφίμων και ποτών στο διαδίκτυο αυξήθηκε κατά 20% το 2018, φτάνοντας τα \$736 εκ. και προβλέπεται να φθάσει τα \$1,8 το 2023.

Τα καλά οργανωμένα κανάλια διανομής έχουν αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα στα μεγάλα πληθυσμιακά κέντρα της Μόσχας και της Αγίας Πετρούπολης, και έχουν αρχίσει να επεκτείνονται στις περιοχές. Στον καταναλωτικό τομέα, υπάρχουν καταστήματα λιανικής πώλησης μεγάλης κλίμακας στη Μόσχα που μπορούν να αγοράσουν χύμα. Τα εμπορικά κέντρα και τα μεγάλα καταστήματα είναι κοινά αξιοθέατα στην Αγία Πετρούπολη, τη Μόσχα και πολλές άλλες ρωσικές πόλεις. Με την απασχόληση των εγχώριων οργανισμών διανομής, το έργο της διάθεσης αγαθών στην αγορά στη Ρωσία έχει διευκολυνθεί σημαντικά.

Η ρωσική αγορά μπορεί να τμηματοποιηθεί ως εξής:

Το εκπτωτικό κανάλι είναι επί του παρόντος το ταχύτερα αναπτυσσόμενο σύγχρονο κανάλι λιανικής στη Ρωσία. Η ρωσική αγορά δεν διαθέτει καθαρά εκπτωτικά καταστήματα, όπως τα γερμανικά Lidl ή Aldi και όλες οι αλυσίδες εκπτώσεων που υπάρχουν στην αγορά θα μπορούσαν να αναφέρονται ως soft discounters. Οι σημαντικότεροι παίκτες στο τμήμα των discounters είναι το X5 Retail Group (Pyaterochka, Perekrestok και Karusel, + on-line Vprok.ru Perekrestok, 5Post και Okolo) και το Magnit.

Οι υπεραγορές είναι το δεύτερο πιο σημαντικό κανάλι σύγχρονου παντοπωλείου. Υπάρχουν τρεις ξένες αλυσίδες μεταξύ των 10 κορυφαίων παικτών. Ο ηγέτης του τμήματος είναι η Auchan με έδρα τη Γαλλία (αν και πρόσφατα έχουν γίνει κινήσεις παραχώρησης χώρων σε άλλους ομίλους διότι

το χαοτικό μοντέλο λιανικής με τους χιλιάδες κωδικούς δεν ανταποκρίθηκε στις ανάγκες των ρωσικών νοικοκυριών). Οι υπεραγορές βρίσκονται στις παρυφές μεγάλων πόλεων ή ως το κατάστημα άγκυρας ενός μεγάλου αστικού εμπορικού κέντρου.

Το τμήμα των σούπερ μάρκετ κατέχει το μικρότερο μερίδιο μεταξύ των τριών κορυφαίων καναλιών μεγάλου σχήματος και οι προοπτικές ανάπτυξης του τμήματος είναι επί του παρόντος οι λιγότερο δυναμικές μεταξύ των τριών κορυφαίων μορφών μεγάλης περιοχής. Αυτό είναι το τμήμα με τον μεγαλύτερο αριθμό τοπικών και περιφερειακών αλυσίδων. Το τμήμα των σούπερ μάρκετ κυριαρχείται από εγχώριους παρόχους, αλλά υπάρχουν και αρκετές επιτυχημένες ξένες εταιρείες που είναι παρούσες στην αγορά. Περιλαμβάνουν τη Spar (Ολλανδία), τη δεύτερη αλυσίδα στην κατηγορία (με βάση τις πωλήσεις), καθώς και την Auchan Atak (Γαλλία) και τη Billa (Γερμανία). Ο ηγέτης του τμήματος είναι η τοπική αλυσίδα Perekrestok του Ομίλου X5, η οποία πρόσφατα υιοθέτησε σημαντική αναδιοργάνωση των καταστημάτων της και προέβη σε εκτενείς ανακαινίσεις.

Τα καταστήματα με μετρητά και μεταφορά είναι η τέταρτη μεγαλύτερη μορφή οργανωμένου λιανικού εμπορίου στη Ρωσία, ξεπερνώντας μόνο το τμήμα των καταστημάτων ψιλικών. Αντιπροσωπεύεται από όλους τους τύπους παικτών, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων ξένων αλυσίδων (με έδρα τη Γερμανία Metro και Selgros) και Lenta με έδρα τη Βρετανία), καθώς και περιφερειακούς φορείς (Linia στην Κεντρική Ομοσπονδιακή Περιφέρεια).

Ένα ουσιαστικό μέρος της διανομής εξακολουθεί να πραγματοποιείται με άτυπα μέσα, όπως πάγκους και αγορές. Το 20% των πωλήσεων αντιπροσωπεύεται από υπαίθριες αγορές και περισσότερες από τις μισές από άτυπους πάγκους.

Στη Μόσχα, την Αγία Πετρούπολη και άλλες μεγάλες ρωσικές πόλεις τα κανάλια διανομής έχουν καλή οργάνωση και γίνεται προσπάθεια για επέκτασή τους και στην υπόλοιπη περιφέρεια.

Οι βασικές κατηγορίες καναλιών διανομής (με επωνυμίες εταιρειών) στη Ρωσία είναι:

- Υπεραγορές : συνήθως εκτός των μεγάλων πόλεων με ειδίκευση στην πώληση τροφίμων, ειδών σπιτιού, ένδυσης, κοσμημάτων, ηλεκτρονικών. Ο βασικοί παίκτες είναι η γαλλική Auchan, η Svetofor, O'key, Lenta (βρετανική), Linia, Metro (γερμανική) και Selgros.
- Supermarkets : σε οικιστικές περιοχές κοντά σε metro ή κύρια οδική αρτηρία με ενδιαφέρον για πώληση τροφίμων, ειδών σπιτιού, κοσμημάτων. Βασικοί παίκτες είναι η Pyaterochka, η Perekrestok (X5), (ολλανδική) Spar, (γαλλική) Auchan Atak, (γερμανική) Billa, Krasnoye beloye, Bristol.
- Εξειδικευμένα καταστήματα : εντός ή εκτός των πόλεων εντός μεγάλων Mall. Χαρακτηριστικά καταστήματα είναι Sportmaster, Ikea, Shatura, Leroy merlin, Castorama, Collins, Mvideo, Eldordo κλπ.
- Discount Centers: σε οικιστικές περιοχές κυρίως για τρόφιμα. Βασικοί παίκτες Magnit, Pyatorochka (X5), Azbuka Vkusa, Vkus Vill, Utkonos, Monетка,
- On-line καταστήματα: Wildberries, Ozon, Citylink, Yandex Market, AliExpress Russia, Alibaba Group
- Κιόσκια : κυρίως κοντά σε σταθμούς metro ή Mall με εξειδίκευση σε μικρό αριθμό προϊόντων πχ. ροφήματα, καφέ, εσώρουχα, cds, κοσμήματα, εικόνες, φρούτα-λαχανικά, καπνό κλπ.

- Ανοιχτές αγορές: παζάρια όπου οι ενδιαφερόμενοι νοικιάζουν χώρο. Υπάρχουν πολλές στις μεγάλες πόλεις και αφορούν τρόφιμα ή άλλα προϊόντα όπως Ismailovskiy (αξεσουάρ, καπέλα, αντίκες), Gorbushka (ηλεκτρονικά) κλπ.

Το α' εξάμηνο 2021 οι κορυφαίοι ομοσπονδιακοί οργανισμοί λιανικής πώλησης τροφίμων και ποτών (ηλεκτρονικοί κα μη) ανά όγκο εισοδημάτων (χωρίς ΦΠΑ), ήταν :

- X5 Group - 1,05 τρις. ρούβλια.
- Magnit - 801,6 δις. ρούβλια.
- Αλυσίδες Bristol και Krasnoe & Beloe - 330 δις. ρούβλια.
- Wildberries - 241,3 δις. ρούβλια.
- DNS - 227,2 δις. ρούβλια.
- Lenta - 214,9 δις. ρούβλια.
- M.Video-Eldorado - 212,8 δις ρούβλια.
- Leroy Merlin - 207 δις. ρούβλια.
- Ozon - 141,9 δις. ρούβλια.
- Svetofor - 120,5 δις. ρούβλια.

Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Η Ρωσία είναι η πιο πυκνοκατοικημένη χώρα στην Ευρώπη, μπροστά από τη Γερμανία (81,4 εκατομμύρια) και την Τουρκία (80,8 εκατομμύρια). Το ποσοστό διείσδυσης του διαδικτύου αυξήθηκε στο 76,4% το 2017 (Internet World Stats), το οποίο δεν απέχει πολύ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (80,2%). Με τους 110 εκ. χρήστες του διαδικτύου, η Ρωσία είναι επίσης μακράν η μεγαλύτερη αγορά στην Ευρώπη (16,6% του συνόλου των χρηστών στην Ευρώπη). Το ποσοστό διείσδυσης έξυπνων κινητών συσκευών ανήλθε σε 54,7% το 2017 (Newzoo Global Mobile Market Report), το οποίο είναι ελαφρώς πίσω από τον παγκόσμιο μέσο όρο (63% - εκτιμήσεις της Zenith Media). Η Ρωσία είναι μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο όπου η Google δεν είναι η πιο δημοφιλής μηχανή αναζήτησης, καθώς το τοπικά κατασκευασμένο Yandex.ru συνεχίζει να επωφελείται από την τεράστια δημοτικότητα. Το μερίδιο του Yandex.ru προβλεπόταν στο 54,01% ενώ η Google και η Mail.ru είχαν 42,72% και 2,17% αντίστοιχα (Statcounter).

Το ηλεκτρονικό εμπόριο στη Ρωσία αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια καταγράφοντας αύξηση 17% το 2017. Ωστόσο, παραμένει μικρότερο από τις περισσότερες διαδικτυακές αγορές στη δυτική Ευρώπη, δεδομένου ότι η κεφαλαιοποίησή του είναι \$33,5 δις, σε αντίθεση με \$67,9 δις στη Γερμανία και \$93 δις στη Γαλλία (E-commerce Wiki). Όσον αφορά σε αναλογία στο ΑΕΠ, το ηλεκτρονικό εμπόριο είχε προβλεφθεί να φθάσει το 1,5% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας και το 2,8% των λιανικών πωλήσεων το 2018. Το ρωσικό ηλεκτρονικό εμπόριο αναμένεται να αναπτυχθεί με βραδύτερο ρυθμό τα επόμενα χρόνια, περίπου στο 10% μέσο όρο, καθώς η οικονομία έχει ανακάμψει μέτρια από τη χρηματοοικονομική ύφεση. Η ανάπτυξη τροφοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από το διασυννοριακό εμπόριο, το οποίο αντιπροσώπευε σχεδόν το ένα τρίτο της συνολικής αγοράς ηλεκτρονικού εμπορίου. Το μερίδιο των κινητών στο λιανικό ηλεκτρονικό εμπόριο διαμορφώθηκε στο 22% σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία

(Criteo), ποσοστό συγκρίσιμο με αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών (25%), κρίνοντας μάλιστα από τον αριθμό των χρηστών που έχουν αποκτήσει έξυπνο τηλέφωνο (>90 εκ.) είναι αντιληπτή η εφεξής ανάπτυξη.

Το **Aliexpress** που ανήκει στην Κίνα είναι μακράν ο ιστότοπος ηλεκτρονικού εμπορίου με τις περισσότερες επισκέψεις στη Ρωσία - με περισσότερες από 22 εκατομμύρια προσβάσεις το 2017 - ενώ το τοπικό **Wildberries** έχει τον υψηλότερο αριθμό παραγγελιών εντός της χώρας και είχε πρόσβαση σχεδόν 7 εκ. φορές. Το 2017, εκτιμάται ότι 62,5 εκατομμύρια άνθρωποι (περίπου το 50% των Ρώσων χρηστών του διαδικτύου) έκαναν αγορές, σύμφωνα με τη Eurostat. Η μέση δαπάνη ανά άτομο συνεχίζει να αυξάνεται, είχε προβλεφθεί να φτάσει τα \$850 το 2019, έναντι \$676 το 2016 (Ίδρυμα ηλεκτρονικού εμπορίου). Από πλευράς χαρακτήρα αγοραστών, οι Ρώσοι τείνουν να είναι περιστασιακά online, καθώς μόνο το 15% των συνολικών χρηστών του διαδικτύου και το 11% του πληθυσμού ηλικίας 18 ετών και άνω θεωρούν τους εαυτούς τους συχνούς online αγοραστές, (Levada Center). Το ρωσικό ηλεκτρονικό εμπόριο διαφέρει από τα περισσότερα αντίστοιχά του στην Ευρώπη, καθώς τα μετρητά είναι μακράν η πιο δημοφιλής μέθοδος πληρωμής, με το 69% των αγοραστών να επιλέγουν την αντικαταβολή, σε αντίθεση με το 10% που επιλέγουν πιστωτικές κάρτες (Έρευνα Payvision). Αυτό βέβαια το στοιχείο αλλάζει άρδην. Ένα άλλο χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τους Ρώσους αγοραστές είναι ότι προτιμούν να παραλαμβάνουν τα προϊόντα που αγοράζονται στο διαδίκτυο από το κατάστημα. Μάλιστα, το 72% των αντικειμένων που αγοράζονται διαδικτυακά συλλέγονται στο κατάστημα, ενώ μόνο το 16% παραδίδεται. Ένας αυξανόμενος αριθμός Ρώσων αγοραστών επέλεξαν επίσης διεθνείς ιστότοπους ηλεκτρονικού εμπορίου, με το διασυννοριακό εμπόριο να αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο των συνολικών διαδικτυακών πωλήσεων. Οι κινεζικοί ιστότοποι είναι πλέον δημοφιλείς, καθώς αντιπροσωπεύουν το 90% όλων των διασυννοριακών πωλήσεων και το 52% των χρημάτων που δαπανώνται σε ξένες πλατφόρμες (AITC, GfK). Αυτή η τάση όμως αλλάζει, καθώς η Ρωσία εισήγε νόμο που επιβάλλει δασμούς ΦΠΑ στις παραλαβές αγαθών αξίας άνω των \$1.157 από τον Μάιο 2018. Αυτό το όριο μειώθηκε στα \$578 δολάρια ΗΠΑ από την 1η Ιανουαρίου 2019 και στα \$231 από την 1η Ιανουαρίου 2020.

Η Ρωσία είναι η δωδέκατη μεγαλύτερη αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου με έσοδα \$26 δις το 2020, μπροστά από την Ισπανία και πίσω από την Ινδονησία³. Με αύξηση 31%, η ρωσική αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου συνέβαλε στον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης 29% το έτος πανδημίας 2020. Νέες αγορές αναδύονται και οι υπάρχουσες αγορές έχουν επίσης τη δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη. Αυτό θα προωθηθεί από την Ανατολική και Νοτιοανατολική Ασία, με την επεκτεινόμενη μεσαία τάξη και την υστέρηση των υποδομών αγορών εκτός σύνδεσης.

Η αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου περιλαμβάνει διαδικτυακές πωλήσεις φυσικών αγαθών σε ιδιώτη τελικό χρήστη (B2C). Σε αυτόν τον ορισμό περιλαμβάνονται οι αγορές μέσω υπολογιστή καθώς και οι αγορές μέσω κινητού τηλεφώνου μέσω smartphone και tablet. Από τον ορισμό του ecommerceDB εξαιρούνται οι ακόλουθες: ψηφιακά διανεμημένες υπηρεσίες (π.χ. ταξιδιωτικά εισιτήρια), ηλεκτρονικά καταστήματα που είναι αφιερωμένα σε λήψεις ή ροές ψηφιακών μέσων, ηλεκτρονικά καταστήματα αφιερωμένα σε αγορές B2B και πωλήσεις μεταξύ ιδιωτών (C2C) εντός της αγοράς ηλεκτρονικού εμπορίου. Ο μεγαλύτερος παίκτης στη ρωσική αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου είναι το wildberries.ru. Το κατάστημα είχε έσοδα \$4,5 δις το 2020. Ακολουθεί το mvideo.ru με έσοδα

³ <https://ecommercedb.com/en/markets/ru/all>

\$2,8 δις και το ozon.ru με έσοδα \$1,2 δις. Συνολικά, τα τρία κορυφαία καταστήματα αντιπροσωπεύουν το 35% των διαδικτυακών εσόδων στη Ρωσία. Ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα καταστήματα στη ρωσική αγορά είναι το notino.ru. Το κατάστημα πέτυχε πωλήσεις περίπου \$3,7 εκ. το 2020. Η αύξηση των εσόδων του ανήλθε σε 503% έναντι του 2019.

Η επέκταση της αγοράς στη Ρωσία αναμένεται να συνεχιστεί τα επόμενα χρόνια, όπως καταγράφεται στο το Statista Digital Market Outlook. Το 41% του ρωσικού πληθυσμού έχει αγοράσει τουλάχιστον ένα προϊόν μέσω διαδικτύου το 2020. Όσον αφορά στις προτιμήσεις αγορών, τα ηλεκτρονικά προϊόντα αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα ηλεκτρονικών πωλήσεων στη Ρωσία αντιπροσωπεύοντας το 30% των εσόδων από το ηλεκτρονικό εμπόριο. Ακολουθούν τα είδη μόδας (ένδυση/υπόδηση) με 24%, τα παιχνίδια, είδη χόμπυ και DIY με 20%, έπιπλα και συσκευές με 14% και τρόφιμα και είδη προσωπικής φροντίδας με 12%.

Κορυφαίοι πάροχοι υπηρεσιών αποστολής

Στη Ρωσία, η DPD είναι ο πιο διαδεδομένος πάροχος υπηρεσιών παράδοσης μεταξύ των ηλεκτρονικών καταστημάτων. Από εκείνα τα καταστήματα που αναφέρουν ποια υπηρεσία χρησιμοποιούν για τη μεταφορά των αγαθών τους, το 31% ανέφερε την DPD ως έναν από τους παρόχους τους. Επιπλέον, η Russian Post και η Boxberry συγκαταλέγονται στις τρεις κορυφαίες εταιρείες μεταφορικών υπηρεσιών παράδοσης που προσφέρονται από διαδικτυακούς λιανοπωλητές στη Ρωσία, με ποσοστά 26% και 21%.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Σε αντίθεση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, τα τοπικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης επωφελούνται από τεράστια δημοτικότητα στη Ρωσία. Ενώ το YouTube είναι ένα από τα πιο δημοφιλή δίκτυα κοινωνικών μέσων (με πάνω από 39 εκατομμύρια χρήστες), το VKontakte, το Moi Mir (παρέχεται από το Mail.ru) και το Odnoklassiki συνεχίζουν να κυριαρχούν στην αγορά. Το VKontakte είναι το μεγαλύτερο κοινωνικό δίκτυο της Ρωσίας, με 41,1 εκ. Ρώσους το 2017, και είναι ιδιαίτερα δημοφιλές σε άτομα κάτω των 34 ετών, καθώς το 80% όλων των χρηστών ανήκει σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα. Το Moi Mir, ένας ιστότοπος κοινωνικής δικτύωσης που αποτελεί επέκταση του παρόχου email Mail.ru, κερδίζει γρήγορα δημοτικότητα και είχε κατά μέσο όρο 25 εκατομμύρια μηνιαίους χρήστες το 2017. Το Odnoklassiki είναι το τρίτο πιο δημοφιλές δίκτυο στη Ρωσία και είχε περίπου 27 εκ. χρήστες, με ένα μεγάλο μέρος από αυτούς ηλικίας μεταξύ 25 και 34 ετών. Το Twitter είναι αρκετά δημοφιλές, με περίπου 7,7 εκ. επισκέπτες το μήνα. Το Facebook (Meta) και το Instagram έχουν αρχίσει να είναι εξαιρετικά δημοφιλή όσο στις περισσότερες δυτικές χώρες. Το Facebook είχε 21,7 εκ. χρήστες.

B.2.6. Προώθηση – Διαφήμιση

Η τηλεόραση αποτελεί το πιο δημοφιλές μέσο μαζικής επικοινωνίας (MME) ιδιαίτερα στην περιφέρεια και για αυτό απορροφά το 40,7% της διαφημιστικής δαπάνης.

Ο Τύπος είναι επίσης ένα δημοφιλές μέσο με 400 συνολικά ημερήσιες εφημερίδες να κυκλοφορούν σε όλη τη Ρωσία, προκειμένου να ενημερωθεί ο καταναλωτής παν-ρωσικά. Στη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη υφίστανται και δίγλωσσες εκδόσεις. Στον Τύπο αντιστοιχεί το 2,2-3,8% της διαφημιστικής δαπάνης.

Το ραδιόφωνο αποτελεί μία καλή εναλλακτική λύση έναντι της τηλεόρασης με το 40% των ραδιοφωνικών σταθμών να υφίστανται στη Μόσχα. Στο ραδιόφωνο αντιστοιχεί το 4,7% της συνολικής διαφημιστικής δαπάνης.

Το διαδίκτυο αναπτύσσεται συνεχώς και στο τρίτο τέταρτο του 2017 για πρώτη φορά η διαφημιστική δαπάνη σε αυτό ξεπέρασε τη δαπάνη στην τηλεόραση. Οι χρήστες του διαδικτύου το 2017 ανέρχονταν σε 110 εκ. άτομα.

Ο βασικός Νόμος περί διαφήμισης είναι ιδιαίτερα αυστηρός. Για τα αλκοολούχα ποτά και τα προϊόντα καπνού θα πρέπει να αναφέρεται ο επιβλαβής τους χαρακτήρας, για τα φαρμακευτικά προϊόντα απαγορεύεται παραδείγματα ατόμων που έχουν επωφεληθεί από αυτά, η χρήση ξένων λέξεων απαγορεύεται αν υφίσταται κίνδυνος αλλαγής των προσφερόμενων πληροφοριών κλπ.

B.2.7. Πρακτικές οδηγίες

Οι ενδιαφερόμενοι να δραστηριοποιηθούν στη Ρωσία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ακόλουθες παραμέτρους:

Πληρωμές

Οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να αναζητούν τον κατάλληλο τρόπο καταβολής των οφειλόμενων ποσών στις οριζόμενες ημερομηνίες. Παρά το γεγονός ότι οι Ρώσοι επιχειρηματίες είναι εν γένει αξιόπιστοι, θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για την εξασφάλιση της πληρωμής, π.χ. μέσω ανοίγματος τραπεζικής πίστωσης, εγγυητικών επιστολών ή άλλων μεθόδων. Στη Ρωσία δραστηριοποιούνται πολλές ξένες τράπεζες και υπάρχουν μεγάλες ρωσικές τράπεζες, με τις οποίες οι ελληνικές εταιρείες δύνανται να συνεργάζονται σχετικά με την φερεγγυότητα των ρωσικών επιχειρήσεων και την εξασφάλιση των συναλλαγών τους.

Τοπικοί συνεργάτες και τοποθέτηση στελεχών από την Ελλάδα

Ιδιαίτερη σημασία έχουν η τοποθέτηση ικανών στελεχών από την Ελλάδα, με εξειδικευμένη εμπειρία και γνώση της τοπικής αγοράς και νοοτροπίας και η προσεκτική επιλογή Ρώσου συνεργάτη (εισαγωγέα ή αντιπροσώπου). Τα στελέχη αυτά μπορούν να αναλάβουν την εκπαίδευση άλλων στελεχών στη Ρωσία. Σε περιπτώσεις επενδυτικής παρουσίας με μόνιμη εγκατάσταση, συνηθίζεται η τοποθέτηση Έλληνα διευθύνοντος συμβούλου με γνώση της εγχώριας αγοράς.

Πληροφορίες σχετικά με την εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού μπορούν να αναζητηθούν μέσω εξειδικευμένων εταιρειών διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων. Στην περίπτωση επιλογής Ρώσου πολίτη ως έμμισθου συνεργάτη της ελληνικής επιχείρησης, απαιτείται η εξακρίβωση της αξιοπιστίας του. Ο αριθμός των Ρώσων συνεργατών με γνώση των διεθνών λογιστικών προτύπων, των διεθνών πρακτικών και της αγγλικής γλώσσας είναι περιορισμένος. Η επιτυχής δραστηριοποίηση στην αγορά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα του τοπικού συνεργάτη, καθώς οι ισχύοντες κανονισμοί μεταβάλλονται συχνά, η πληροφόρηση για τα περισσότερα θέματα διατίθεται μόνο στη ρωσική, τα έντυπα που χρειάζεται να υποβληθούν πρέπει επίσης να συντάσσονται στη ρωσική και τα γραφειοκρατικά εμπόδια είναι σύνηθες φαινόμενο.

Προσεκτική διερεύνηση της αγοράς και των καναλιών διανομής

Συνιστάται η προσεκτική διερεύνηση της αγοράς, του μεγέθους της, των καναλιών διανομής για την προώθηση προϊόντων ή την υλοποίηση επένδυσης στη Ρωσία. Αρχικά, ενδείκνυται η

δημιουργία μίας απλής και μικρής δομής, με παράλληλο outsourcing ορισμένων υπηρεσιών που αφορούν νομικά και φορολογικά ζητήματα και θέματα πληροφορικής. Όσον αφορά στα λογιστικά γραφεία, λόγω των συχνών και πολλές φορές χρονοβόρων ελέγχων της Εφορίας, η ανάθεση ενός έργου θα πρέπει να γίνεται με τρόπο σαφή, ειδικά ως προς τις υποχρεώσεις των συνεργαζόμενων μερών.

Τα επιχειρηματικά σχέδια θα πρέπει να είναι καταλλήλως προσαρμοσμένα. Λόγω του μεγέθους της χώρας, απαιτείται ενδεχομένως η επιλογή περισσότερων του ενός εισαγωγέων, για να καλύπτουν επαρκώς ολόκληρη τη Ρωσία. Συνήθως, σημεία εκκίνησης της δραστηριότητας είναι η Μόσχα και η Αγία Πετρούπολη. Η Μόσχα απορροφά το 40% της κατανάλωσης εισαγόμενων προϊόντων και ακολουθεί η Αγία Πετρούπολη. Υπάρχουν όμως και σημαντικές ευκαιρίες στην περιφέρεια.

Επιχειρηματική Νοοτροπία

Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν στη Ρωσία, κρίνεται σκόπιμο να αποκτήσουν γνώση της νοοτροπίας του Ρώσου επιχειρηματία και να επιδιώκουν την καλλιέργεια προσωπικών σχέσεων. Στο πρώτο στάδιο επικοινωνίας, οι Ρώσοι επιχειρηματίες είναι συγκρατημένοι και δεν συνηθίζουν να επιδεικνύουν οικειότητα ει μη μόνον όταν έχουν εδραιωθεί συνθήκες αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η Ρωσία είναι μία χώρα όπου η προσωπική σχέση και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Στην καθημερινή ζωή, οι Ρώσοι συνεργάτες εκτιμούν το ενδιαφέρον των ξένων για την προσωπική τους ζωή, την οικογένειά τους, το ενδιαφέρον για την κουλτούρα τους καθώς και την προσπάθεια εκμάθησης λίγων λέξεων της ρωσικής, που να δηλώνουν οικειότητα. Οι συζητήσεις διεξάγονται συνήθως στη ρωσική με διερμηνέα και σπανιότερα στην αγγλική γλώσσα. Η τάση αυτή σταδιακά ανατρέπεται υπέρ περισσότερο διεθνοποιημένων στελεχών της αγοράς.

Σημειώνεται ότι η απλή αποστολή επιστολών email και διαφημιστικού υλικού δεν είναι δυνατό να υποκαταστήσει την αμεσότητα της προσωπικής επαφής. Συχνά οι ελληνικές επιχειρήσεις αναζητούν καταλόγους με στοιχεία επαφής εισαγωγέων και άλλων δυνητικών συνεργατών, προκειμένου να τους προτείνουν μέσω email να αγοράσουν τα προϊόντα τους ή άλλες συνεργασίες. Όπως είναι φυσικό τα email αυτά αντιμετωπίζονται ως spam ή στην καλύτερη περίπτωση ως διαφημιστικού περιεχομένου. Η πρακτική αυτή δεν επαρκεί για το κλείσιμο συμφωνιών. Συνήθως απαιτείται πιο ουσιαστική και μεθοδική δραστηριοποίηση, με μακροχρόνιο ορίζοντα, ενώ επιβάλλεται η φυσική παρουσία στη χώρα και η απευθείας επαφή με ρωσικές επιχειρήσεις, μέσω εδών B2B συναντήσεων, συμμετοχών σε εκθέσεις, συνέδρια, κλπ.

Παρότι παραδοσιακές αξίες και αντιλήψεις διατηρούνται η επιχειρηματική νοοτροπία και κουλτούρα έχει σε σημαντικό βαθμό μεταβληθεί μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης.

Οι Ρώσοι επαγγελματίες είναι δύσκολοι διαπραγματευτές, μπορεί να μην είναι ευέλικτοι αλλά όμως χαρακτηρίζονται από ειλικρίνεια στην προσέγγισή τους. Η εταιρική κουλτούρα χαρακτηρίζεται από: σύνεση, επιμονή και σεμνότητα, ως εκ τούτου η υπομονή και η επιμονή τα απαραίτητα συστατικά για την σύναψη μιας συμφωνίας. Η σοβιετική νοοτροπία παραμένει στις περισσότερες εταιρείες σε επίπεδο διοίκησης: οι αποφάσεις λαμβάνονται από πάνω προς τα κάτω και οι υφιστάμενοι σπάνια παίρνουν την πρωτοβουλία ή «παρεκκλίνουν» από τη θέση της εταιρείας τους. Οι περισσότεροι Ρώσοι επαγγελματίες μιλούν με μία φωνή, επιβεβαιώνοντας την εταιρική απόφαση. Η λήψη αποφάσεων συνήθως διαρκεί πολύ και μερικές φορές καθυστερεί σκόπιμα για να

«δοκιμάσει» τα περιθώρια συμβιβασμού της άλλης πλευράς. Από τη στιγμή όμως που ληφθεί η απόφαση η ρωσική πλευρά θα επιδιώξει την ταχεία υπογραφή της συμφωνίας και θα επιδιώξει την άμεση έναρξη της συνεργασίας.

Οι προσωπικές σχέσεις είναι απαραίτητες για την καλή συνεργασία με Ρώσους επαγγελματίες. Οι στενές σχέσεις οικοδομούνται με βάση την εμπιστοσύνη και την ειλικρίνεια και ενίοτε μπορεί να είναι ο μόνος παράγοντας κίνητρο που βοηθά στην επίτευξη προόδου σε αδιέξοδα στις διαπραγματεύσεις. Η δημιουργία σχέσεων ενίοτε απαιτεί χρόνο καθώς από την πλευρά τους επιδιώκουν να βεβαιωθούν για τις ειλικρινείς προθέσεις σας και να κατανοήσουν τους προσωπικούς στόχους και φιλοδοξίες του συνομιλητή τους. Τα επιχειρηματικά πάρτι είναι ένας γρήγορος και αποτελεσματικός τρόπος για να χτίσετε σχέσεις.

Η πρώτη επαφή

Είναι δύσκολο να κάνεις δουλειές στη Ρωσία χωρίς τη βοήθεια μιας τοπικής επαφής. Οι πιο ηλικιωμένοι μπορεί να είναι πιο επιφυλακτικοί έναντι των ξένων από τους νεότερους. Οι συναντήσεις θα πρέπει να κλείνονται πολύ καιρό νωρίτερα να επιβεβαιωθούν μερικές ημέρες πριν από την ημερομηνία της συνάντησης. Μην εκπλαγείτε επίσης αν η συνάντηση ακυρωθεί λίγο πριν την ημερομηνία της. Αρκετοί Ρώσοι δεν αισθάνονται άνετα με τα αγγλικά και είναι πιο συνετό να διευκρινίζεται με τους συνομιλητές σας αν απαιτείται διερμηνέας.

Διαχείριση χρόνου και συναντήσεων

Η χρονική ακρίβεια εκτιμάται ιδιαίτερα στη Ρωσία και οι ξένοι θα πρέπει πάντα να φτάνουν εγκαίρως. Παρόλα αυτά, οι Ρώσοι επαγγελματίες μπορεί να μην είναι πάντα έγκαιρα στο ραντεβού τους και ενίοτε είναι ένα τεστ για να ελέγξουν την υπομονή των ξένων ομολόγων τους.

Η ημερήσια διάταξη των συναντήσεων συχνά δεν καθορίζεται εκ των προτέρων και αν πρόκειται για ανώτερα στελέχη τότε θα εκείνοι θα καθορίσουν το περιεχόμενο, διάρκεια των συναντήσεων θα τηρηθεί και συνήθως θα ακολουθήσει ένα γεύμα ή ένα δείπνο που θα επιτρέψει στους Ρώσους να γνωρίσουν τους ξένους ομολόγους τους.

Χαιρετισμοί και τίτλοι

Συνήθως η χειραψία συνηθίζεται (τουλάχιστον στην προ covid 19 εποχή), πρέπει να είναι σταθερή και είναι σημαντικό να κρατήσετε μια οπτική επαφή κατά τη διάρκειά της. Επίσης μια μικρή κλίση της κεφαλής σαν σήμα αναγνώρισης μπορεί επίσης να αρκεί.

Πολιτική δώρων

Η ανταλλαγή δώρων σε μια πρώτη συνάντηση είναι κοινή στη Ρωσία. Μικρά δώρα που φέρουν το λογότυπο της επιχείρησης ή εκπροσωπούν τη χώρα σας είναι κατάλληλο για την πρώτη συνάντηση. Αν σας προσκαλούμε σε σπίτι μπορείτε να προσφέρετε λουλούδια, σοκολατάκια, κρασί ή άλλο αλκοόλ.

Ο ενδυματολογικός κώδικας

Ο ενδυματολογικός κώδικας είναι τυπικός για τους άνδρες και τις γυναίκες. Οι Ρώσοι εκτιμούν το περιποιημένο ντύσιμο και χτένισμα. Οι άνδρες θα πρέπει να φορούν σκούρα κοστούμια με πουκάμισο και γραβάτα. Κοστούμι, φόρεμα ή / και κομψό και κλασικό παντελόνι είναι κατάλληλο για τις γυναίκες. Χαλαρή ή ανεπίσημο ντύσιμο δεν συνιστάται.

Επαγγελματικές κάρτες

Συνηθίζεται η ανταλλαγή επαγγελματικών καρτών συνιστάται δε να έχουν τη μια πλευρά στα ρωσικά το κείμενο. Είναι επίσης σκόπιμο να τοποθετήσετε τα μεταπτυχιακά πτυχία για την επαγγελματική κάρτα, επειδή προσδίδουν κύρος.

Διαχείριση συναντήσεων

Η πρώτη συνάντηση είναι σημαντική διότι χρησιμεύει στην εδραίωση της αξιοπιστίας και συμβάλει στην αξιολόγηση του οφέλους από μια μελλοντική συνεργασία. Συναντήσεις, ειδικά η πρώτη, θα πρέπει να είναι τυπική ατμόσφαιρα και να ακολουθηθεί μια αυστηρή διαδικασία. Πολλές φορές οι Ρώσοι μπορούν να ζητήσουν να υπογράψουν ένα «Protokol» στο τέλος της συνάντησης που αποτυπώνει το περιεχόμενο της.

Κατά την υποβολή προσφοράς, είναι σημαντικό η παρουσίαση να είναι μεγάλη και λεπτομερής με αναφορές σε προηγούμενες υποθέσεις. Επειδή μπορεί οι συνομιλητές σας μην είναι ευέλικτοι και εύκολα προσαρμόσιμοι σε νέες ιδέες, αυτές θα πρέπει να εισαχθούν ήπια και οι τυχόν οδηγίες θα πρέπει να παρουσιαστούν σαν προσωπικές σκέψεις και όχι σαν επίσημες θέσεις. Σημειώστε επίσης ότι οι νέες /προτάσεις ιδέες μπορεί να φέρουν σε άβολη θέση τους Ρώσους συνομιλητές σας, καθώς δεν θα μπορούν να τοποθετηθούν πριν την έγκριση της ιεραρχίας. Από την άλλη πλευρά, η ευελιξία και η θέληση συμβιβασμού μπορεί να θεωρούνται ως σημάδι αδυναμίας.

Έτσι αν οι διαπραγματεύσεις καταλήξουν σε αδιέξοδο, οι Ρώσοι προτιμούν συνήθως να περιμένουν υπομονετικά, εκτός και αν η άλλη πλευρά είναι αδιάλλακτη. Η τακτική της αναμονής αποσκοπεί στο να ωθήσει τους ξένους ομολόγους σε περισσότερες παραχωρήσεις. Παρά την προθυμία τους να συμμετάσχουν σε εμπορικές δραστηριότητες, οι Ρώσοι μπορούν επίσης να εγκαταλείψει τη συμφωνία και να ακυρώσουν συναντήσεις την τελευταία στιγμή, μόνο και μόνο για να ελέγξουν την ευελιξία των ξένων ομολόγων τους. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, είναι σημαντικό να διατηρείτε μια θέση ίσου προς ίσον με τους Ρώσους ομολόγους και να μην εμφανίζεστε συγκαταβατικοί.

Συχνά οι Ρώσοι έχουν συνείδηση του status (της χώρας, της εταιρείας τους) και για αυτό το λόγο συνιστάται η αντιπροσωπεία σας να είναι σε αντίστοιχο επίπεδο (ιεραρχικά και αριθμητικά). Σε δε επίσημες συναντήσεις/ υπογραφή συμφωνιών θα πρέπει να γνωρίζεται ότι είναι μεγάλη η σημασία της εθιμοτυπίας (π.χ διάταξη καθισμάτων, σειρά ομιλητών κ.λ.π).

Συνιστάται, όταν υπάρχει ομάδα Ρώσων να μην ζητήσετε από κάποιον της ομάδας να εκφράσει κάποια άποψη, καθώς αυτό μπορεί να θεωρηθεί από τους υπόλοιπους ως μια μορφή της διαφωνίας. Συχνά οι Ρώσοι τείνουν να εκφράζουν έντονα τα συναισθήματα τους σε συναντήσεις και διαπραγματεύσεις, σε βαθμό αναχώρησης τους από την αίθουσα, ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επιδεικνύεται υπομονή και επιμονή. Οι διακοπές κατά τη διάρκεια των συναντήσεων είναι κάτι συνηθισμένο διότι οι συμμετέχοντες μπορεί να συμμετέχουν σε διαφορετικές συζητήσεις. Συνιστάται επίσης να διατηρείται άμεση οπτική επαφή όταν μιλάτε και έχετε σωστή στάση του σώματος.

Δεξιώσεις-Προσκλήσεις

Οι επαγγελματικές δεξιώσεις αποτελούν σημαντικό μέρος των εργασιών όπου προσφέρεται ποτό και τσστ. Μια πρόσκληση για να πιείτε ένα ποτό δείχνει το ενδιαφέρον για την ενίσχυση της σχέσης. Επαγγελματικά δείπνα στο σπίτι Ρώσου συνεργάτη είναι επίσης αρκετά συνηθισμένο. Σε επαγγελματικές εκδηλώσεις είναι σημαντικό να παρακολουθείται τις πρωτοβουλίες του οικοδεσπότη (πότε θα αρχίσετε να τρώτε, πότε να σηκωθείτε, πότε θα αρχίσει η συζήτηση για δουλειές)

Δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνονται μεγάλες παραχωρήσεις κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων (πλην των καθιερωμένων εκπτώσεων τιμών). Είναι προτιμότερο οι θέσεις απέναντι στους Ρώσους επιχειρηματίες να είναι σε ειλικρινή βάση και να παραμένουν σταθερές. Στις επιχειρηματικές συναντήσεις, οι Ρώσοι επιχειρηματίες εκτιμούν την ακρίβεια και την καλή

διαχείριση του χρόνου. Για την προετοιμασία μιας επιχειρηματικής συνάντησης απαιτείται συχνά προεργασία εβδομάδων (επικοινωνία μέσω e-mail, fax ή τηλεφώνου). Δυστυχώς, μερικές φορές παρατηρούνται ακυρώσεις χωρίς επαρκή αιτιολογία. Εάν κάποιος δεν ομιλεί τη ρωσική, είναι προτιμότερο να συνοδεύεται στις συναντήσεις από διερμηνέα.

Οι Ρώσοι συνομιλητές προτιμούν μία συνάντηση στο ευχάριστο περιβάλλον ενός ξενοδοχείου ή στην έδρα της εταιρείας τους και είναι πρόθυμοι να παραστούν σε επαγγελματικά γεύματα. Προσοχή χρειάζεται ο υπολογισμός της κίνησης στους δρόμους (είναι σύνηθες το φαινόμενο αργοποριών). Είναι σημαντικό η συνάντηση να γίνεται με τον δ/ντή της εταιρείας και στελέχη με αποφασιστική αρμοδιότητα, καθώς οι περισσότερες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από αρκετά συγκεντρωτική διοίκηση. Κατά τη διάρκεια των επιχειρηματικών συναντήσεων ανταλλάσσονται ελεύθερα επαγγελματικές κάρτες, οι οποίες είναι καλό να είναι τυπωμένες στην αγγλική και στη ρωσική γλώσσα. Το ίδιο ισχύει για τους καταλόγους προϊόντων και γενικότερα για το πληροφοριακό υλικό που διανέμεται στους Ρώσους συνομιλητές (αν ένας κατάλογος είναι τυπωμένος στην αγγλική, είναι χρήσιμη η προσθήκη ενός προσεγμένου φύλλου μετάφρασης τουλάχιστον των βασικών στοιχείων στη ρωσική).

Μικρά δώρα (π.χ. κάτι αντιπροσωπευτικό της χώρας προέλευσης του ξένου επιχειρηματία) γίνονται δεκτά, αλλά δεν θεωρούνται δεδομένα και δεν αναμένονται. Σε περίπτωση θετικής κατάληξης των συνομιλιών-διαπραγματεύσεων, επιβάλλεται να δίνεται η δέουσα προσοχή κατά τη σύνταξη της συμφωνίας (σύμβασης) συνεργασίας.

Τηλεφωνική επικοινωνία

Οι τηλεφωνικές συνδέσεις στη Ρωσία και ιδιαίτερα στη Μόσχα και στην Αγία Πετρούπολη είναι καλής ποιότητας.

Για κλήσεις από Ελλάδα: +7- κωδικός πόλης - αριθμός συνδρομητή

Για κλήσεις από Ρωσία: 810 - 30 - κωδικός πόλης - αριθμός συνδρομητή

Στα πρώτα στάδια της συνεργασίας, αλλά και για όλα τα σοβαρά θέματα, προτιμητέα είναι η γραπτή επικοινωνία, καθώς υπάρχουν γλωσσικά εμπόδια που κάνουν δύσκολη την προφορική επικοινωνία.

Θεωρήσεις Εισόδου

Απαιτείται θεώρηση εισόδου για όλη τη ρωσική επικράτεια. Θεωρήσεις εισόδου εκδίδονται από τις ρωσικές προξενικές αρχές στην Ελλάδα και από τα Κέντρα Θεωρήσεων.

Ημέρες Αργίας

Υπάρχουν 14 επίσημες αργίες στη Ρωσική Ομοσπονδία:

- 1, 2, 3, 4, 5, 6 και 8 Ιανουαρίου: Αργίες περιόδου Πρωτοχρονιάς
- 7 Ιανουαρίου: Χριστούγεννα
- 23 Φεβρουαρίου: Ημέρα των υπερασπιστών της Μητέρας Πατρίδας
- 8 Μαρτίου: Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας
- 1 Μαΐου: Αργία της Άνοιξης και της Εργασίας
- 9 Μαΐου: Ημέρα της Νίκης

- 12 Ιουνίου: Ημέρα της Ρωσίας
- 4 Νοεμβρίου: Ημέρα Εθνικής Ενότητας

B.3. Καταναλωτικά Πρότυπα

Ο Ρώσος καταναλωτής συνήθως αγοράζει παρορμητικά, ελκύεται από τα επώνυμα προϊόντα και την ποιότητα, επιδεικνύει αφοσίωση στις «μάρκες». Εξαιτίας της κρίσης των τελευταίων ετών λόγω κυρώσεων η τιμή έχει επίσης αναδειχθεί σε σημαντικό παράγοντα για μεγάλη κατηγορία του πληθυσμού, με τάση διαπραγμάτευσης των τιμών. Δεν υφίσταται τάση προς αποταμίευση του εισοδήματος (το 80% και άνω καταναλώνεται).

Το 65% των Ρώσων εκτιμά ότι τα ψώνια είναι «αναγκαίο κακό» και μόνο το 16% τα θεωρεί ως απολαυστική εμπειρία. Το 53% των Ρώσων ψωνίζει για όλη την οικογένεια (έναντι 45% σε παγκόσμιο επίπεδο). Το 30% του διαθέσιμου εισοδήματος καταναλώνεται σε τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά, το 12,2% σε μεταφορικά μέσα, το 10,1% σε ενοίκιο, ενέργεια και ύδρευση, το 9% σε ένδυση, υπόδηση, το 8,1% σε αλκοόλ, καπνό, το 5,1% σε πολιτιστικά αγαθά, το 4,9% σε έπιπλα, εξοπλισμό σπιτιού, το 4,6% σε επικοινωνία, το 3,6% σε υγεία, το 3,3% σε σίτιση, ξενοδοχεία και το 1% στην εκπαίδευση.

Το 73% του πληθυσμού ζει σε μεγάλα αστικά κέντρα και κατέχει το 85% της συνολικής αγοραστικής δύναμης. Το 60,7% του πληθυσμού είναι μεταξύ 25- 69 ετών και το 14,4% μεταξύ 16- 24 ετών. Στη Ρωσία εκτιμάται ότι υφίστανται περίπου 54,6 εκ. νοικοκυριά με μέσο μέγεθος 2,7 άτομα. Το 37% των νοικοκυριών διαθέτει 3-4 άτομα, το 28,5% δύο άτομα και το 25,7% ένα άτομο.

Οι πέντε μεγαλύτερες πόλεις από άποψη πληθυσμού είναι οι: Μόσχα, Αγία Πετρούπολη, Νοβοροσίσκ, Εκατερίνενμπουργκ (Αικατερινούπολη) και Νίζνι Νόβγκοροντ.

B.4. Βιομηχανική Ιδιοκτησία

Η νομοθεσία περί βιομηχανικής ιδιοκτησίας ρυθμίζεται από τον Αστικό Κώδικα / Τμήμα IV και πληθώρα άλλων νόμων. Κάθε ξένο νομικό πρόσωπο μπορεί να αναζητήσει προστασία για θέματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις εκ του νόμου.

Η ρωσική νομοθεσία διακρίνει γενικά δύο ομάδες περιουσιακών στοιχείων που απολαμβάνουν προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας στη Ρωσία:

(I) Αποτελέσματα πνευματικής δραστηριότητας, συγκεκριμένα:

- έργα επιστήμης, λογοτεχνίας και τέχνης,
- λογισμικό και βάσεις δεδομένων (προστατεύονται ως πνευματικά δικαιώματα εργασίας),
- περιεχόμενο βάσεων δεδομένων, παραστάσεις, φωνογραφήματα,
- ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές και δημοσιεύσεις (έργα που έχουν περιέλθει σε δημόσιο τομέα αλλά δεν έχουν δημοσιευτεί ποτέ στο παρελθόν) (προστατεύονται υπό καθεστώς γειτονικών δικαιωμάτων),
- εφευρέσεις, υποδείγματα χρησιμότητας, βιομηχανικά σχέδια,

- ο τοπολογίες ολοκληρωμένων κυκλωμάτων,
- ο εμπορικά μυστικά (τεχνογνωσία)

(ii) Μέσα εξατομίκευσης επιχειρήσεων, αγαθών, έργων και υπηρεσίες, και συγκεκριμένα:

- εμπορικά σήματα και σήματα υπηρεσιών· ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικές ενδείξεις
- Επωνυμίες εταιρειών, εμπορικές επωνυμίες (βλ. ενότητα «Εταιρεία επωνυμίες και εμπορικές ονομασίες (εμπορικές ονομασίες)» παρακάτω)

Αρμόδια Αρχή είναι η **Ομοσπονδιακή Υπηρεσία “Rospatent”** <https://rospatent.gov.ru/en>, η οποία επιβλέπει τους ακόλουθους σημαντικούς Φορείς:

- Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (FIIP/Federal Institute of Industrial Property) <https://new.fips.ru/> , <https://new.fips.ru/en/> το οποίο καθορίζει το νομικό πλαίσιο για τις ακόλουθες κατηγορίες βιομηχανικής ιδιοκτησίας σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα της Ρωσικής Ομοσπονδίας.
 - [INVENTIONS AND UTILITY MODELS](#)
 - [INDUSTRIAL DESIGNS](#)
 - [TRADEMARKS, APPELLATIONS OF ORIGIN](#)
 - [COMPUTER PROGRAMS, DATABASES](#)
 - [INTEGRATED CIRCUIT TOPOLOGIES](#)
- Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Νομικής Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας Αγαθών Στρατιωτικής και Διττής Χρήσης (FGBU FAPRID/Federal Agency for the Legal Protection of the Results of Military, Special and Dual-Purpose intellectual Activity) <http://www.faprid.ru/> , της οποίας ο αντικειμενικός σκοπός είναι:
 - Συλλογή πληροφοριών και αναλυτική υποστήριξη για την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Πνευματικής Ιδιοκτησίας για τη διενέργεια ελέγχων των δραστηριοτήτων των κρατικών πελατών και οργανισμών που εκτελούν κρατικές συμβάσεις, παρέχοντας επιστημονική έρευνα, πειραματικό σχεδιασμό και τεχνολογική εργασία στρατιωτικής, ειδικής ή διττής χρήσης,
 - Τεχνική και αναλυτική υποστήριξη για την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διανοητικής Ιδιοκτησίας για τη διατήρηση ενός ενοποιημένου μητρώου των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας, του πειραματικού σχεδιασμού και της τεχνολογικής εργασίας στρατιωτικού, ειδικού και σκοπού διττής χρήσης, τα δικαιώματα που ανήκουν στη Ρωσική Ομοσπονδία,
 - Τεχνική, ενημερωτική και αναλυτική υποστήριξη για την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διανοητικής Ιδιοκτησίας για τη διατήρηση αρχείων αδειών που μεταφέρονται σε ξένα κράτη για την παραγωγή στρατιωτικών προϊόντων,
 - Τεχνική και αναλυτική υποστήριξη για την εκπλήρωση από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Πνευματικής Ιδιοκτησίας για επιβεβαίωση του διακανονισμού ζητημάτων νομικής προστασίας των συμφερόντων του κράτους στη διαδικασία μεταφοράς σε αλλοδαπούς

πελάτες και τη χρήση των αποτελεσμάτων έρευνας, ανάπτυξης και τεχνολογικής εργασίας για στρατιωτικούς σκοπούς, τα οποία περιλαμβάνονται στα στρατιωτικά προϊόντα και τα δικαιώματα στα οποία ανήκουν Ρωσική Ομοσπονδία,

- Συμμετοχή σε δικαστικές εργασίες για την προστασία των δικαιωμάτων της Ρωσικής Ομοσπονδίας στα αποτελέσματα της έρευνας, της ανάπτυξης και της τεχνολογικής εργασίας στρατιωτικής, ειδικής και διπλής χρήσης, που δημιουργήθηκε σε βάρος των δημοσιονομικών πιστώσεων από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό, το δικαίωμα χρήσης που παρέχεται από κρατικούς πελάτες σε εκτελεστές κρατικών συμβάσεων βάσει συμβάσεων άδειας.
- Ρωσική Ακαδημία Πνευματικής Ιδιοκτησίας (RSAIP/Russian State Academy of Intellectual Property) <http://rgiis.ru/>, η οποία είναι το ακαδημαϊκό ίδρυμα επί ζητημάτων πνευματική ιδιοκτησίας. Στη δομή του περιλαμβάνεται το Τμήμα Επιστημονικής Εκπαίδευσης, το Χρηματοοικονομικό Τμήμα, το Νομικό Τμήμα, το Τμήμα Εγκληματολογίας, το Τμήμα Αστικού και Εταιρικού Δικαίου, το Τμήμα Διοίκησης Καινοτομιών και Εμπορευματοποίησης της Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

Στη Ρωσία υφίστανται εξειδικευμένα δικαστήρια επίλυσης διαφορών σε θέματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας από το 2013.

Παρά ορισμένες βελτιώσεις στο ρωσικό καθεστώς ΔΔΙ (νομοθεσία και δικαστικές αποφάσεις), πολλά προβλήματα εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στη Ρωσία, ιδίως όσον αφορά την επιβολή.

Η Ρωσία έχει σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά την αντιμετώπιση της μαζικής αναπαραγωγής πλαστών οπτικών δίσκων στο έδαφός της και στην Τελωνειακή Ένωση. Ωστόσο, η πειρατεία στο διαδίκτυο (συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, των κοινωνικών δικτύων) παραμένει μεγάλη ανησυχία και υπάρχει μόνο αποσπασματική πρόοδος στην καλύτερη περίπτωση όσον αφορά τον στόχο της προσέγγισης της ρωσικής νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων σε αυτόν τον τομέα με τα μοντέλα της ΕΕ και των ΗΠΑ.

Η πώληση και η χρήση παραποιημένων προϊόντων με χρήση εμπορικών σημάτων για ρούχα, προϊόντα πολυτελείας, φαρμακευτικά προϊόντα και προϊόντα αγροχημικών είναι επίσης ευρέως διαδεδομένη και λαμβάνει χώρα τόσο στις λαϊκές αγορές όσο και στο βασικό λιανικό εμπόριο. Επιπλέον, οι συστηματικές παραβιάσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, εμπορικών μυστικών και τεχνογνωσίας σε καινοτόμους τομείς όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα χημικά, η μηχανολογία και η βιομηχανία πληροφορικής εξακολουθούν να βλάπτουν τις επιχειρήσεις της ΕΕ.

Υπάρχει επίσης κατάχρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω της απόκτησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για εικαζόμενες εφευρέσεις ή μέσω της καταχώρισης εμπορικών σημάτων που είναι πανομοιότυπα ή εντυπωσιακά παρόμοια με τα εμπορικά σήματα ξένων εταιρειών.

Η δημιουργία τελωνειακής ένωσης μεταξύ Ρωσίας, Καζακστάν και Λευκορωσίας την 1η Ιανουαρίου 2010 (η Ευρασιατική Οικονομική Ένωση από το 2015) δημιούργησε συνολικά πρόσθετους κινδύνους για την προστασία των ΔΔΙ. Τα σύνορα του Καζακστάν και της Κιργιζίας εξακολουθούν να τελούν υπό περιπολία, επιτρέποντας την είσοδο παραποιημένων εμπορευμάτων και τις παράνομες παράλληλες εισαγωγές από ασιατικές χώρες, ιδίως την Κίνα.

Η ένταξη της Ρωσίας στον ΠΟΕ και η δημιουργία του νέου Ρωσικού Δικαστηρίου ΔΔΙ στις αρχές του 2013 θα μπορούσαν με την πάροδο του χρόνου να επιφέρουν θετικές εξελίξεις.

Το θετικό είναι ότι η υπογραφή της ΕΡCA ΕΕ-Καζακστάν και της CΕΡΑ ΕΕ-Αρμενίας δίνει στην ΕΕ ένα μοχλό επηρεασμού της ΕΑΕU, ιδίως ενόψει των διατάξεων για την εθνική/περιφερειακή εξάντληση που περιέχουν αυτές οι συμφωνίες. Αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο τώρα που γίνονται συζητήσεις για την εισαγωγή της αρχής της διεθνούς ανάλωσης σε επίπεδο ΕΑΕΕ.

B.5. Πρόσβαση στη Ρωσική Αγορά Προϊόντων και Υπηρεσιών

B.5.1. Υποκατάσταση εισαγωγών (Επιτόπια παραγωγή)

Όπως προκύπτει από την μελέτη των στοιχείων εξωτερικού εμπορίου της Ρωσίας, οι εξαγωγές της αφορούν κυρίως σε πρώτες ύλες, οι δε εισαγωγές της, ως επί το πλείστον, σε μεταποιημένα αγαθά, μηχανήματα και φαρμακευτικά. Η εξάρτηση από τις εισαγωγές στους περισσότερους βιομηχανικούς τομείς κυμαίνεται μεταξύ 70-90%. Όταν οι διεθνείς τιμές των πρώτων υλών είναι υψηλές, το πρόβλημα της δομής του ρωσικού εξωτερικού εμπορίου δεν είναι ιδιαίτερα εμφανές. Αναδεικνύεται όμως, όταν αυτές μειώνονται.

Συνειδητοποιώντας το πρόβλημα, η ρωσική κυβέρνηση ανέπτυξε ένα φιλόδοξο **πρόγραμμα υποκατάστασης εισαγωγών** για 23 βιομηχανικούς τομείς (Διάταγμα 719/17.7.2015), χρησιμοποιώντας την τακτική κινήτρων και κυρώσεων (προσφορά κινήτρων σε επενδυτές με τοπική παραγωγή και αποκλεισμός των ξένων προμηθευτών από τις δημόσιες προμήθειες) για την προσέλκυση επενδύσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο όλες σχεδόν οι μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες άνοιξαν εργοστάσια στη Ρωσία υποχρεούμενες να παράγουν επιτοπίως 60% της παραγωγής τους, να έχουν ελάχιστη ετήσια παραγωγή 300.000 οχημάτων, να παράγουν επιτοπίως 30% της παραγωγής μηχανών και τέλος να αναπτύξουν εγχώριες δράσεις έρευνας και καινοτομίας.

Και στην φαρμακοβιομηχανία απαιτείται η παραγωγή εγχωρίως κατά 90% των φαρμάκων που θεωρούνται ως «στρατηγικά απαραίτητα και σημαντικά για την ανθρώπινη ζωή»⁴, για δε τα υπόλοιπα σκευάσματα κατά 50%, προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής στις προμήθειες των δημόσιων νοσοκομείων. Ο αποκλεισμός από τις προμήθειες αυτές οδήγησε τις μεγαλύτερες φαρμακοβιομηχανίες σε επιτόπου παραγωγή στη Ρωσία.

Πέραν των ανωτέρω, και η ελαφρά βιομηχανία κινδυνεύει με αποκλεισμό από τις δημόσιες προμήθειες (υφάσματα, ενδύματα).

Προς το παρόν η υποχρέωση επιτόπιας παραγωγής (localization) αφορά τους κατωτέρω βιομηχανικούς τομείς:

- Κατασκευή εργαλείων
- Αυτοκινητοβιομηχανία
- Κατασκευή ειδικών μηχανημάτων, συμπεριλαμβανομένων αγροτικών

⁴ Ο σχετικός κατάλογος περιέχει 601 φάρμακα

- Είδη φωτισμού
- Έργα μηχανικού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας
- Βαρέα μηχανήματα
- Φαρμακευτικά και ιατρικές συσκευές
- Ηλεκτρονικά μηχανήματα συσκευές εγγραφής, αναπαραγωγής ήχου, εικόνας
- Δομικά υλικά
- Έπιπλα και προϊόντα επεξεργασίας ξύλου
- Χημική βιομηχανία
- Έργα μηχανικού για τον σιδηρόδρομο
- Έργα μηχανικού για την πετρελαιο και φυσικό αέριο
- Συμπιεστές εξοπλισμού ψύξης
- Ελαφρά βιομηχανία
- Ναυπηγοκατασκευαστική
- Εξοπλισμός άντλησης
- Πετροχημικά προϊόντα
- Όργανα μέτρησης
- Μεταλλουργικά προϊόντα

Στον τομέα της **τεχνολογίας πληροφορικής**, εκδόθηκε Προεδρικό Διάταγμα περί οικονομικών μέτρων για την διασφάλιση της τεχνολογικής ανεξαρτησίας και ασφάλειας των κρίσιμων υποδομών πληροφορικής, στο οποίο προβλέπεται ότι οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον χώρο αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο ρωσικής κατασκευής λογισμικό από 1.1.2024 και hardware από αρχές 2025. Σημειώνεται ότι υπάρχει ήδη αντίδραση εταιρειών (για παράδειγμα η Gazprom) επικαλούμενων την οικονομική ζημία που τους προκαλεί η χρονική εγγύτητα της απαιτούμενης μετάβασης.

Στον τομέα των **ιατρικών συσκευών και μηχανημάτων** καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια προσέλκυσης επενδυτών⁵ και ο αποκλεισμός από διαγωνισμούς δημοσίων προμηθειών σε περίπτωση που υποβάλλουν προσφορές τουλάχιστον δύο ρωσικές εταιρείες είναι σημαντικό κίνητρο για εγκατάσταση στη Ρωσία της ξένης εταιρείας και εγχώρια παραγωγή.

Από πλευράς των **κινήτρων προς τους επενδυτές** προκειμένου αυτοί να στραφούν στην επιτόπια παραγωγή επισημαίνονται τα ειδικά επενδυτικά συμβόλαια (Special Investment Contracts/SPICs), για την σύναψη των οποίων είναι, μεταξύ άλλων, απαραίτητη η χρήση υψηλής τεχνολογίας καθώς και ελάχιστο επίπεδο παραγόμενου προϊόντος και επιτόπιας παραγωγής. Τα κίνητρα που τα συμβόλαια αυτά περιλαμβάνουν αφορούν σε μειωμένη φορολόγηση κερδών, απαλλαγές από τοπικούς φόρους, ταχεία απόσβεση, μακροπρόθεσμες επιδοτήσεις. Παράλληλα, εξασφαλίζουν σταθερή φορολόγηση και ορισμένη προστασία από νομοθετικές αλλαγές, αναγνώριση της προέλευσης του προϊόντος ως ρωσικού και δυνατότητα απόκτησης καθεστώτος αποκλειστικού προμηθευτή του Δημοσίου χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού. Οι υποχρεώσεις του επενδυτή περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ελάχιστο ποσό επένδυσης, μεταφορά τεχνογνωσίας, επίτευξη συμφωνημένου επιπέδου παραγωγής, δημιουργούμενων θέσεων εργασίας, ελάχιστου επιπέδου φόρων, πλήρη εφαρμογή της ακολουθητέας διαδικασίας για την απονομή της βεβαίωσης

⁵ Σύμφωνα με την IMEDA (ένωση κατασκευαστών ιατρικών συσκευών www.imeda.ru)

παραγωγής στην Ρωσία (made in Russia). Σύμφωνα, όμως, με μαρτυρίες ενώσεων και συνδέσμων ξένων παραγωγών στη Ρωσία, τα προαναφερόμενα επενδυτικά συμβόλαια δεν θεωρούνται κατάλληλα για όλους τους τομείς.

Επιπλέον, σημειώνεται ότι τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό ενός προϊόντος ως εγχώριου διαφέρουν σημαντικά μεταξύ βιομηχανιών και προϊόντων, συχνά μεταβάλλονται και θα πρέπει να ελέγχονται κατά περίπτωση. Η παραγωγή εντός Ρωσίας αποτελεί ενδεχόμενο που θα πρέπει να εξετάζεται από κάθε εταιρεία που έχει ή επιθυμεί να αποκτήσει σημαντική παρουσία στην ρωσική αγορά. Σε περίπτωση συνεργασιών με κρατικούς φορείς ή κρατικές εταιρείες είναι μάλλον αναπόφευκτη.

Τα κυριότερα σημεία στα οποία αναφέρονται στελέχη ευρ. βιομηχανιών που έχουν αναπτύξει παραγωγική δραστηριότητα στη ρωσική αγορά είναι τα εξής:

- η εφαρμοζόμενη πολιτική υποκατάστασης εισαγωγών και απαιτήσεων τοπικού περιεχομένου συνδέεται άμεσα με τις γεωπολιτικές ανησυχίες της Ρωσίας,
- στις τεχνολογίες πληροφορικής, η υποχρέωση χρήσης μόνο ρωσικής προέλευσης λογισμικού θα είναι ιδιαίτερα επιζήμια για τους χρήστες/καταναλωτές,
- ο προστατευτισμός και η συνεπακόλουθη εξάλειψη του ανταγωνισμού οδηγεί αναπόφευκτα στην προσφορά προϊόντων μειωμένης ποιότητας, καθώς διαπιστώνεται πραγματικό έλλειμμα τεχνολογίας στην χώρα και στις εγχώριες εταιρείες λογισμικού ενώ οι ξένες εταιρείες δεν είναι διατεθειμένες να διαμοιρασθούν τις διευθύνσεις IP τους με Ρώσους συνεργάτες για να συνεχίσουν την παρουσία τους στη Ρωσία,
- η ρωσική αγορά, πάντως, θεωρείται στρατηγικής σημασίας ακόμη κι αν δεν καλύπτει μεγάλο ποσοστό των παγκόσμιων εσόδων των προαναφερόμενων εταιρειών,
- η ανταγωνιστική στάση από την πλευρά της ΕΕ και αυστηρή κριτική της ρωσικής πολιτικής δεν είναι καθόλου εποικοδομητική. Εξάλλου, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι παρόμοια προστατευτική πολιτική στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορικής ασκούν ήδη και οι ΗΠΑ, και προς την ίδια κατεύθυνση κινείται νομοθετικά και η ίδια η ΕΕ,
- απαραίτητη κρίνεται η άμεση δημιουργία θετικής ατζέντας προς συζήτηση μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών για να βρεθούν ουσιαστικά αμοιβαία επωφελείς λύσεις,
- δεν φαίνεται πραγματικά εφικτή η οποιαδήποτε λύση στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η ΕΕ πρέπει να αναζητήσει συμφωνία με την ρωσική πλευρά και να προβεί σε κινήσεις καλής θέλησης που θα την διευκολύνουν αντί να οξύνει την κατάσταση με πολιτικά επιχειρήματα και αντίμετρα, λειτουργώντας ουσιαστικά σε βάρος των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη ρωσική αγορά και όσων ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν σε αυτήν,
- τα ρωσικά Υπουργεία Βιομηχανίας & Εμπορίου και Ψηφιακής Πολιτικής θα πρέπει να είναι οι κύριοι συνομιλητές της Αντιπροσωπείας της ΕΕ στη Ρωσία για την αναζήτηση κοινά αποδεκτής λύσης μαζί με συγκεκριμένους προσωπικούς συνεργάτες Προέδρου Πούτιν και με την βοήθεια μεγάλων ρωσικών εταιρειών και της Ένωσης Ρώσων Βιομηχάνων & Επιχειρηματιών (RSPP) που έχουν ήδη εκφράσει τις επιφυλάξεις τους στην εφαρμοζόμενη πολιτική.

Δεδομένου του επεκτατικού χαρακτήρα της ρ/πολιτικής υποκατάστασης εισαγωγών, η Αντιπροσωπεία της ΕΕ σε συνεργασία με την Ένωση Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων στη Ρωσία (Association of European Businesses/AEB) συλλέγει στοιχεία περί σχετικών εμπειριών και προβλημάτων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Ρωσία στο πλαίσιο και της προγραμματισμένης επιθεώρησης της ρωσικής εμπορικής πολιτικής (Οκτώβριος 2021) από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ, Trade Policy Review).

B.5.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός της ρωσικής οικονομίας

Το Προεδρικό Συμβούλιο Επιστημών και Παιδείας ενέκρινε στις 28 Σεπτεμβρίου τ.ε. την τροποποίηση του κρατικού προγράμματος «Επιστημονική και Τεχνολογική Ανάπτυξη της Ρωσικής Ομοσπονδίας» που αρχικά είχε σχεδιαστεί για την περίοδο 2019-2030⁶.

Οι εμπλεκόμενες Αρχές (14 Υπουργεία, 10 Ομοσπονδιακές Υπηρεσίες, το Γραφείο του Προέδρου, το Ανώτατο Δικαστήριο, 8 επιστημονικοί οργανισμοί και πανεπιστήμια), οι οποίες ανέλαβαν να εφαρμόζουν το σχέδιο, όχι μόνον αποφάσισαν να αυξήσουν τη χρηματοδότηση στον τομέα επιστήμης και τεχνολογίας, αλλά διαμόρφωσαν μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική.

Σύμφωνα με τον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης που επιμελήθηκε του θέματος, κ. Dmitri Chernishenko, η Ρωσική Κυβέρνηση επεδίωξε να ενοποιήσει τις δαπάνες για την «επιστήμη», σε αντιδιαστολή με το μέχρι πρότερα διάσπαρτο χαρακτήρα τους (34 ξεχωριστά δημόσια προγράμματα).

Οι προϋπολογισθείσες συνολικές δαπάνες του Προγράμματος για τα αμέσως επόμενα έτη 2022-2024, υπολογίζονται σε 1,0 τρις ρούβλια (\$14,5 δις) ετησίως, με μεσοσταθμική αύξηση 5% από έτος σε έτος.

Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω κονδύλια είναι ήδη κατά 25% αυξημένα σε σχέση με την προηγούμενη έκδοση του Προγράμματος, στοιχείο που καταδεικνύει τη σημασία που αποδίδει η Ρ/Κυβέρνηση στην υλοποίησή του. Στην αύξηση της χρηματοδότησης συνέβαλε και η επικριτική στάση του ρ/Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπου στην έκθεσή σχετικά με τα αποτελέσματα έτους 2020, είχε επισημάνει ότι το επίπεδο χρηματοδότησης στον τομέα της ψηφιακής τεχνολογίας δεν ήταν αρκετό ώστε να αποφέρει τεχνολογικό προβάδισμα στη χώρα. Ταυτόχρονα, είχε επισημάνει τον έντονο δημόσιο χαρακτήρα της χρηματοδότησης (περίπου 60%-70% των δαπανών Ε&Α καλύπτεται από δημόσιους πόρους, πχ ομοσπονδιακός προϋπολογισμός) ενώ στις πλέον ανεπτυγμένες χώρες συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή το 70% των δαπανών Ε&Α καλύπτεται από τον ιδιωτικό τομέα, ενώ το δημόσιο συμμετέχει κατά 30%.

Επιπρόσθετα, αλλάζει ριζικά η προσέγγιση, θα επικεντρώνεται στη δημιουργία συγκεκριμένων προϊόντων, στην επίτευξη αποτελεσμάτων σε τομείς προτεραιότητας, στη βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού με στόχο τη βελτίωση ορισμένων δεικτών (π.χ. ασφάλειας των τροφίμων και μείωσης του επιπέδου των νοσοκομειακών λοιμώξεων). Επιπλέον, προγραμματίζεται να δημιουργηθούν νέοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί βασιζόμενοι στις αρχές διαχείρισης έργων. Όσον αφορά στους επί μέρους δείκτες αποτίμησης του Προγράμματος (π.χ. αυτόν της Έρευνας και Ανάπτυξης), σύμφωνα με έρευνα του ιστότοπου (www.rdworldonline.com), η Ρωσία κατετάγη στην

⁶ https://base.garant.ru/72216664/#block_1000

8^η θέση παγκοσμίως όσον αφορά τις δαπάνες Ε&Α για το 2020 (\$58,92 δις σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης ή 1,50% του ΑΕΠ). Ταυτόχρονα, σύμφωνα με μελέτη του World Intellectual Property Organization (WIPO), η Ρωσία κατατάσσεται στην 7^η θέση όσον αφορά στον αριθμό των κατατεθεισών αιτήσεων ευρεσιτεχνιών (35.511 το 2019), με τις πρώτες θέσεις να λαμβάνουν οι Κίνα, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Κορέα, Γερμανία, Ινδία, ενώ έπονται οι Βραζιλία, ΗΒ και Γαλλία.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Στατιστικών Μελετών και Οικονομίας της Γνώσης του Higher School of Economics (Μόσχα), ο όγκος του τομέα πληροφορικής και επικοινωνίας αυξήθηκε εν μέσω πανδημίας, προσεγγίζοντας τα 3 τρις ρούβλια (\$42 δις), κεφαλαιοποιώντας προστιθέμενη αξία προηγούμενων ετών. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις σε πάγια στοιχεία ενεργητικού στον κλάδο προσέγγισαν τα 850 δις ρούβλια (\$12 δις), ήτοι 4,2% του ΑΕΠ.

B.5.3. Τεχνολογία πληροφορικής

Μετά από ανακοινώσεις, από τέλος Ιουνίου 2020, Ρωσικής Προεδρίας για μείωση των ασφαλιστικών εισφορών από 14% σε 7,6% καθώς και μείωση της φορολογίας κερδών από 20% σε 3% και λήψη μέτρων για ενίσχυση εν θέματι κλάδου, ρ/ΠΘ κ. Μισούστιν συναντήθηκε στις 10 Ιουλίου 2020 με εκπροσώπους της βιομηχανίας πληροφορικής στην Innopolis⁷ (Δημοκρατία του Tatarstan) όπου παρουσίασε "Το Νέο Πρόγραμμα Υποστήριξης Πληροφορικής για το Κράτος".

Ο ρ/ΠΘ ανακοίνωσε έξι σημεία, μεταξύ των οποίων τη διατήρηση μηδενικού ΦΠΑ για λογισμικό που παράγεται από επιχειρήσεις εγγεγραμμένες στο μητρώο του Υπουργείου Επικοινωνιών καθώς επίσης για λύσεις Software as a Service /SaaS⁸ (που βασίζονται στο cloud) ένα από τα έξι στοιχεία του μελλοντικού προγράμματος. Τα άλλα πέντε είναι "τόνωση της ζήτησης", "υποστήριξη Ε&Α", "κρατική υποστήριξη για νεοσύστατες επιχειρήσεις", "ανάπτυξη ΣΔΙΤ" και "ανάπτυξη βάσης προσωπικού".

Η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα της πληροφορικής μέχρι το 2024 (θα ανέλθει σε 750.000 άτομα), ο διπλασιασμός της ζήτησης για ρωσικό λογισμικό, η αύξηση των εισακτέων στις σχολές πληροφορικής από 50 χιλ. σε 120 χιλ. άτομα καθώς και τα προγράμματα επιμόρφωσης των υφιστάμενων προγραμματιστών επιδοτούμενα κατά το 50% από το κράτος αποσκοπούν στον διπλασιασμό της συμμετοχή του τομέα IT από 1% σε 2% στο ΑΕΠ.

Τα εν λόγω μέτρα αποσκοπούν στην στήριξη της ανοδικής πορείας του κλάδου IT, του οποίου η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία αυξήθηκε κατά 120% από το 2014 μέχρι το 2019, (από 374 δις ρούβλια⁹ σε 822 δις ρούβλια). Το μερίδιο της πληροφορικής στο ΑΕΠ σχεδόν διπλασιάστηκε τα ίδια χρόνια - από 0,55% σε 0,96% του ΑΕΠ. Στον τομέα των start-up τα μέτρα είναι συμπληρωματικά των υφιστάμενων δομών και μεταξύ άλλων θα διατεθούν επιχορηγήσεις σε έξι τομείς (AI και big data, telecommunications, Industrial Internet of Things-IIoT¹⁰, blockchain, security) ύψους 20 δις ρούβλιων στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματος Ψηφιακής Οικονομίας. Κεφάλαια ύψους 20 δις

⁷ Νέα ρωσική πόλη που ιδρύθηκε στις 9 Ιουνίου 2012 και άρχισε να λειτουργεί στις 9 Ιουνίου 2015 όπου δημιουργήθηκε η ειδική οικονομική ζώνη (SEZ Innopolis) με σκοπό την εγκατάσταση εταιρειών υψηλής τεχνολογίας.

⁸ Λογισμικό εγκατεστημένο σε cloud όπου ο χρήστης αποκτά άδεια χρήσης βάσει συνδρομής.

⁹ Μέση ισοτιμία 1 Ευρώ = 72,3 ρούβλια το 2019 και 1 Ευρώ = 77 ρούβλια Α' Έξαμ. 2020

¹⁰ αναφέρεται σε διασυνδεδεμένους αισθητήρες, όργανα και άλλες συσκευές που είναι δικτυωμένες μαζί με βιομηχανικές εφαρμογές υπολογιστών, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής και της διαχείρισης ενέργειας.

Ρουβλίων θα μπορούσαν να επενδυθούν την τετραετία αυτή υπό μορφή επιδοτήσεων σε εταιρείες πληροφορικής για παραγωγή πρωτοποριακών και "πilotικών" προϊόντων. Μέσω των ΣΔΙΤ θα υπάρξουν δυνατότητες εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα σε παροχή υπηρεσιών που παρέχονται σήμερα από δημόσιες υπηρεσίες.

Επίσης, ρ/ΠΘ ανακοίνωσε τη χρήση της ηλεκτρονικής υπογραφής του πολίτη για να πραγματοποιεί συναλλαγές με το κράτος καθώς και εισαγωγή ψηφιακής ταυτότητας για χρήση στις ηλεκτρονικών υπηρεσίες και συναλλαγές με ιδιωτικούς φορείς.

Από τα ανακοινωθέντα μέτρα θα μπορέσουν να επωφεληθούν οι ρωσικές εταιρείες πληροφορικής που έχουν τουλάχιστον το 90% των εσόδων από την πώληση λογισμικού και υπηρεσιών για την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την υποστήριξη του όπως επίσης και οι ξένες εταιρείες πληροφορικής που είναι εγγεγραμμένες και λειτουργούν στη ρωσική αγορά.

Το πιο ελκυστικό μέρος του προγράμματος για τις εταιρείες θεωρείται ότι είναι αυτό που σχετίζεται με μέτρα για την αύξηση της ζήτησης ιδιαίτερα από το κράτος αφού ο ρ/ΠΘ ανακοίνωσε ότι όλες οι κυβερνητικές υπηρεσίες και οργανισμοί θα αντικαταστήσουν το ξένο λογισμικό με ρωσικό, μέχρι το 2024.

Ωστόσο η πολιτική «προτεραιότητα των ρωσικών λύσεων πληροφορικής» δεν εξαιρεί τις ξένες επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στη Ρωσία, αντίθετα προβλέπονται κίνητρα για την ενίσχυση εξαγωγών ρωσικού λογισμικού που σημαίνει ότι, ένας εκ των στρατηγικών στόχων είναι δημιουργία μεγάλων παγκόσμιων εταιρειών πληροφορικής στη Ρωσία ούτως ώστε ο κλάδος IT να αποκτήσει μια σημαντική θέση στην διεθνή αγορά πληροφορικής.

Εκπρόσωποι των μεγάλων επιχειρήσεων εξέφρασαν ικανοποίηση θεωρώντας ότι τα μέτρα θα επιτρέψουν στις εταιρείες πληροφορικής να αναπτύξουν γρηγορότερα τον τομέα υψηλής τεχνολογίας στη Ρωσία λόγω νέων επενδύσεων και θεωρούν ότι σημαντικότερη ενίσχυση και από την τυχόν μείωση της φορολόγησης είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών δεδομένου ότι το εξειδικευμένο προσωπικό που απασχολείται έχει υψηλές αμοιβές (80% του μισθολογικού κόστους). Τέλος, υπέβαλαν προτάσεις μέτρων για επιπλέον βελτίωση επενδυτικού πλαισίου του κλάδου IT και της νομοθεσίας που διέπει την εξαγωγή λογισμικού και άλλων προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

Πάντως τα φορολογικά μέτρα σχετιζόμενα με εφαρμογή ΦΠΑ εκτιμάται ότι, θα θίξουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ενώ ο τρόπος εφαρμογής του ΦΠΑ (τυχόν εξαιρέσεις) μπορεί να συγκρούεται με συμβατικές δεσμεύσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας, που από το 2012 είναι μέλος του ΠΟΕ ενώ μειώσεις μισθολογικού κόστους, φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο για πραγματοποίηση νέων άμεσων επενδύσεων μεγάλων διεθνών εταιρειών.

B.5.4. Οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων

Όπως και σε οικοσυστήματα άλλων χωρών, η Ρωσία απολαμβάνει ένα πλούσιο δίκτυο επενδυτών, που έχει εύρος από ιδιώτες έως ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου, ωστόσο η εταιρική χρηματοδότηση απουσιάζει σε μεγάλο βαθμό. Οι ελκυστικές νεοφυείς επιχειρήσεις απολαμβάνουν μια εξορθολογισμένη διαδικασία συγκέντρωσης κεφαλαίων, αλλά η εύρεση «έξυπνου χρήματος» είναι δύσκολη, δεδομένης της σχετικής ανωριμότητας του οικοσυστήματος. Επενδυτικά δίκτυα όπως η Εθνική Ένωση των Επιχειρηματικών Αγγέλων (NABA) βοηθούν να καλυφθεί αυτό το κενό μέσω της

ενθάρρυνσης των επενδύσεων και της εκπαίδευσης των υποψήφίων επενδυτών αναφορικά με τις κατάλληλες προσδοκίες¹¹.

Βασιζόμενη κυρίως σε μεμονωμένους επενδυτές και οικογενειακά γραφεία και όχι μεγάλους θεσμικούς επενδυτές (όπως τα «funds of funds»), η συγκέντρωση κεφαλαίων συνιστά μια πρόκληση για τους επενδυτές επιχειρηματικών κεφαλαίων. Ρυθμιστικά μέτρα όπως η αναγνώριση των δικαιωμάτων προαίρεσης και των κατηγοριών μεριδίων εφαρμόζονται για να αυξήσουν την ελκυστικότητα των επενδύσεων σε κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital), το χρηματοδοτικό κενό μπορεί να κλείσει πλήρως εάν τα δημόσια ταμεία (όπως οι συντάξεις) μπορούν να επενδυθούν σε νεοφυείς επιχειρήσεις τεχνολογίας.

Στη Ρωσία, η πιο κοινή μέθοδος εξόδου είναι η στρατηγική εξαγορά. Μεγάλες, κορυφαίες σε διάφορους κλάδους εταιρείες αναλαμβάνουν πλήρως νεοφυείς επιχειρήσεις παρέχοντας ρευστότητα στους επιχειρηματίες, αλλά χαμηλότερη απόδοση από μια δημόσια εγγραφή (IPO/initial public offering). Χαρακτηριστικό είναι ότι ενώ η κυβέρνηση θα επιθυμούσε την αύξηση του αριθμού των IPO, η σχετικά χαμηλή ρευστότητα του Χρηματιστηρίου της Μόσχας (MOEX) σε συνδυασμό με εκτεταμένες απαιτήσεις αρχειοθέτησης καθιστούν τις δημόσιες εγγραφές σχετικά μη ελκυστικές. Οι πρόσφατες προσπάθειες εκσυγχρονισμού του χρηματιστηρίου πιθανότατα θα μετατρέψουν τις τεχνολογικές εγγραφές πιο προτιμώμενες επιλογές εξόδου στην αγορά, στο μέλλον.

Πρόσφατα, Ρώσοι επιχειρηματίες έχουν αγκαλιάσει το θεσμό των (ICO/initial coin offerings), δεδομένης της ικανότητας συγκέντρωσης σημαντικών κεφαλαίων με ελάχιστες απαιτήσεις. Ωστόσο, ο θεσμός αυτός προσκρούει σε ορισμένες ρυθμιστικές προειδοποιήσεις. Αν και δημοφιλής σε επιχειρηματίες, επενδυτές και δικηγόροι προειδοποιούν για τους κινδύνους που σχετίζονται με το χαμηλό επίπεδο διαφάνειας και την έλλειψη οικονομικών ελέγχων.

Οι κύριοι βιομηχανικοί τομείς όπου αναπτύσσονται οι ρωσικές νεοφυείς επιχειρήσεις είναι:

- ♦ **Fintech:** Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η Ρωσία υστερούσε πολύ από τις διεθνείς τάσεις fintech, αλλά αυτό της επέτρεψε να ξεπεράσει άλλες χώρες εισάγοντας νέες τεχνολογίες νωρίτερα από τις υπόλοιπες. Για παράδειγμα, η Raiffeisenbank, ένας διεθνής τραπεζικός όμιλος, ανέπτυξε και κυκλοφόρησε τις καινοτόμες λύσεις fintech στη Ρωσία προτού τις επεκτείνει σε άλλες περιοχές.
- ♦ **Healthtech:** Από την εποχή της Σοβιετικής Ένωσης, έχουν δαπανηθεί πολλά χρήματα για την ανάπτυξη της σφαίρας της βιοτεχνολογίας. Η Ρωσία διαθέτει ισχυρά εκπαιδευτικά/ερευνητικά ιδρύματα που επικεντρώνονται στην υγειονομική περίθαλψη και την ανάδειξη εξειδικευμένων στελεχών στον τομέα της υγείας.
- ♦ **I.T.:** Στη Ρωσία, οι ειδικοί πληροφορικής έχουν υψηλότερους μισθούς από τον μέσο όρο, παρ' όλ' αυτά εξακολουθούν να απολαμβάνουν μικρότερου εισοδήματος σε σχέση με προγραμματιστές σε άλλες χώρες. Εκμεταλλευόμενοι αυτή τη δυναμική, πολλοί Ρώσοι ιδρυτές νεοφυών επιχειρήσεων συγκεντρώνουν διεθνή κεφάλαια, αλλά ξοδεύουν πολύ λιγότερα χρήματα από τους διεθνείς ανταγωνιστές τους για την αναζήτηση ταλέντων. Η δημοτικότητα

¹¹ https://www.occstrategy.com/media/1311/tech-eship-ecosystem-in-focus-countries_russia.pdf

του κλάδου της τεχνολογίας πληροφορικής συνεχίζει να αυξάνεται μεταξύ του νέου πληθυσμού και οι πόροι περί της εκπαίδευσης στην πληροφορική είναι πιο διαθέσιμοι από ποτέ.

Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων StartUp Blink¹², η Ρωσία καταλαμβάνει την 17^η θέση στην ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων, με τη Μόσχα να κατατάσσεται δεύτερη πόλη, στην Ευρώπη, μετά το Λονδίνο. Το οικοσύστημα της Μόσχας, πρότυπο για άλλων ευρωπαϊκών πρωτευουσών, διαπρέπει σε τεχνολογίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση (κατέχει την 4^η θέση παγκοσμίως σε αυτόν τον δείκτη), καθώς και στην ενέργεια, το περιβάλλον, το μάρκετινγκ, τις πωλήσεις, την υγεία και τις μεταφορές. Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα οικοσυστήματα νεοφυών επιχειρήσεων της ρωσικής πρωτεύουσας είναι:

- Υψηλό επίπεδο ειδικών και ερευνητών τεχνολογίας, με περισσότερους από 326.000 ερευνητές σε περισσότερους από 800 επιστημονικούς οργανισμούς, σε συνδυασμό με 200.000 φοιτητές σε πανεπιστήμια της Μόσχας.
- Πλέον εξειδικευμένους προγραμματιστές στην κατηγορία τους – που καταλαμβάνουν την πρώτη θέση στην ανάπτυξη αλγορίθμων που στοχεύουν στην επίλυση συγκεκριμένων εφαρμοσμένων προβλημάτων, σύμφωνα με το HackerRank.
- Υψηλό επίπεδο τεχνολογικής αισιοδοξίας και προθυμία να δοκιμάζονται καινοτομίες από τον πληθυσμό.
- Σημαντικούς κόμβους εκκίνησης για την κοινότητα των startups, συμπεριλαμβανομένων του Digital Business Hub και του Skolkovo Innovation Center.
- Εύρος δημοσιονομικών κινήτρων, συμπεριλαμβανομένης της απαλλαγής από το φόρο ακίνητης περιουσίας για κατοίκους τεχνολογικών πάρκων, συμμετοχή σε προγράμματα επιτάχυνσης, άντλησης κεφαλαίων εκκίνησης και διευκόλυνσης δανεισμού μικρών επιχειρήσεων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι παρά την πανδημία, δεν σταμάτησαν τα προγράμματα ανάπτυξης του τεχνολογικού τομέα, με συνεχή υποστήριξη των καινοτόμων δημιουργών μέσω επιδοτήσεων, διαβουλεύσεων, νέων υπηρεσιών, εκπαιδευτικών και έργων υποδομής (Natalya Sergunina, Αντιδήμαρχος Μόσχας). Επιτυχές παράδειγμα υποστηρικτικού Φορέα στη Μόσχα είναι ο Moscow Agency of Innovations (<https://en.innoagency.ru/>). Βέβαια, υπάρχει μεγάλη διαφορά στην κατάταξη μεταξύ των πόλεων στη ρωσική επικράτεια, παρά τις προσπάθειές τους να υποστηρίξουν τεχνολογικές καινοτομίες σε τοπικό επίπεδο (π.χ. Αγ.Πετρούπολη 199^η, Νοβοσιμπίρσκ 400^η, Καζάν 482^η σε παγκόσμιο επίπεδο).

Σύμφωνα με την πύλη δεδομένων Startup Stash, μεταξύ των περίπου 2.170 νεοφυών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Ρωσία, 21 διακρίθηκαν για τις επιδόσεις τους στην προσέλκυση σημαντικών κεφαλαίων, με το συνολικό ύψος να έχει ανέλθει σε \$702 εκ και μάλιστα εν μέσω πανδημίας¹³.

¹² <https://www.intellinews.com/startupblink-moscow-city-ranks-2-in-europe-for-startup-ecosystem-development-214381/>

¹³ <https://about.crunchbase.com/blog/year-in-review-a-look-at-russias-vc-market-through-2020/>

Το Skolkovo Innovation Center (<https://sk.ru/>) θεωρείται η κορυφαία θερμοκοιτίδα νεοφυών επιχειρήσεων στη χώρα, αλλά και παγκοσμίως, λόγω των εξαιρετικά καινοτομικών πρωτοβουλιών που αναλαμβάνει σε πέντε τομείς: ενεργειακή απόδοση, στρατηγικές τεχνολογίες υπολογιστών, βιοϊατρική, πυρηνικές και διαστημικές τεχνολογίες. Ο οργανισμός επιβλέπει το Κέντρο Καινοτομίας, που αποτελείται από εταιρείες και νεοφυείς επιχειρήσεις, οι οποίες αναπτύσσουν καινοτόμες τεχνολογίες (επί του παρόντος αριθμούν πάνω από 1.000), ένα Technopark, το Τεχνολογικό Ινστιτούτο Skolkovo (Skoltech), ένα νέο πανεπιστήμιο μεταπτυχιακών ερευνών που ιδρύθηκε σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης και την πόλη Skolkovo, που βρίσκεται στα προάστια της ρωσικής πρωτεύουσας, δημιουργώντας ένα οικοσύστημα τεχνολογικής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας. Τριάντα από τις πιο επιτυχημένες πολυεθνικές εταιρείες (μεταξύ αυτών οι Boeing, Cisco Systems, EADS, GE, Johnson & Johnson, IBM, Intel, Microsoft, Siemens, Nokia, Samsung). έχουν ήδη αναγνωρίσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο Κέντρο Καινοτομίας, έχοντας υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας στην Ε&Α και δημιουργώντας το υπόβαθρο συνεχούς εξέλιξης αυτού του τεχνολογικού οικοσυστήματος αναπτύσσοντας δράσεις διεθνών συνεργασιών.

B.5.5. Πρόγραμμα «Horizon Europe»

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της σύγκλησης της Κοινής Ευρω-Ρωσικής Επιτροπής Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας, η οποία έλαβε χώρα στις 17 Ιουνίου 2021, συγκρατούνται:

- i. η ανανέωση της Συμφωνίας Συνεργασίας στην Επιστήμη και στην Τεχνολογία μεταξύ της Ευρ. Επιτροπής και της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας για μια ακόμη πενταετία,
- ii. η έναρξη του νέου επταετούς Προγράμματος Πλαισίου Έρευνας και Καινοτομίας, περιόδου 2021-2027, υπό το διακριτικό τίτλο “Horizon Europe”
- iii. η ενημέρωση από ρ/πλευράς σχετικά με την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου “Science and Universities” και το χρηματοδοτικό μηχανισμό υποστήριξης ερευνητικών έργων του Κρατικού Προγράμματος “Scientific & Technological Development of the Russian Federation” περιόδου 2019-2030,
- iv. οι δυνατότητες διμερούς συνεργασίας εντός του νέου Προγράμματος και
- v. οι θεματικές ανάπτυξης συνεργασιών (ερευνητικές υποδομές, υγεία, θαλάσσια έρευνα στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, επιστήμη κλιματικής αλλαγής, επιστημονική αριστεία και ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, καινοτομία, αεροπλοΐα).

Ειδικά για το Πρόγραμμα Horizon Europe, σύμφωνα με την Επίτροπο για την Καινοτομία, Έρευνα, Κουλτούρα, Εκπαίδευση και Νεολαία κα Mariya GABRIEL, πρόκειται για το μεγαλύτερο και πλέον φιλόδοξο Πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας της ΕΕ. Οι τομείς τους οποίους καλύπτει είναι υγείας, της δημιουργικότητας, της ασφάλειας των πολιτών, της ψηφιακής τεχνολογίας, της διατροφής, της βιο-οικονομίας, των φυσικών πόρων, του αγροτικού τομέα και του περιβάλλοντος.

Το Πρόγραμμα έχει προϋπολογισμό €95,5 δις (συμπεριλαμβανομένου του κονδυλίου €5,4 δις του προγράμματος Next Generation Europe για την ανάκαμψη από την πανδημία). Αποσκοπεί

στην αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής, στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, στην ενδυνάμωση των αποτελεσμάτων έρευνας και καινοτομίας και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης εντός του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας.

Όσον αφορά στη χρηματοδότηση Ρώσων συμμετεχόντων, διαφαίνεται ότι με βάση την εμπειρία του Προγράμματος Horizon 2020, την επιμέλεια των ρωσικών προγραμμάτων την είχε το ομοσπονδιακό Υπουργείο Επιστήμης και Ανώτατης Εκπαίδευσης, με προϋπολογισμό €15 εκ. Το ποσοστό επιτυχών αιτήσεων ρωσικών ερευνητικών ινστιτούτων ανήλθε στο 28,6%. Οι θεματικές στις οποίες έτρεξαν τα ρωσικά ερευνητικά σχέδια ήταν των μεταφορών και του διαστήματος, της βιοτεχνολογίας και των έξυπνων πράσινων εφαρμογών, των υλικών, της τεχνολογίας πληροφορικής και της υγείας.

B.5.6. Ο αγροτικός τομέας στη Ρωσία

Η Ρωσία θεωρείται ως ανερχόμενη δύναμη στον αγροτικό τομέα. Την περίοδο 2000-2018 αύξησε τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων κατά 16 φορές, είναι δε ο μεγαλύτερος εξαγωγέας σταριού παγκοσμίως. Με την **πολιτική υποκατάστασης εισαγωγών** καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες εκσυγχρονισμού του τομέα και ανάπτυξης της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων. Η κλιματική αλλαγή έχει αυξήσει τις παραγωγικές δυνατότητες, έχει προκαλέσει νέες μεταναστευτικές ροές και θα δημιουργήσει νέα δεδομένα στις σχέσεις της κυρίως με την Κίνα¹⁴.

- Η Ρωσική Ομοσπονδία είναι η πρώτη χώρα παγκοσμίως σε έκταση, πέμπτη σε γεωργική έκταση και ένατη σε πληθυσμό. Το ηπειρωτικό κλίμα, με σύντομη περίοδο βλάστησης και επαναλαμβανόμενες περιόδους ξηρασίας, δεν ευνοεί ιδιαίτερα τις καλλιέργειες, παρά την ύπαρξη πολύ γόνιμου μαύρου εδάφους στα νότια της χώρας. Η εκμεταλλεύσιμη γεωργική γη αποτελεί το 13% της συνολικής επιφάνειας της χώρας. Τα δάση καλύπτουν το 69% της συνολικής επιφάνειας της χώρας και αντιπροσωπεύουν το 1/5 της παγκόσμιας δασικής έκτασης.
- Ο ρόλος της γεωργίας στην ρωσική οικονομία έχει μειωθεί αισθητά τα τελευταία 20 χρόνια (από 15,5% του ΑΕΠ το 1990 σε 3,1% το 2018) αλλά φαίνεται να ανακάμπτει σταδιακά. Στην γεωργία και τον δασικό τομέα απασχολείται 10% του ενεργού πληθυσμού. Βασική επιδίωξη της γεωργικής πολιτικής της Ρωσίας είναι η διατροφική ασφάλεια και η σχεδόν πλήρης υποκατάσταση των εισαγωγών. Παρά ταύτα δεν φαίνεται εφικτή η πλήρης απεξάρτηση της χώρας από τις εισαγωγές και δη σπόρων, λιπασμάτων και ζωικού γενετικού υλικού.
- Η Ρωσία είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος παραγωγός σταριού παγκοσμίως, πρώτος παραγωγός κριθαριού, δεύτερος παραγωγός ηλιόσπορου, τρίτος παραγωγός πατάτας και γάλακτος και πέμπτος παραγωγός κρέατος πουλερικών και αυγών.

¹⁴ Πηγές:

www.ruje.org Russian Journal of Economics 6 (2020) 56–70 DOI 10.32609/j.ruje.6.50308 Publication date: 25 March 2020

www.agriculture.gouv.fr

- Η δομή της γεωργικής παραγωγής περιλαμβάνει: **α)** ιδιωτικές εταιρείες, οι οποίες διαδέχτηκαν τις παλαιότερες συνεταιρικές εκμεταλλεύσεις, περί τις 36.400 σε αριθμό με εκτάσεις άνω των 5.000 εκταρίων εκάστη, και οι οποίες καλύπτουν περί το 55% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας της χώρας. Η παραγωγή τους σε όγκο εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 74% της συνολικής παραγωγής δημητριακών, 89% ζαχαρότευτλων, 70% ηλιόσπορου, 78% αυγών, 72% κρέατος και 47% γάλακτος. Ορισμένες έχουν συνενωθεί σε ομίλους με άνω των 100.000 εκταρίων γης, **β)** γεωργικές εκμεταλλεύσεις οι οποίες επιδοτούνται από το κράτος και οι οποίες καλύπτουν το 10% της εθνικής παραγωγής. Αριθμούν σε 174.600 με 163 εκτάρια γης η καθεμία κατά μέσο όρο, καλύπτουν 8% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας και προσφέρουν 25% σε όγκο της παραγωγής δημητριακών, 29% ηλιόσπορου και 10% ζαχαρότευτλων, **γ)** μικρές εκμεταλλεύσεις (αγροτεμάχια) χωρίς επίσημο καθεστώς παραγωγού που δεν λαμβάνουν κρατική επιδότηση και οι οποίες παράγουν περί το 40,5% της εθνικής αγροτικής παραγωγής. Κυρίως πρόκειται για παραγωγή προς ίδια κατανάλωση, αλλά ενίοτε εμπορεύονται ανεπίσημα μέρος της παραγωγής τους. Περί τα 16 εκ. νοικοκυριά με αγροτεμάχιο 0,44 εκταρίων κατά μέσο το καθένα κερδίζουν λιγότερο από 640 € ετησίως από την αγροτική τους παραγωγή, **δ)** αγροτικό μηχανολογικό εξοπλισμό μάλλον απαρχαιωμένο και ανεπαρκή, μη επιλεγμένο υλικό σποράς και μειωμένες γεωργικές εισροές (λιπάσματα και φυτοπροστατευτικά προϊόντα) επηρεάζουν αρνητικά την απόδοση της παραγωγής και την ανταγωνιστικότητα του τομέα. Επιπλέον, οι απασχολούμενοι δεν έχουν την απαιτούμενη εκπαίδευση και αμείβονται με χαμηλές αποδοχές με την εξαίρεση ορισμένων μεγάλων εκμεταλλεύσεων που αναδιοργανώθηκαν πρόσφατα. Ως αποτέλεσμα, οι τομείς της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και της διανομής συναντούν δυσκολίες στην προμήθεια πρώτης ύλης τόσο σε ποσότητα όσο και σε ποιότητα, τις οποίες προσπαθούν να υπερπηδήσουν με την προσπάθεια ενσωμάτωσης μονάδων παραγωγής ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη ροή.
- Η Ρωσική Ομοσπονδία συγκαταλέγεται πλέον μεταξύ των μεγαλύτερων εξαγωγέων δημητριακών στον κόσμο φιλοδοξώντας να καλύψει το 20% της παγκόσμιας παραγωγής. Η άνοδος της αγροτικής παραγωγής είναι σταδιακή και σταθερή. Το 2017 η Ρωσία παρήγε 85,8 μεγατόνους/Mt σιταριού, 48,2 Mt ζαχαρότευτλων, 20,6 Mt κριθαριού, 12,1 Mt καλαμποκιού, ζαχαρότευτλων, 20,6 Mt κριθαριού, 12,1 Mt καλαμποκιού, 9,6 Mt καλαμποκιού, 9,6 Mt ηλιόσπορου, 2,5 Mt σίκαλης, 3,6 Mt σόγιας και 1,5 Mt ελαιοκράμβης. Κύριοι πελάτες της ρωσικής αγροτικής παραγωγής είναι η Τουρκία, η Αίγυπτος, η Υεμένη και το Ιράν. Η ρωσική παραγωγή φρούτων και λαχανικών ακόμη υπολείπεται του επιθυμητού παρά τη σταδιακά ανοδική της πορεία, η οποία υποστηρίζεται από σημαντικές επενδύσεις σε θερμοκήπια τα τελευταία χρόνια. Σημειώνεται ότι η τοπική παραγωγή καλύπτει το καλοκαίρι το 90% της εσωτερικής ζήτησης αλλά μόνο το 50% αυτής το υπόλοιπο του χρόνου. Οι αμπελοκαλλιέργειες από τα 300.000 εκτάρια που κάλυπταν το 1985 μειώθηκαν σε 61.000 σήμερα λόγω των συστηματικών εκριζώσεων της περιόδου Gorbachev στην προσπάθεια καταπολέμησης του αλκοολισμού. Εκτιμάται ότι η ετήσια κατανάλωση μύρας στη Ρωσία ανέρχεται σε 9 Mdl, βότκας σε 2,2 Mdl, κρασιού σε 850 Ml και brandy σε 60 Ml.
- Όσον αφορά στην ζωική παραγωγή, σαφής ανάκαμψη παρατηρείται σε βοοειδή, χοίρους, πουλερικά, προβατοειδή και αιγοειδή, αν και παρατηρείται έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και μεγάλη ανάγκη για επιμόρφωση των εργαζομένων. Η παραγωγή γάλακτος παρουσίασε αύξηση για πρώτη φορά το 2017 (31,1 Mt). Η παραγωγή κρέατος αυξάνεται

σταδιακά (10,9 Mt το 2017 έναντι 4,4 το 2002). Ειδικά η παραγωγή κρέατος πουλερικών αυξήθηκε κατά 80% από το 2012 στο 2017 και η Ρωσία κατέλαβε την 5η θέση στην κατάταξη της παγκόσμιας παραγωγής πίσω από τις ΗΠΑ, την Κίνα, την Βραζιλία και την ΕΕ. Ανοδική πορεία παρουσιάζει και η παραγωγή αυγών (45 εκ. το 2017). Ανοδική πορεία παρατηρείται και στην παραγωγή του χοιρινού κρέατος (3,7 Mt το 2017), ενώ αυτή του βόειου κρέατος μειώνεται σταδιακά (0,9 Mt το 2017) παράλληλα με την μείωση του πληθυσμού των βοοειδών στη χώρα. Στην αύξηση της παραγωγής κρέατος πουλερικών και χοιρινού συνετέλεσε η διενέργεια σημαντικών επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό παλαιότερων και την δημιουργία νέων μονάδων με την συμμετοχή ξένων εταιρειών κατόπιν της επιβολής των περιοριστικών μέτρων στην εισαγωγή σειράς τροφίμων και χάρη στις σημαντικές κρατικές επιδοτήσεις. Επισημαίνεται ότι η Ρωσία φιλοδοξεί να αναπτύξει σημαντικές εξαγωγές κρέατος πουλερικών και χοιρινού καθώς και φυτικών ελαίων (σόγιας, ελαιοκράμβης και ηλιόσπορου).

- Ο αγροτικός τομέας ανακοινώθηκε ως εθνική προτεραιότητα το 2005 και αποτέλεσε για πρώτη φορά μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης αντικείμενο 15ετούς προγράμματος ανάπτυξης την περίοδο 2008-2012 με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την βελτίωση της ποιότητας της παραγωγής, την βιώσιμη ανάπτυξη και την διατήρηση των χρησιμοποιούμενων φυσικών πόρων. Mt ζαχαρότευτλων, 20,6 Mt κριθαριού, 12,1 Mt καλαμποκιού, μεταξύ των νέων εργαλείων πολιτικής που χρησιμοποιήθηκαν συγκαταλέγονται η επιδότηση της παραγωγής ανά εκτάριο (σε αντικατάσταση της επιδότησης της τιμής των γεωργικών εισροών) η πριμοδότηση της ποιότητας του γάλακτος, η παροχή χαμηλότοκων δανείων, ειδικές επιδοτήσεις για τα βοοειδή (επιδότηση απόκτησης βοοειδών ποιοτικής φυλής, επιδότηση εξόδων κτηνιατρικής φροντίδας κ.α.). Το 2018 η κρατική στήριξη του αγροτικού τομέα συμπεριέλαβε την κατασκευή εγκαταστάσεων γαλακτοπαραγωγής, την στήριξη των οικογενειακών μονάδων, την αύξηση του πληθυσμού των γαλακτοπαραγωγών βοοειδών, διπλασιασμό των επιδοτήσεων για τον κλάδο του γάλακτος, την προσέλκυση των επενδύσεων και την τόνωση της καταναλωτικής ζήτησης.
- Η επιβολή των ρωσικών αντίμετρων το 2014 και η απαγόρευση εισαγωγών στην χώρα γαλακτοκομικών, κρέατος και νωπών φρούτων και λαχανικών, λειτούργησε καταλυτικά για την αύξηση της εγχώριας παραγωγής και την αλλαγή των προμηθευτών της ρωσικής αγοράς. Οι χώρες που επωφελήθηκαν και κατέκτησαν μερίδια αγοράς είναι κυρίως η Τουρκία, η Λευκορωσία, η Κίνα και η Βραζιλία. Παρά ταύτα, η ΕΕ παραμένει ο κύριος προμηθευτής αγροτικών μεταποιημένων προϊόντων διατροφής της Ρωσίας.
- Όσον αφορά στην αγροτική παραγωγή εν καιρώ πανδημίας, παρά τα προβλήματα που η τελευταία δημιούργησε στην μετακίνηση των μεταναστών που αποτελούν τον κύριο όγκο των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα, το 10μηνο 2020 αυξήθηκε κατά 1,8%¹⁵ έναντι της αντίστοιχης περιόδου 2019. Η αύξηση της παραγωγής ήταν εμφανέστερη στους τομείς των δημητριακών, χοιρινού κρέατος και γάλακτος. Επίσης, το 11μηνο 2020 αυξήθηκαν οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων κατά 16% έναντι της αντίστοιχης περιόδου 2019 ανερχόμενες σε 26 δις \$ ΗΠΑ (ξεπερνώντας κατά 1 εκ. τον στόχο του ομοσπονδιακού προγράμματος για τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων). Η αύξηση των εξαγωγών ειδικά στην κατηγορία των λιπών και ελαίων

¹⁵ Εκτιμήσεις Gaidar/RANEP A

κατά 18,6% και των γαλακτοκομικών και προϊόντων κρέατος (ήτοι προϊόντων μεσαίου σταδίου επεξεργασίας) κατά 41,9% έχει βελτιώσει αισθητά την δομή των εξαγομένων προϊόντων της χώρας με την κατά πολύ μικρότερη αύξηση των εξαγωγών πρώτων υλών. Το 9μηνο 2020 οι εισαγωγές τροφίμων και αγροτικών προϊόντων μειώθηκαν κατά 0,9% έναντι της αντίστοιχης περιόδου 2019. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην πτώση των εισαγωγών κρέατος, αλκοολούχων και μη ποτών και συμπυκνωμένου γάλακτος. Αντίθετα, οι εισαγωγές φοινικέλαιου και μήλων αυξήθηκε κατά 19,9% και 30,6% αντίστοιχα. Στην αύξηση των εισαγωγών μήλων προφανώς συνέβαλε και η απόφαση της ρωσικής κυβέρνησης να καταργήσει τον σχετικό εισαγωγικό δασμό.

- Όσον αφορά στις τιμές λιανικής των τροφίμων, παρουσίασαν αύξηση στα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διεθνών συναλλαγών (δημητριακά και ηλιέλαιο ως εξαγόμενα και φρούτα και λαχανικά ως εισαγόμενα). Η αύξηση των τιμών αυτών δεν ξεπέρασε πάντως την αντίστοιχη των διεθνών τιμών, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Πάντως, η αύξηση των τιμών λιανικής των τροφίμων και η μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών οδήγησαν σε πολιτική κρατικού παρεμβατισμού. Κατ' εντολή του Ρώσου Προέδρου, το Δεκέμβριο 2020 θεσμοθετήθηκαν: **α)** συμφωνία μεταξύ ομοσπονδιακών Αρχών και εμπλεκόμενων οικονομικών παραγόντων για τη μείωση και διατήρηση της τιμής της ζάχαρης και του ηλιέλαιου (Απόφαση Ομοσπ. Κυβ. 2094/14.12.2020). Οι παραγωγοί φαίνεται να συμμορφώνονται με τη συμφωνία φοβούμενοι τυχόν επιβολή εξαγωγικού δασμού στο ηλιέλαιο και την κατάργηση του εισαγωγικού δασμού στη ζάχαρη. Για τη ζάχαρη, η τήρηση σχετικής συμφωνίας είναι ευκολότερη καθώς ο μεγαλύτερος εγχώριος παραγωγός καλύπτει το 22% της παραγωγής, **β)** επιδότηση των αλευροπαραγωγών μέρους του κόστους αγοράς αλεύρου σίτου για τρόφιμα (Απόφαση Ομοσπ. Κυβ. 2095/14.12.2020) μέσω μεταφοράς κονδυλίων μεταξύ κωδικών του προϋπολογισμού (μισή από την αύξηση της τιμής των δημητριακών καλύπτεται από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό επί τη βάση της κατανάλωσης δημητριακών από τους αλευροπαραγωγούς σε τρεις μήνες - οι προϋπολογισμοί των περιφερειών συγχρηματοδοτούν την επιδότηση), **γ)** επιβολή εξαγωγικού δασμού για το αλεύρι σίτου σε €25 ανά τόνο εντός της ποσόστωσης των 17,5 εκ. τόνων στις εξαγωγές σίτου, αραβόσιτου, βρώμης και σίκαλης σε χώρες εκτός Ευρασιατικής Ένωσης. Εκτός ποσόστωσης, θα επιβάλλεται δασμός 50% της αξίας του προϊόντος στο τελωνείο (και όχι λιγότερο των €100 τον τόνο).
- **Κλιματική αλλαγή και αγροτικός τομέας:** Η Ρωσία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών (Καναδάς, Σκανδιναβία, Ισλανδία), οι οποίες, σύμφωνα με αναλυτές¹⁶, αναμένεται να επωφεληθούν σημαντικά από ορισμένες πτυχές της κλιματικής αλλαγής και δη της ανόδου της θερμοκρασίας, η οποία θα μετατρέψει τις πλέον παγωμένες περιοχές του πλανήτη σε εμφανώς πιο βιώσιμες. Σημειωτέον, ότι η Ρωσία έχει τις περισσότερες εκτάσεις από οποιαδήποτε άλλο κράτος στον βορρά. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ¹⁷, η ιδανική μέση ετήσια θερμοκρασία για την ανθρώπινη παραγωγικότητα κυμαίνεται μεταξύ 11,1-

¹⁶ <https://www.propublica.org/article/the-big-thaw-how-russia-could-dominate-a-warming-world> , <https://asiatimes.com/2021/02/could-russia-dominate-world-agriculture/>

¹⁷ <https://www.pnas.org/content/117/21/11350>

15 βαθμών Κελσίου. Προς τις τιμές αυτές οδεύει πλέον η θερμοκρασία και στις πλέον βορινές περιοχές του πλανήτη.

Σε αυτό το πλαίσιο εκτιμάται ότι υπάρχει σαφής συσχέτιση μεταξύ επικρατούσας θερμοκρασίας, παραγωγικότητας και οικονομικής ανάπτυξης και ότι οι προαναφερόμενες χώρες θα επωφεληθούν σημαντικά οικονομικά εφόσον διαθέτουν και τους ανάλογους πληθυσμούς που θα μπορούν να υποστηρίξουν την αναμενόμενη οικονομική ανάπτυξη. Ειδικότερα για την Ρωσία εκτιμάται ότι¹⁸ έως το 2080 με το λιώσιμο των πάγων θα δημιουργηθούν σταδιακά περί τα 5,2 εκ. τ.χλμ. καλλιεργήσιμης γης στη Σιβηρία, πλέον των ωφελειών που θα προκύψουν από τη δημιουργία θαλάσσιας διέλευσης στην Αρκτική θάλασσα και την μείωση της ανάγκης και του κόστους της θέρμανσης. Σε αυτή την περίπτωση, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να αποτελέσουν πηγή τοπικής ευημερίας και περαιτέρω επιρροής.

Η ανοδική πορεία της αύξησης της παραγωγής και των εξαγωγών των δημητριακών και δη του σιταριού μέχρι στιγμής καταγράφεται χάρη στις καλλιέργειες στη νότια και την δυτική Ρωσία. Ενδεχόμενη επέκταση της καλλιεργήσιμης γης θα της δώσει ένα σημαντικότερο παραγωγικό πλεονέκτημα υπό την προϋπόθεση ότι θα έχει εξασφαλίσει και το απαραίτητο εργατικό δυναμικό. Μέχρι τώρα οι κρατικές προσπάθειες προσέλκυσης ρωσικού πληθυσμού για μετεγκατάσταση στη ρωσική Άπω Ανατολή δεν έχουν αποδώσει. Μετανάστες από την Κίνα, τη Β. Κορέα, τη Ιαπωνία, τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία, την Ινδία, την Τουρκία και το Αφγανιστάν κάνουν πλέον την εμφάνισή τους, αν και ακόμη σε μικρούς αριθμούς. Η κλιματική αλλαγή όμως θα δημιουργήσει διεθνώς νέα μεταναστευτικά ρεύματα και είναι πιθανόν στο μέλλον, η Ρωσία να δεχτεί πολύ μεγαλύτερο αριθμό από αυτόν που επιθυμεί τώρα να δεχθεί ως εργατικό δυναμικό στην ρωσική Άπω Ανατολή. Αν και δεν διατίθενται επίσημα στοιχεία, εκτιμάται ότι περί το 1,5 εκ. Κινέζοι διαβιούν ήδη στη νότια Ρωσία, σημειώνονται δε πολλοί μεικτοί γάμοι. Ειδικά στην ευρύτερη περιοχή του Βλαδιβοστόκ, κινεζικά κεφάλαια υποστηρίζουν περί το 14% των νέων καλλιεργειών. Οι Κινέζοι επενδυτές χρησιμοποιούν, όπως συνηθίζουν, δική τους τεχνολογία και εργατικό δυναμικό, το δε όφελος για την Ρωσία συνίσταται στην φορολόγηση μετά την πρώτη δεκαετία της επένδυσης καθώς και σε τυχόν ρωσική συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο. Η σινο-ρωσική προσέγγιση προσφέρει τη δυνατότητα δημιουργίας νέων υποδομών και πρόσβαση στην τεράστια κινεζική αγορά. Η οικονομική συνεργασία αυτή αποκτά και ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία έναντι των δυτικών συμφερόντων. Ανασχετικό ρόλο σε αυτή την συνεργασία πιθανόν να αποτελέσει η παραδοσιακή και ιστορική δυσπιστία μεταξύ Ρωσίας και Κίνας. Σε κάθε περίπτωση, είναι σαφές ότι η ρωσική πλευρά αναμένει οφέλη από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις έως τώρα παγωμένες και συνεπώς ανεκμετάλλευτες περιοχές της.

B.5.7. Πρόσβαση στην αγορά οίνων στη Ρωσία

Το σχετικό ρωσικό θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει τους νόμους **υπ' αρ. 468-FZ/2019** για την οινοποίηση, **αρ. 171-FZ/1995** και **αρ. 345-FZ/2021** για την παραγωγή και την κυκλοφορία της αιθυλικής αλκοόλης, συναφών προϊόντων και του περιορισμού κατανάλωσης στη ρωσική αγορά, σε

¹⁸ <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ab10a8>

συνάρτηση με την εφαρμογή της **Τεχνικής Οδηγίας υπ' αρ. 47/2018** αναφορικά με την ασφάλεια των αλκοολούχων ποτών σε επίπεδο χωρών της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης και την κατάλληλη ταξινόμηση τύπων προϊόντων αμπελουργίας, όπως «οίνος», «οίνος με προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη», «οίνος με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης», «αφρώδης οίνος» και «λικέρ (εμπλουτισμένος) οίνος», η οποία πρόκειται να τεθεί σε ισχύ, σύμφωνα με νέα πληροφόρηση από την Αντιπροσωπεία της ΕΕ στη Μόσχα, από τον **Ιανουάριο 2024**.

Ο **Νόμος 345-FZ/2021** συμπληρώνει το πρόσφατο **Νόμο 468 FZ/2019** για την αμπελουργία και την οινοποιία στη Ρωσική Ομοσπονδία, ο οποίος εμπεριέχει διατάξεις (οινοποιητικές ζώνες, ποιοτικά πρότυπα, οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, ποικιλιακή σύνθεση αμπελώνων, εγγραφή στα οικεία μητρώα, απαγόρευση ανάμειξης με προϊόντα διαφόρων οινοπαραγωγικών περιοχών) οι οποίες καθορίζουν το ρωσικό εθνικό σύστημα προστασίας προϊόντων οίνου με γεωγραφική ένδειξη και ονομασία προέλευσης. Επίσης, καθορίζει τα οινοποιητικά προϊόντα και τις αναλογίες τους τα οποία είναι απαραίτητα για την παραγωγή οίνων και αλκοολούχων, όπως επίσης τη μεθοδολογία παλαίωσης των αποσταγμάτων αλλά και της επισήμανσης των οινοποιητικών προϊόντων και της απαγόρευσης παραγωγής και πώλησης ψευδεπίγραφων, κατώτερων ή παραποιημένων προϊόντων, καθώς και τις προϋποθέσεις σύστασης των Συμβουλίων Αμπέλου και Οίνου στη Ρωσία, τα οποία έχουν λόγο στη ψηφοφορία για τη λήψη αποφάσεων επί θεμάτων (ποιοτικών προτύπων, τεχνολογικών μεθόδων, λογοτύπων, προστασίας ονομασιών προέλευσης, αμπελοοινικών περιοχών) που σχετίζονται με την αμπελουργία και την οινοποίηση.

Ο **Νόμος 468-FZ/2019** για την αμπελουργία και την οινοποίηση, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στη Ρωσική Ομοσπονδία στις 26 Ιουνίου 2020, είχε εισάγει ταξινόμηση των οινικών προϊόντων (οίνων, αφρωδών οίνων και εμπλουτισμένων), είχε ενισχύσει τη θέση των Ρώσων οινοποιών στην εγχώρια αγορά και είχε δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την επέκταση των ρωσικών αμπελώνων, παράμετροι οι οποίες εκτιμάται ότι θα έχουν θετική επίδραση στην εγχώρια αγορά. Ο αριθμός των προϊόντων χαμηλής ποιότητας στα σημεία πώλησης έχει μειωθεί, ενώ έχει αναπτυχθεί έτι περαιτέρω η έννοια του ρωσικού οινικού τουρισμού. Στελέχη της Rosalkogolregulirovanie (*Ρωσική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ρύθμισης της Αγοράς Αλκοολούχων*) σημειώνουν ότι οι τροπολογίες τις οποίες έχει ενσωματώσει ο Νόμος για την Αιθυλική Αλκοόλη, υιοθετήθηκαν για την εναρμόνιση του προτύπου με το Νόμο για το Κρασί (468-FZ), ενώ το ρωσικό Ομοσπονδιακό Υπουργείο Γεωργίας τονίζει ότι δεν υπάρχουν επί της ουσίας απαγορεύσεις σχετικά με τη χρήση ονομασιών γεωγραφικών ενδείξεων στη νομοθεσία για τους ξένους παραγωγούς, εφόσον αυτές δεν αφορούν το σχεδιασμό της μπροστινής ετικέτας των φιαλών οίνων.

Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της ρωσικής πλευράς, οι εν λόγω κανόνες είναι απόλυτα σύμφωνοι με την παγκόσμια πρακτική αποκλείοντας παραπλάνηση των καταναλωτών σχετικά με τον τόπο παραγωγής οίνων. Τουναντίον, αυτό γίνεται προς το συμφέρον των παραγωγών προϊόντων ονομασιών γεωγραφικών ενδείξεων.

Επίσης, σε συνέχεια του ευρω-ρωσικού διαλόγου όσον αφορά στις απαντήσεις από ρωσικής πλευράς σε καίρια ερωτήματα που είχαν τεθεί από ευρωπαϊκής πλευράς και που αφορούσαν την εν γένει εφαρμογή των διατάξεων του θεσμικού πλαισίου περί της οινοποιίας, αμπελουργίας και επισήμανσης των οίνων, διευκρινίστηκαν τα εξής:

- **Όσον αφορά στο ζήτημα ενημέρωσης του ΠΟΕ** σχετικά με τη ρωσική νομοθεσία, η ρ/πλευρά ανέφερε ότι η νομοθεσία δεν υπέχει ρόλο τεχνικού κανονισμού, συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εκ των προτέρων ενημέρωσης του ΠΟΕ.
- **Όσον αφορά στην αναγκαιότητα ύπαρξης μεταβατικής περιόδου εφαρμογής της ρωσικής νομοθεσίας**, η ρωσική πλευρά αντέτεινε ότι το α' εξάμηνο έτους 2020 (μεταξύ τέλους Δεκεμβρίου οπότε υπεγράφη ο Νόμος 468 για το Κρασί και τέλους Ιουνίου 2020 οπότε ο Νόμος τέθηκε σε εφαρμογή) ήταν ικανό ώστε να διατυπωθούν τυχόν αντιρρήσεις και να υπάρξουν τροποποιήσεις. Τονίστηκε μάλιστα ότι η κατάσταση είχε σταθεροποιηθεί και δεν διατυπώνονταν προβλήματα τόσο από Ρώσους εισαγωγείς αλκοολούχων όσο και από Ρώσους οινοποιούς.
- **Όσον αφορά στην αναγκαιότητα η ρωσική νομοθεσία να ενσωματώνει πλήρως τις επιταγές του Διεθνούς Οργανισμού Αμπέλου και Οίνου (ΟΙΥ)** και τα επί μέρους συμφέροντα των ευρωπαϊών εξαγωγέων, Με βάση το άρθρο 15 του Ρωσικού Συντάγματος, υπερισχύουν οι διεθνείς συνθήκες.
- **Όσον αφορά στην επισήμανση των αμπελοοινικών προϊόντων**, η ρωσική πλευρά ανέφερε ότι εφόσον οι ευρωπαίοι οινοποιοί υιοθετούν τις ρωσικές αναλογούσες διατάξεις, ουδέν ζήτημα τίθεται για δημιουργία προβλημάτων κατά την εδώ εισαγωγή και διάθεση των προϊόντων. Σύμφωνα με τις προβλεπόμενες απαιτήσεις επισήμανσης, οι ξένοι παραγωγοί που εξάγουν στη ρωσική αγορά (και στις άλλες χώρες μέλη της Ευρ/Ασιατ. Οικ. Ένωσης), πρέπει να αναφέρουν στην πίσω ετικέτα των προϊόντων τον τόπο παραγωγής και την ποικιλία αμπέλου. Στο ζήτημα της εναρμόνισης των πιστοποιήσεων, σε πρόσφατη σχετική συζήτηση η οποία διεξήχθη μεταξύ ΕΕ και ROSSELKHLZNADZOR (ρωσική ομοσπονδιακή Υπηρεσία Φυτοϋγειονομικού και Κτηνιατρικού Ελέγχου), ρωσική πλευρά τόνισε ότι το ζήτημα αναλύθηκε λεπτομερώς και οι δύο πλευρές συμφώνησαν πλήρως.
- **Όσον αφορά στο ζήτημα της αναγνώρισης των Γεωγραφικών Ενδείξεων**, εάν προστατεύονται στην ΕΕ (ακόμη και αν δεν προστατεύονται στην Ρωσία) μπορούν να φέρουν την ονομασία “GI” στην μπροστινή ετικέτα: π.χ. Champagne, Cognac και άλλα GI της ΕΕ. Η προστασία είναι ένα ξεχωριστό ζήτημα που υπάγεται στη εν λόγω νομοθεσία (για τους οίνους). Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, αρμόδιος οργανισμός είναι ο **ROSPATENT**, ο οποίος ουδόλως στερεί το δικαίωμα στους ευρωπαίους οινοπαραγωγούς να αναγράφουν στις ετικέτες των προϊόντων τους τις ονομασίες ΠΟΠ/ΠΓΕ, σύμφωνα με τους κανονισμούς των χωρών στις οποίες παράγονται τα προϊόντα. Η ρωσική πλευρά μάλιστα συμπλήρωσε ότι αυτές οι ονομασίες θα τυγχάνουν προστασίας στη ρωσική αγορά (δεν διευκρίνισε όμως με ποιο τρόπο).

Επίσης, η **ρωσική πλευρά** είναι εμφανώς ικανοποιημένη για το θετικό αποτέλεσμα **αποδοχής της ρωσικής γλώσσας**, ως πρόσθετης επίσημης γλώσσας του ΔΟΑΟ, τόνισε μάλιστα ότι εφεξής όλη η ρωσική νομοθεσία για τους οίνους και τα αλκοολούχα πρόκειται να μεταφραστεί επακριβώς σε όλες τις επίσημες γλώσσες του οργανισμού, αφήνοντας μηδενικά περιθώρια για παρερμηνείες από τις ενδιαφερόμενες να εξάγουν προς τη Ρωσία οινοπαραγωγικές χώρες.

Όσον αφορά στην αναστολή εφαρμογής των διατάξεων ταξινόμησης και επισήμανσης για τους οίνους και τα αμπελοοινικά προϊόντα στη Ρωσική Ομοσπονδία, **υπεγράφη η σχετική Απόφαση από τον Ρ/ΠΘ κ. Μισούστιν**. Εν λόγω αναστολή, η οποία αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του Ομοσπονδιακού Νόμου 468-ФЗ/2019 για την αμπελουργία και την οινοποιία, θα

έχει διάρκεια μέχρι τις **31.12.2021**, όπως καθοριζόταν στο προ μηνός σχέδιο της Απόφασης. Με βάση τα ανωτέρω, τα αμπελοοινικά προϊόντα μπορούν να εισάγονται στη Ρωσία και να διατίθενται στη ρωσική αγορά, **μέχρι τέλος του 2021**, με τις ετικέτες παλαιού τύπου, χωρίς την επιβολή κυρώσεων διοικητικής υφής από τους αρμόδιους Φορείς ελέγχου.

Από **στατιστικής ανάλυσης**, σύμφωνα με τα στοιχεία της ρωσικής Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας, η αξία των εισαγωγών οίνων στη Ρωσία (ΔΚ 2204) το **α' εξάμηνο 2021** έναντι του **α' εξαμήνου 2020**, αυξήθηκε κατά 30,9% (από \$411,3 εκ. σε \$538,8 εκ.). Ειδικότερα, οι **ελληνικές εξαγωγές** αυξήθηκαν κατά 77,9% (\$589,9 χιλ. το α' εξ. 2020 σε \$1,05 εκ. το α' εξ. 2021). Συνολικά, για τα **έτη 2019 και 2020**, οι ελληνικές εξαγωγές ανήλθαν σε \$1,38 εκ. και \$1,32 εκ. αντιστοίχως.

Σε γενικές γραμμές, εκτιμάται ότι εκσυγχρονισμός της ρωσικής οινικής νομοθεσίας και ο καθορισμός των προϋποθέσεων εισαγωγής συσκευασμένων ή χύμα οίνων και αμπελοοινικών προϊόντων στη Ρωσική Ομοσπονδία, οφείλεται στη (μετά τις δυτικές επιβληθείσες κυρώσεις του 2014) γενικότερη πολιτική ρ/Κυβέρνησης για υποκατάσταση των εισαγωγών.

B.5.8. Ο φαρμακευτικός τομέας στη Ρωσία

Το ομοσπονδιακό Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου παρουσίασε το κρατικό πρόγραμμα ανάπτυξης της φαρμακοβιομηχανίας για τα επόμενα δέκα χρόνια «Pharma-2030». Σύμφωνα με αυτό, η δημιουργία καινοτόμων φαρμάκων θα αποτελεί στο εξής κύριο καθήκον των Ρώσων κατασκευαστών και η απλούστευση της νομοθεσίας του κλάδου, οι επιδοτήσεις και τα προνομιακά φορολογικά καθεστώτα θα πρέπει να τους παροτρύνουν ακόμη περισσότερο προς την κατεύθυνση αυτή. Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με την FAS (Federal Antimonopoly Service) το έγγραφο δεν επιλύει ένα από τα κύρια προβλήματα του κλάδου, δηλαδή την έλλειψη διαδικασιών εξέτασης της δυνατότητας υποκατάστασης μεταξύ των διαφόρων φαρμάκων¹⁹.

Η Ρωσία έχει τη δυνατότητα από την παραγωγή γενόσημων να προχωρήσει στη δημιουργία καινοτόμων φαρμάκων, αλλά για αυτόν τον σκοπό απαιτούνται: αφενός ο εκσυγχρονισμός της ρύθμισης της φαρμακευτικής αγοράς αφετέρου η ύπαρξη ζήτησης για τέτοια φάρμακα (αποτελέσματα συνεδρίου Biotechmed, όπου παρουσιάστηκε το προσχέδιο του κρατικού προγράμματος για την ανάπτυξη της βιομηχανίας φαρμάκων).

Σύμφωνα με τον αναπληρωτή Υπουργό Βιομηχανίας και Εμπορίου κ. Vasily Osmakov, το Pharma-2030 θα επιτρέψει στη βιομηχανία να περάσει με συνέπεια σε ένα νέο στάδιο ανάπτυξης. Σε μεγάλο βαθμό χάρη στο παλαιό πρόγραμμα (Pharma-2020), η ρωσική αγορά φαρμάκων αυξήθηκε κατά 4,7% ετησίως από το 2010 έως το 2020, ποσοστό που επιτρέπει συγκρίσεις με την Αργεντινή και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ τώρα είναι η πέμπτη μεγαλύτερη αγορά στον κόσμο (\$24 δις). Από την άλλη πλευρά, η παραγωγή γενόσημων που ήταν στο επίκεντρο όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει πλέον κάτι να προσδώσει. Σύμφωνα με το Υπουργείο, η εξάρτηση αποκλειστικά από τα γενόσημα είναι αδικαιολόγητη για τη Ρωσία (αυτό υλοποιήθηκε στην Τουρκία και τώρα η αγορά φαρμάκων τους συρρικνώνεται επειδή δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τη φθηνή παραγωγή της Ινδίας).

¹⁹ <https://www.kommersant.ru/doc/5018087>

Για την ανάπτυξη της παραγωγής καινοτόμων φαρμάκων στη Ρωσική Ομοσπονδία, είναι απαραίτητο, πρώτον, να τονωθεί περαιτέρω η παραγωγή φαρμάκων στη χώρα, με επίκεντρο κυρίως εκείνα που είναι ευρέως διαδεδομένα και δεύτερον, να υλοποιηθούν νομοθετικές παρεμβάσεις για να καταστεί δυνατό σε εταιρείες να φέρουν γρήγορα καινοτόμα φάρμακα στην αγορά, καθώς και να πληρούν τις προϋποθέσεις για ένα ειδικό φορολογικό καθεστώς για την πνευματική ιδιοκτησία και την επιστημονική έρευνα. Επίσης, είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν αγορές για την πώληση των προϊόντων - ξένες (εναρμονίζοντας την τομεακή νομοθεσία της Ρωσικής Ομοσπονδίας με άλλες χώρες) και εθνικές (δημιουργώντας έναν πιο ελκυστικό μηχανισμό τιμολόγησης). Στόχος είναι η ρωσική αγορά φαρμάκων έως το 2030 να αγγίξει τα 12 τρις ρούβλια (\$170 δις) και το μερίδιο των Ρώσων παραγωγών σε αυτό είναι έως και 42%.

Σύμφωνα με την Πρόεδρο του φαρμακευτικού ομίλου Bright Way, κα Shcherbakova, από το πρόγραμμα λείπει μια ξεχωριστή ενότητα που αφορά την ψηφιοποίηση των διαδικασιών παραγωγής. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της φαρμακευτικής εταιρείας "Active Component", κ. Alexander Semyonov, η ρωσική εθνική στρατηγική θα μπορούσε να θέσει πιο φιλόδοξους στόχους για τη ρωσική φαρμακοβιομηχανία όσον αφορά αυτή καθαυτή την κατασκευή φαρμακευτικών ουσιών, καθόσον τα περισσότερα φάρμακα παράγονται από υδρογονάνθρακες, όπου η Ρωσία έχει ένα μοναδικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια αγορά.

B.5.9. Ευρω-Ρωσική συνεργασία στην κλιματική αλλαγή

Το πλαίσιο του διμερούς διαλόγου καθορίστηκε με αφορμή την επίσκεψη του ΥΕ/ΑΕ κ. Josep Borrell στη Μόσχα ενώ του αντίστοιχου διεθνούς διαλόγου καθορίζεται και από τις εισηγμένες κυβερνητικές αποφάσεις μεγάλων ανεπτυγμένων χωρών, όπως οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ιαπωνία και η Κορέα ώστε να καταστούν ουδέτερες, από πλευράς έκλυσης αερίων του θερμοκηπίου, μέχρι το 2050-60.

Δύο είναι τα ζητήματα που έρχονται στο προσκήνιο όσον αφορά τη ρωσική πολιτική στην κλιματική αλλαγή: **α)** η βιωσιμότητα του ρωσικού επιχειρησιακού μοντέλου (με έντονες πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις) δεδομένου ότι η ρωσική οικονομία στηρίζεται στις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων καθόσον χρηματοδοτούν το 40% του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού και **β)** η μεθοδολογία να γίνει το ρωσικό μοντέλο πλέον συμβατό με την Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ. Παράλληλα, έκανε αναφορά στο πείραμα της νήσου Sakhalin (*ευρίσκεται στο ανατολικό άκρο της ρωσικής επικράτειας, έχει έκταση όσο η Ιρλανδία, πληθυσμό μισό εκ. και αποτελεί πηγή εξόρυξης υδρογονανθράκων*) περί σχεδίου εμπορίας εκπομπών άνθρακα με τις γειτονικές Κίνα, Ιαπωνία αλλά και με την ΕΕ και μηδενικού αποτυπώματος άνθρακα με ορίζοντα το 2025. Σύμφωνα με το πιλοτικό πρόγραμμα της ρωσικής κυβέρνησης στην περιοχή, πρόκειται να μειωθεί στο ελάχιστο δυνατόν η χρήση ορυκτών καυσίμων, να αναπτυχθούν δίκτυα ηλεκτροκίνησης, να γίνει χρήση του υδρογόνου ως εναλλακτικού καυσίμου, να αξιοποιηθούν οι ΑΠΕ, καθώς και να προωθηθεί βιώσιμη διαχείριση του εκτεταμένου δασικού πλούτου.

Μεγάλες ρωσικές επιχειρήσεις έχουν ήδη προσεγγίσει την ΕΕ σχετικά με τη μεθοδολογία μείωσης ή αντιστάθμισης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Του θέματος έχουν επιληφθεί οι δύο Σύμβουλοι του Προέδρου Πούτιν, κ.κ. Ruslan Edegeriev και Anatoly Chubais (αρμόδιοι αντίστοιχα για την κλιματική αλλαγή και τη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης). Η ρωσική κυβέρνηση θεωρεί ότι εάν το εν λόγω πείραμα

επιτύχει τους στόχους του, τότε υπάρχει έντονο το ενδεχόμενο να αξιοποιηθεί και σε άλλες περιοχές της ρωσικής επικράτειας, ελκύνοντας ξένους επενδυτές.

Η Αντιπροσωπεία της ΕΕ έχει ήδη αναπτύξει διάλογο με κύριους συνομιλητές τη ρωσική Προεδρία, τα Υπουργεία, την επιστημονική και επιχειρηματική κοινότητα και την κοινωνία των πολιτών για την κατανόηση και αξιοποίηση των προκλήσεων διμερών συνεργασιών. Όσον αφορά ειδικότερα στην ευρω-ρωσική επιχειρηματική σκηνή, δύο είναι οι εμπλεκόμενοι φορείς: η Ένωση Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων στη Μόσχα (ΑΕΒ), η οποία προβάλλει το έντονο ενδιαφέρον της ευρωπαϊκής επιχειρηματικής σκηνής να προωθήσει κλαδική τεχνογνωσία και προϊόντα ανά τη ρωσική επικράτεια (σε στάδιο υλοποίησης είναι τρεις ομάδες εργασίας: *Green Finance, Carbon Management, Energy of the Future*) και ο Σύνδεσμος Ρώσων Επιχειρηματιών και Βιομηχάνων (RSPP), ο οποίος ήδη συνεργάζεται με ομολόγους ευρωπαϊκούς Συνδέσμους.

Προς περαιτέρω ανάδειξη των ευρω-ρωσικών σχέσεων η εδώ Ευρ. Αντιπροσωπεία προγραμματίζει:

- τη διεξαγωγή του δεύτερου ευρω-ρωσικού συνεδρίου για την κλιματική αλλαγή (στο οποίο θα γίνει και διεξοδικότερη αναφορά σε ζητήματα τεχνολογικής σύγκλισης και συμβατότητας),
- την ανάπτυξη των επαφών με το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης και τις Αρχές της περιοχής Sakhalin για την εμπέδωση του συστήματος εμπορίας μονάδων άνθρακα,
- την παρακολούθηση του ζητήματος έκδοσης πράσινων ομολόγων εκ μέρους των ρωσικών περιφερειών (πχ ο Δήμος Μόσχας έχει ήδη εμπλακεί σε αυτήν την κατεύθυνση) και γνωριμίας με τις αρμόδιες Αρχές,
- την ενίσχυση των δεσμών με την Ένωση Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων (γενικότερη ευρω-ρωσική συνεργασία στο πλαίσιο της Πράσινης Πρωτοβουλίας της Ένωσης με την επικείμενη διεξαγωγή του δεύτερου ψηφιακού συνεδρίου για την κλιματική αλλαγή και συνεδρίου περί διαχείρισης αποβλήτων και ανάπτυξης της κυκλικής οικονομίας).

Το ζήτημα για τη Ρωσία αποκτά βαρύνουσα σημασία λόγω και της πρόσφατης δήλωσης του Προέδρου Πούτιν ότι η επιζητούμενη διαδικασία μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα της χώρας επ' ουδενί θα πρέπει να μετατραπεί σε εργαλείο επίτευξης στενά οικονομικών στόχων, οι οποίοι ενδέχεται να αποβούν επιβλαβείς για την εθνική οικονομία.

Η πρόκληση για τη Ρωσία στη μετά κυρώσεις εποχή είναι μεγάλη και αυτό είναι κάτι που το είχε αντιληφθεί από το 2014, όταν έκανε λόγο για ενεργό ρόλο σε διεθνείς συνεργασίες πολιτικά ουδέτερης θεματικών. Μεταξύ εκείνων που πρόκειται να απασχολήσουν εφεξής τη Μόσχα και την Washington είναι: i) η διαχείριση της Ζώνης της Αρκτικής και η συναφής μείωση των εκπομπών αιθάλης και ii) η βιώσιμη ανάπτυξη των δασών και η συνεργασία στην πυρηνική ενέργεια. Οι δράσεις των δύο χωρών θα εξαρτηθούν από την επιθυμία συνεργασίας των στο πλαίσιο του UN Framework Convention for Climate Change (UNFCCC).

Από πλευράς ομοσπονδιακών Υπουργείων και Φορέων που εμπλέκονται άμεσα στη διαδικασία της Κλιματικής Αλλαγής είναι:

- Το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης (αρμόδιο για την υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας της αστικής και βιομηχανικής υποδομής της χώρας),
- Το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου (αρμόδιο για την εμπορική αξιοποίηση των ήπιων μορφών ενέργειας),

- Το Υπουργείο Φυσικών Πόρων (αρμόδιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη του φυσικού πλούτου),
- Η αναπτυξιακή τράπεζα VEB.RF, η οποία στοχεύει, βάσει ενός πλαισίου κριτηρίων, στη χρηματοδότηση οικολογικών και περιβαλλοντικών έργων σε όλη την επικράτεια και τα οποία ξεδιπλώνονται στους τομείς της βιομηχανικής παραγωγής, των υποδομών και της αστικής οικονομίας, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα τις επί του θέματος άμεσες ξένες επενδύσεις,
- Το Τμήμα για την Ενέργεια της Σχολής Διοικητικής Επιστήμης Skolkovo (εδρεύει στη Μόσχα).
- Αίσθηση επίσης έχει προκαλέσει η υλοποίηση, με την προτροπή του Ρώσου Προέδρου, επιστημονικού και εκπαιδευτικού προγράμματος από το Υπουργείο Επιστήμης και Ανώτερης Εκπαίδευσης με την κωδική ονομασία «πολύγωνα άνθρακα» σε επτά πιλοτικές Περιφέρειες, με τη συμμετοχή επιστημόνων, στελεχών και φοιτητών όλων των ειδικοτήτων, ώστε να αποκτηθεί επαρκής και επακριβής γνώση των ιδιομορφιών της αγοράς άνθρακα. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην καταγραφή του ισοζυγίου αερίων του θερμοκηπίου (πως εκλύονται, εάν απορροφώνται και που) ανά Περιφέρεια. Σημειώνεται ότι το 2021 έχει χαρακτηριστεί ως Έτος Επιστήμης και Τεχνολογίας στη Ρωσία και ο Ρώσος Πρόεδρος φιλοδοξεί να επεκτείνει τη δράση αυτή σε όλες τις χώρες ΚΑΚ.

Το ρωσικό θεσμικό πλαίσιο στο ζήτημα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή

Το θεσμικό πλαίσιο κλιματικής αλλαγής στη Ρωσική Ομοσπονδία βρίσκει έρεισμα συνολικά σε τρία νομοθετήματα. Αναλυτικότερα:

- Α) **Ομοσπονδιακός Νόμος № 296-ФЗ «Περί περιορισμού των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου».** Υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας Βλαδίμηρο Πούτιν στις 2 Ιουλίου του 2021.
- Β) **Κυβερνητική Απόφαση № 1587 «Περί έγκρισης των κριτηρίων για βιώσιμα έργα (συμπεριλαμβανομένης της πράσινης) ανάπτυξης στη Ρωσική Ομοσπονδία και των απαιτήσεων για το σύστημα επαλήθευσης έργων βιώσιμης (συμπεριλαμβανομένης της πράσινης) ανάπτυξης στη Ρωσική Ομοσπονδία».** Υπογράφηκε από τον Πρωθυπουργό της Ρωσικής Ομοσπονδίας Μιχαήλ Μισούστιν στις 21 Σεπτεμβρίου του 2021.
- Γ) **Κυβερνητικό Διάταγμα № 3052-р «Στρατηγική κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της Ρωσικής Ομοσπονδίας με χαμηλό επίπεδο εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050»** Υπογράφηκε από τον Πρωθυπουργό της Ρωσικής Ομοσπονδίας Μιχαήλ Μισούστιν στις 29 Οκτωβρίου του 2021 κατ' εκτέλεση του Προεδρικού Διατάγματος № 666 «Περί μείωσης των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου» της 4ης Νοεμβρίου 2020.

Πολλά αναμένονται όσον αφορά διεθνείς κρατικές και επιχειρηματικές συνεργασίες από τα αποτελέσματα της διεξαγωγής των τριών διεθνών Συναντήσεων Κορυφής, οι οποίες αποσκοπούν στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, εκ μέρους των συμμετεχουσών χωρών: i) **Global Climate Leaders Summit (Απρίλιος 2021)** διαδικτυακή Συνάντηση Κορυφής των χωρών που ηγούνται στο ζήτημα της κλιματικής προσαρμογής (διοργανωτής οι ΗΠΑ), ii) **G20 Summit (Οκτώβριος 2021, Ρώμη)** και iii) **COP26 Summit (Νοέμβριος 2021, Γλασκώβη).**

B.5.10. Πρόσβαση στη ζώνη της Αρκτικής

Να αξιοποιήσει το λιώσιμο των πάγων στον Αρκτικό Κύκλο επιθυμεί η Ρωσία, η οποία ετοιμάζεται να πραγματοποιήσει, μεταξύ άλλων φορτίων, την πιο σύντομη παράδοση

υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) προς την αγορά της Ασίας, από τη βόρειο Σιβηρία. Το ρωσικό φορτίο θα χρειαστεί μόλις δύο εβδομάδες προκειμένου να διασχίσει τη διαδρομή της Βόρειας Θάλασσας και να φθάσει από τη χερσόνησο Γιαμάλ στη Γιοκοχάμα της Ιαπωνίας. Τέτοια ταξίδια πρόκειται να πραγματοποιούνται συνοδεία παγοθραυστικού, ώστε να σπάει ο εναπομείναν πάγος στην επιφάνεια της θάλασσας²⁰.

Η διαδρομή της Βόρειας Θάλασσας εκτείνεται σε μήκος 3.000 ναυτικών μιλίων, μεταξύ της Θάλασσας Μπάρεντς στον Αρκτικό Ωκεανό και των Στενών Μπέρινγκ, τα οποία ενώνουν την Ασία με την Αλάσκα. Πρόκειται για το πιο σύντομο πέρασμα από την Ευρασία στην Ασία. Συνήθως το ανατολικό τμήμα της Βόρειας Θάλασσας είναι κλειστό για ναυσιπλοΐα τους περισσότερους μήνες του έτους, λόγω του στρώματος πάγου. Όμως, η κλιματική αλλαγή έχει επιταχύνει το λιώσιμο των πάγων στον Αρκτικό Κύκλο, με αποτέλεσμα η Βόρεια Θάλασσα να καθίσταται ολοένα και πιο προσβάσιμη. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταξύ της Βόρειας Θάλασσας έναντι της Μεσογείου είναι η διαδρομή Μπουσάν (Κορέα) – Ρόττερταμ (Ολλανδία), όπου η βόρεια διαδρομή ανέρχεται σε 7.539 ν.μ. (23 ημέρες), ενώ της Μεσογείου 10.806 ν.μ. (32 ημέρες).

Η Ρωσία επιδιώκει να αξιοποιήσει αυτό το θαλάσσιο πέρασμα έτι περαιτέρω, αυξάνοντας τις παραδόσεις φορτίων προς την ραγδαίως αναπτυσσόμενη αγορά της Ασίας, κάτι το οποίο αναπόφευκτα θα συνεπάγεται την κλιμάκωση του ανταγωνισμού με τη Διώρυγα του Σουέζ. Παράλληλα, το βόρειο πέρασμα περιορίζει το γεωπολιτικό ρόλο των Στενών του Βοσπόρου, καθόσον σημαντικές δίοδοι μεταφοράς υδρογονανθράκων οδεύουν απ' ευθείας από τη Σιβηρία στην Αν. Ασία. Περιβαλλοντολόγοι πάντως, προειδοποιούν ότι ενδεχόμενη αύξηση της ναυσιπλοΐας στη Βόρεια Θάλασσα πρόκειται να προκαλέσει «ζημιά» στο ήδη επιβαρυνμένο περιβάλλον, επιταχύνοντας το λιώσιμο των πάγων στον Αρκτικό Κύκλο, αλλά και αυξάνοντας δραματικά τη ρύπανση.

Από πλευράς συμμετοχής Ελλήνων εφοπλιστών στο εγχείρημα αξιοποίησης του Northern Sea Route, στις 4 Δεκ. 2018, η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών έγινε δεκτή, ως μέλος, του Αρκτικού Οικονομικού Συμβουλίου, του οποίου η Ρωσία, από το Μάιο 2021 έως το Μάιο 2023 θα έχει την Προεδρία. Οι Έλληνες εφοπλιστές (ελέγχουν το 50% του εμπορικού στόλου της ΕΕ και το 20% της παγκόσμιας μεταφοράς θαλάσσιων φορτίων) έχουν επιδείξει έντονο ενδιαφέρον για την οδό της Βόρειας Θάλασσας επί του Ατλαντικού και κατά μήκος των ρωσικών ακτών προς το Βερίγγειο Πορθμό και κατ' επέκταση προς τις μεγάλες ασιατικές αγορές²¹. Με την ενεργό συμμετοχή των Ελλήνων εφοπλιστών εξυπηρετούνται τα οικονομικά συμφέροντα, όχι μόνον των παρακτίων χωρών του Αρκτικού Ωκεανού, αλλά και του παγκοσμίου εμπορίου με ταχύτερες και οικολογικότερες θαλάσσιες μεταφορές στην Ευρασία και στην Άπω Ανατολή. Ο Πρόεδρος του ελληνικού Φορέα δήλωσε ότι η ολιστική προσέγγιση της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών επί των προβλημάτων που αφορούν τον Αρκτικό Ωκεανό δίδει προτεραιότητα στην ασφάλιση της ζωής στη θάλασσα και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Η εξαφάνιση των πολικών πάγων, που εδώ και χρόνια εξελίσσεται ταχύτερα και από τις πιο ακραίες επιστημονικές προβλέψεις, γεννά φόβους υπερθέρμανσης, ανόδου της στάθμης των

²⁰ <https://www.moneyreview.gr/green-economy/12955/o-arktikos-oceanos-antagonizetai-ti-dioryra-toy-soyez/>

²¹ <https://www.energia.gr/article/150163/oi-pagoi-lionoy-n-oi-ellhnes-efoplistes-prothermainontai>

ωκεανών, διάβρωσης των ακτών, δημιουργίας κλιματικών προσφύγων. Ωστόσο, ειδικότερα στις χώρες που βρίσκονται πέριξ του αρκτικού κύκλου, δημιουργείται και μία τεράστια οικονομική ευκαιρία, από τη διεύρυνση της τουριστικής σεζόν και την εισροή νέων ειδών προς αλίευση ως τη διάνοιξη μιας νέας θαλάσσιας οδού στην κορυφή του πλανήτη, διαμορφώνοντας ένα νέο γεωπολιτικό τοπίο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2021, εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με την Αρκτική όσον αφορά στις ευκαιρίες, ανησυχίες και προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας²² στο πλαίσιο άσκησης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

Τον Ιούνιο 2021, πραγματοποιήθηκε ευρεία διϋπηρεσιακή σύσκεψη στη Μόσχα για την στρατηγική της Προεδρίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας στο Αρκτικό Συμβούλιο περιόδου 2021-2023, με σύνθημα «Υπεύθυνη Διακυβέρνηση για μια Βιώσιμη Αρκτική», υπό την ηγεσία του Συμβούλου του Προέδρου της Ρωσικής Ομοσπονδίας, Εκτελεστικού Γραμματέα της Οργανωτικής Επιτροπής του Αρκτικού Συμβουλίου Anton Kobyakov και εκπροσώπων ομοσπονδιακών υπουργείων, τμημάτων και δημόσιων οργανισμών²³. Ήταν χαρακτηριστική η δήλωση του κ. Κομπιακόβ: «Η Ρωσία σκοπεύει να διασφαλίσει τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής της Αρκτικής, να διατηρήσει την κοινωνική, οικονομική και φυσική της ισορροπία, διασφαλίζοντας εποικοδομητικές συνεργασίες με διεθνείς και περιφερειακές δομές, εστιάζοντας στις ρωσικές και διεθνείς προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής και του περιβάλλοντος, της οικονομικής συνεργασίας, της βιώσιμης ανάπτυξης των υποδομών μεταφορών, της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου και άλλων ζητημάτων».

Το Μάιο του 2021, ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας κ. Mikhail Mishustin είχε εγκρίνει ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης αναφορικά με τη ρωσική Προεδρία. Επιπλέον, στο πλαίσιο του Διεθνούς Οικονομικού Φόρουμ της Αγίας Πετρούπολης (SPIEF), που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο 2021, πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις αφιερωμένες στην ανάπτυξη της Αρκτικής: «Νέος Γύρος Αρκτικής Ανάπτυξης: Προκλήσεις και Ευκαιρίες» έργα υποδομών στην περιοχή, επενδυτικές ευκαιρίες, σημασία της διαδρομής της Βόρειας Θάλασσας, τομείς διεθνούς συνεργασίας και διατήρηση ενός μοναδικού οικοσυστήματος. Ο προϋπολογισμός των δράσεων έχει ήδη εξασφαλιστεί με τη συγκατάθεση του ομοσπονδιακού Υπ. Οικονομικών και του Υπ. Ανάπτυξης της Ρωσικής Άπω Ανατολής ανέρχεται σε 25 δις ρούβλια (\$358 εκ.). Το γενικό θεσμικό πλαίσιο στρατηγικής είχε ήδη υιοθετηθεί από το 2013 και επικαιροποιήθηκε στις 26 Οκτ.2020 με την υιοθέτηση από τον Πρόεδρο Πούτιν της [“Strategy for Developing the Russian Arctic Zone and Ensuring National Security through 2035”](#).

Από επενδυτικής πλευράς, ο ανωτέρω προϋπολογισμός στοχεύει στην προσέλκυση 490 δις ρουβλίων (\$7 δις) ιδιωτικών επενδύσεων σε νέα έργα μεγάλης κλίμακας στην Αρκτική και στη δημιουργία 28,5 χιλιάδων θέσεων εργασίας, έως το 2024. Το νέο πρόγραμμα της Αρκτικής χωρίζεται σε δύο μέρη:

α) στη δημιουργία συνθηκών προσέλκυσης ιδιωτικών επενδύσεων (μεταξύ των μέτρων για την υποστήριξη αυτής της διαδικασίας περιλαμβάνονται τα επιδοτούμενα επιτόκια -οι επιχειρηματίες

²² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0413_EL.html

²³ https://www.vedomosti.ru/press_releases/2021/06/22/v-moskve-obsudili-hod-raboti-predsdatelstva-rossii-v-arkticheskom-sovete-v-20212023-godah

που υλοποιούν έργα στην Αρκτική θα λαμβάνουν επιδότηση δανείου 6,75% ετησίως-, καθώς και αποζημίωση για τις ασφαλιστικές εισφορές για τους κατοίκους της Αρκτικής ζώνης -μειώνονται από 30% σε 7,6%- και υποστήριξη υποδομών και στην ανάπτυξη διεθνούς οικονομικής συνεργασίας (μέσω της πλατφόρμας του Arctic Forum),

β) στη δημιουργία συνθηκών βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης (διαμόρφωση ρυθμιστικού πλαισίου και ανάπτυξη προγράμματος υποστήριξης των παραδοσιακών δραστηριοτήτων των αυτόχθονων μειονοτήτων). Το έργο δεν προβλέπει την ανάπτυξη κοινωνικών υποδομών - το κρατικό πρόγραμμα θα λύσει αυτό το πρόβλημα μόνο έμμεσα. Έτσι, το Εθνικό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας, που έχει ήδη εγκριθεί από την κυβέρνηση, προβλέπει τη δημιουργία Ταμείου για την Κοινωνική Ανάπτυξη της Αρκτικής, στο οποίο έως και το 50% των φορολογικών εσόδων από την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων στην επικράτεια αυτής της μακροπεριφέρειας θα μεταφερθεί. Τα κεφάλαια αυτά θα επιστραφούν στους προϋπολογισμούς των περιοχών της Αρκτικής για τη χρηματοδότηση υποδομών κοινωνικού χαρακτήρα (κατασκευή ή ανακαίνιση σχολείων, νοσοκομείων και παιδικών σταθμών).

B.5.11. Προβλήματα πρόσβασης στη ρωσική αγορά (θέσεις ΕΕ)

https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/results?isSps=false&countries=RU			
Τίτλος	Περιγραφή	Τομέας	Ημ/νία Δημιουργίας
Winegrowing and Winemaking Law	Labelling, marking and packaging requirements	Wines & Spirits	26-May-20
Recycling fee on wheeled transport vehicles and compensating subsidies	Subsidies	Automotive	1-Sep-12
Round wood exports	Export taxes	Wood, Paper and Pulp	16-Sep-13
EAEU technical regulation "On safety of alcoholic products"	Standards and Other technical requirements	Wines & Spirits	30-Oct-19
COVID-19 EAEU temporary export bans	Export prohibition and other quantitative restrictions	Other Industries	5-Apr-20
		Covid-19	
Labelling of products	Labelling, marking and packaging requirements	Textiles and Leather	5-Aug-16
		Wines & Spirits	
New rules of cement certification	Standards and Other technical requirements	Construction Industry	8-Feb-16
Government procurement: 'Buy Russian'	Government Procurement	Horizontal	30-Jul-10
Participation restrictions to SOEs' and certain investment projects' purchases	Measures affecting competition	Horizontal	5-Dec-16
	Government Procurement		

Specific bans: EE & LV fishery products PL fruit and vegetables	Non compliance with international standards	Agriculture and Fisheries	1-Jan-13
	Other SPS import restrictions		
Intellectual Property Rights protection	Lack or insufficient IPR protection, except for geographical indications	Horizontal	16-May-13
	Lack or insufficient enforcement of IPR		
IPR: regulatory data protection	Lack or insufficient IPR protection, except for geographical indications	Pharmaceuticals	30-Jul-10
Trade of vaccinated animals from Bluetongue restricted areas	Bluetongue	Agriculture and Fisheries	1-Feb-16
	Non compliance with international standards		
Lifting of restrictions from parts of Poland that regained HPAI freedom	Avian Influenza (AI)	Agriculture and Fisheries	20-Jul-17
Restrictions on animal product establishments - accept of pre-listing and abolish requirement for listing for low risk animal products	Non compliance with international standards	Agriculture and Fisheries	17-Nov-17
	Other SPS import restrictions		
African swine fever ban.	African Swine Fever (ASF)	Agriculture and Fisheries	10-Mar-14
Ban on EU ware potatoes, pre-clearance for seed potatoes and plant nurseries	Non compliance with international standards	Agriculture and Fisheries	1-Jun-13
	Other SPS import restrictions		
New Eurasian Economic Union Common phytosanitary requirement	PLANT HEALTH REASONS	Agriculture and Fisheries	1-Jul-17
Russia's GMP certificate requirements for pharmaceuticals	Administrative or customs procedures	Pharmaceuticals	1-Jan-16
Car cost compensating subsidies with local content requirement	Subsidies	Automotive	20-Dec-14
	Performance requirements for non-services, including LCR (TRIMs)		
Car preferential loans and leasing with local content requirement	Subsidies	Automotive	1-Apr-15
	Performance requirements for non-services, including LCR (TRIMs)		
flagged ships in the Arctic	Discriminatory treatment (national treatment)	Services - Transport	29-Dec-17
Customs valuation	Tariff measures or practices, including TRQ	Horizontal	8-Jul-08

Customs clearance procedures	Administrative or customs procedures	Horizontal	4-May-02
Road transport	Internal taxation	Services - Transport	5-May-09
Prohibition of using Belarusian-Russian border check-point – Krasnaya Gorka	Discriminatory treatment (national treatment)	Services - Transport	11-Oct-18
TR007/2011 safety of products intended for children	Standards and Other technical requirements	Textiles and Leather	17-Oct-13
Technical Regulation of the Customs Union on Safety of Toys	Standards and Other technical requirements	Other Industries	15-Sep-16
Ban/embargo on import of agricultural production from the EU	Quantitative restrictions related to imports	Agriculture and Fisheries	1-Aug-14
Export subsidies for cars, agricultural machinery and other goods	Subsidies	Automotive	1-Sep-16
Automotive products - EAC marking	Standards and Other technical requirements	Automotive	10-Mar-14
Subsidies for agricultural machinery with local content requirements	Subsidies	Automotive	1-Jan-13
	Performance requirements for non-services, including LCR (TRIMs)		
Registration of foreign media ownership	Pre-establishment requirements for services (Market Access restrictions)	Services - Recreational, incl. news agency services	1-Jan-16

Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ - ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ

Βασικό νομοθετικό κείμενο αποτελεί ο Φορολογικός Κώδικας. Διακρίνουμε τρία επίπεδα φορολόγησης: ομοσπονδιακό (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης, φορολογία κερδών, φορολογία εισοδήματος, εξόρυξης, ειδικά φορολογικά καθεστώτα κλπ), περιφερειακό (εταιρική φορολογία, φορολογία μεταφορών και φορολογία τυχερών παιγνίων) και τοπικό (φόρος ιδιοκτησίας, γης και εμπορίου).

Γ.1. Συμφωνίες Αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Γ.1.1. Γενικά

Οι συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος ή/και Κεφαλαίου που έχει συνάψει η Ελλάδα με σειρά χωρών παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/ddos της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Η σχετική συμφωνία με τη Ρωσική Ομοσπονδία κυρώθηκε με τον Ν.3047/2002 (www.gsis.gr/gsis/export/sites/default/gsis_site/ddos/sadf/FEK_RUSSIAN.pdf) και τροποποιήθηκε με τον Ν.3679/2008 (<http://publicrevenue.gr/elib/printview?d=/gr/act/2008/3679>).

Η Ρωσία έχει συνάψει 89 συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος.

Γ.1.2. Τροποποιήσεις Συμφωνιών Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Ρωσίας με τρίτες χώρες (Κύπρος, Μάλτα, Λουξεμβούργο, Ολλανδία).

Κατόπιν των, από 25^{ης} Μαρτίου 2020, εξαγγελιών του Ρ/Προέδρου για την αντιμετώπιση της πανδημίας σχετικά με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή απόσυρσης κεφαλαίων στο εξωτερικό σε 15%, το ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών ξεκίνησε κύκλους διαβουλεύσεων με τις εν θέματι χώρες για την υλοποίηση των τροποποιήσεων των εν θέματι Συμφωνιών.

Ήδη η Ρωσία έχει υπογράψει τροποποιητικά Πρωτόκολλα σχετικά με την αύξηση του παρακρατούμενου φορολογικού συντελεστή στα έσοδα, με τη μορφή μερισμάτων και τόκων, με το Λουξεμβούργο (6 Νοεμβρίου 2020), τη Μάλτα (1^η Οκτωβρίου 2020) και την Κύπρο (8 Σεπτεμβρίου 2020), η επικύρωση των οποίων ολοκληρώθηκε το 2020 και τέθηκαν σε ισχύ από 01.01.2021.

Οι εξαιρέσεις που παρέχονται (καταβολή φόρου 5%) αφορούν τις θεσμικές επενδύσεις καθώς και τις ιδιωτικές επενδύσεις σε δημόσιες εταιρείες με τουλάχιστον, επί ένα έτος, 15% συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρείας (με τις μετοχές να είναι αναρτημένες στο χρηματιστήριο της Μόσχας). Οι αλλαγές δεν πρόκειται να επηρεάσουν τα έσοδα από τόκους που καταβάλλονται σε ευρωομόλογα, ομολογιακά δάνεια ρωσικών εταιρειών, καθώς και δάνεια που παρέχονται από ξένες τράπεζες. Επιπλέον, παρέχονται ορισμένες προτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους απαλλαγής από τη φορολογία στη χώρα πηγής εισοδήματος, για κυβερνητικούς φορείς, τράπεζες και εκδότες ομολόγων.

Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο Ρ/Υφυπ. Οικονομικών, Alexei SAZANOV, από την αναθεώρηση των τριών ανωτέρω φορολογικών συμφωνιών, ο ρωσικός προϋπολογισμός δύναται να λαμβάνει ετησίως επιπλέον έσοδα της τάξης των 150 δις ρουβλίων (\$2 δις) κυρίως μάλιστα από την Κύπρο (προηγείται κατά πολύ από τις λοιπές φορολογικές δικαιοδοσίες όσον αφορά στις εκροές).

Όσον αφορά στην Ολλανδία, είχε αμέσως απορρίψει την αρχική πρόταση του ρ/Υπουργείου Οικονομικών για σύναψη Συμφωνίας παρόμοιας με Κύπρο, Μάλτα και Λουξεμβούργο, για λόγους επίκλησης υψηλότερου διαπραγματευτικού βάρους έναντι εκείνου των έτερων τριών χωρών, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα η ρωσική πλευρά να καταθέσει βελτιωμένη προσφορά με πρόσθετους όρους. Ωστόσο, οι Κάτω Χώρες δεν συμφώνησαν επιμένοντας στη διατήρηση κινήτρων ιδίως για τις εταιρείες ακινήτων. Στις 26 Μαΐου 2021, υπογράφηκε από το Ρώσο Πρόεδρο ο ομοσπονδιακός Νόμος 139 για την καταγγελία από ρωσικής πλευράς της Συμφωνίας. Υπενθυμίζεται ότι η μονομερής επίσημη καταγγελία της σύμβασης πραγματοποιήθηκε έγκαιρα (έξη μήνες πριν τη λήξη του τρέχοντος ημερολογιακού έτους) και συνεπώς, αυτή παύει να ισχύει από 1.1.2022.

Παρά την εντατική διαπραγμάτευση, οι δύο πλευρές δεν κατάφεραν να καταλήξουν σε συμφωνία, όπως συνέβη στις αντίστοιχες περιπτώσεις των διμερών συμβάσεων της Ρωσίας με την Κύπρο, το Λουξεμβούργο και τη Μάλτα, και παρά το γεγονός ότι επηρεάζονται τα συμφέροντα μεγάλων ρωσικών επιχειρήσεων (για παράδειγμα, η έδρα της Gazprom International βρίσκεται στο Άμστερνταμ). Σύμφωνα με την εκπρόσωπο της Ολλανδίας, στο πλαίσιο πρόσφατης συνάντησης των Εμπορικών Συμβούλων της ΕΕ στη Μόσχα, οι συνομιλίες μεταξύ των δύο πλευρών θα συνεχιστούν με στόχο την σύναψη νέας, αμοιβαία επωφελούς, Συμφωνίας, το συντομότερο δυνατό.

Σημειώνεται ότι ένα αρκετά μεγάλο μέρος μεγάλων Ρώσων κατασκευαστών και ιδιοκτητών εμπορικών κέντρων διαρθρώνεται μέσω εταιρικών συμμετοχών στην Ολλανδία. Ωστόσο, σύμφωνα με το Υπ. Οικονομικών τέτοιες παραχωρήσεις δεν επρόκειτο να γίνουν δεκτές. Σημειώνεται επίσης ότι μέσω sub-holding στις Κάτω Χώρες, πολλές από τις μεγαλύτερες ρωσικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών, κατέχουν θυγατρικές σε άλλες χώρες. Η ύπαρξη Συμφωνίας είναι ένας από τους κύριους λόγους απαλλαγής των μερισμάτων από το φόρο εισοδήματος στην πηγή πληρωμής (Κάτω Χώρες). Σε αντίθετη περίπτωση, οι ρωσικές επιχειρήσεις θα υποχρεωθούν να καταβάλουν το 15% των μερισμάτων που διανέμονται από την εγχώρια εταιρεία κατευθείαν στον ολλανδικό προϋπολογισμό.

Η διαφορά των τριών ανωτέρω χωρών με την Ολλανδία είναι ότι αυτές δεν χρησιμεύουν συχνά ως πηγές ιδίων κεφαλαίων για επενδύσεις στη Ρωσία - κατά κανόνα συνιστούν δικαιοδοσίες διέλευσης μέσω των οποίων άλλες χώρες ή ρωσικές επιχειρήσεις επενδύουν στη Ρωσική Ομοσπονδία. Ωστόσο, η Ολλανδία χρησιμοποιείται ως αφετηρία για επενδύσεις διεθνών εταιρειών (κυρίως από την Τουρκία, Ιαπωνία, Η.Β. και Καναδά) προς τη Ρωσία. Οι Κάτω Χώρες προσέλκυαν επιχειρήσεις από τις ενδιαφερόμενες χώρες ένεκα της χαμηλότερης φορολόγησης σε σύγκριση με το πώς σκόπευαν να προβούν σε άμεσες επενδύσεις στη Ρωσική Ομοσπονδία αλλά και λόγω του υψηλού επιπέδου νομικής προστασίας που εγγυώντο. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με μελέτες των εταιρειών EY και PwC, συνιστούσαν δημοφιλή προορισμό για τη δημιουργία συμμετοχικών και χρηματοοικονομικών οργανισμών καθώς και ειδικών εταιρειών που εξέδιδαν ευρωομόλογα. Αν και το φορολογικό τους καθεστώς ήταν και παραμένει αυστηρότερο της Κύπρου, ορισμένες επιχειρήσεις τις επέλεγαν για λόγους φήμης όπως επίσης και για λόγους ύπαρξης περισσότερων ευκαιριών για τη δημιουργία πραγματικών εγκαταστάσεων και όχι ονομαστικών.

Γ.2. Φορολογία Φυσικών Προσώπων

Τα φυσικά πρόσωπα που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί κάτοικοι (διαμονή στη χώρα για 183 μέρες και περισσότερο εντός 12 συνεχών μηνών) υποχρεούνται σε φορολογία για το σύνολο του

εισοδήματος τους (αποκτημένο στο εσωτερικό ή εξωτερικό). Οι μη φορολογικοί κάτοικοι φορολογούνται μόνο για το εισόδημα που λαμβάνουν από ρωσικές πηγές.

Ο φορολογικός συντελεστής για τους φορολογικούς κατοίκους Ρωσίας ανέρχεται σε 13% για τις περισσότερες μορφές εισοδήματος, ενώ επιβάλλεται συντελεστής 35% για εισόδημα από τυχερά παιχνίδια. Για τους μη φορολογικούς κατοίκους Ρωσίας, ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 30% για όλα τα είδη εισοδήματος που αποκτώνται στη Ρωσία.

Γ.3. Φορολόγηση Επιχειρήσεων

Ο μέγιστος φορολογικός συντελεστής επί των καθαρών κερδών ανέρχεται σε **20%**. Εξ' αυτού το 3% καταβάλλεται στον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό και το 17% καταβάλλεται στον περιφερειακό προϋπολογισμό.

Προβλέπεται ευνοϊκή φορολόγηση για την προσέλκυση επενδύσεων (πχ επενδύσεις στη ρωσική Άπω Ανατολή). Ο Πρόεδρος της Ρωσίας, κατά την ομιλία του στο 6^ο Ανατολικό Οικονομικό Φόρουμ 2021 (Βλαδιβοστόκ) προανήγγειλε την εγκαθίδρυση ειδικού προτιμησιακού φορολογικού καθεστώτος στις Κουρίλες Νήσους. Οι νέες φορολογικές ελαφρύνσεις αφορούν εγχώριες και διεθνείς επιχειρήσεις, θα έχουν 10ετή ισχύ και θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μειώσεις φόρων και εισφορών για κέρδη, περιουσία και μεταφορές, καθώς επίσης και τη δημιουργία ελεύθερης τελωνειακής ζώνης, εντός της οποίας δεν θα υπάρχει υποχρέωση καταβολής ΦΠΑ, πλην των εξερχόμενων προϊόντων από αυτήν.

Για ορισμένες κατηγορίες φορολογουμένων (συμμετέχοντες σε ειδικά επενδυτικά συμβόλαια, κάτοικοι ειδικών οικονομικών ζωνών, φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς της εκπαίδευσης ή υγειονομικής περίθαλψης και άλλα), μπορεί να υποκεινται σε μειωμένους συντελεστές φόρου κερδών βάσει ειδικών κανόνων.

Φορολόγηση Μερισμάτων

Ισχύουν οι ακόλουθοι φορολογικοί συντελεστές στα μερίσματα:

- 1) **0%** για α) μερίσματα που λαμβάνονται από RLEs για επενδύσεις υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Το ποσοστό αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις είναι **13%**, β) μερίσματα που εισπράττονται από μία διεθνή εταιρεία χαρτοφυλακίου εάν, την ημέρα της απόφασης να πληρώνουν τα μερίσματα γίνεται, η διεθνής εταιρεία χαρτοφυλακίου κατέχει συνεχώς για όχι λιγότερο από 365 ημερολογιακές ημέρες μερίδιο όχι μικρότερο του 15% στο κεφάλαιο της οντότητας που καταβάλλει τηνμερίσματα ή αποδείξεις θεματοφύλακα εκχωρώντας το δικαίωμα λήψης μερισμάτων που ανέρχονται σε τουλάχιστον 15% των συνολικών μερισμάτων που καταβάλλονται από το νομικό πρόσωπο
- 2) **5%** για μερίσματα που εισπράττονται από αλλοδαπά πρόσωπα με τη μορφή μερισμάτων σε μετοχές (τόκους) σε διεθνείς εταιρείες χαρτοφυλακίου που είναι δημόσιες εταιρείες την ημέρα λήψης της απόφασης της εταιρείας να καταβάλει τα μερίσματα (υπό ορισμένες προϋποθέσεις).
- 3) **15%** για εισπραχθέντα μερίσματα από αλλοδαπή οντότητα σε μετοχές σε ρωσικές εταιρείες και μερίσματα από άλλη μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο μιας οικονομικής οντότητας.

Η φορολόγηση ορισμένων ειδών κρατικών και δημοτικών τίτλων και ομολόγων με βάση εμπράγματο δικαίωμα, οι οποίοι έχουν εκδοθεί μεταξύ 1 Ιαν.2017 έως 31 Δεκ. 2021 υπόκειται σε χαμηλότερου συντελεστή φορολόγησης.

Γ.4. Ειδικότεροι Φόροι

Φόρος Ακίνητης Περιουσίας

Ο φόρος ακίνητης περιουσίας είναι ένας περιφερειακός φόρος. Ο φορολογικός συντελεστής για την ακίνητη περιουσία, επί της οποίας η φορολογική βάση υπολογίζεται με βάση την καθαρή λογιστική αξία, ανέρχεται σε 2,2%. Ωστόσο από ορισμένες περιφερειακές αρχές παρέχεται μείωση του συντελεστή ή και απαλλαγή, που συχνά συνδέεται με την υλοποίηση επενδύσεων.

Φόρος Γης

Ο φόρος γης επιβάλλεται από τις τοπικές αρχές και υπολογίζεται στη βάση της κτηματολογικής αξίας. Οι τοπικές αρχές καθορίζουν τον συντελεστή του φόρου γης, αλλά αυτός δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,3% εφόσον η χρήση θα είναι γεωργική ή οικιστική και το 1,5% για λοιπές χρήσεις.

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ)

Ο ΦΠΑ επιβάλλεται σε όλες τις συναλλαγές, όπως οι πωλήσεις προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών. Ο ΦΠΑ ανέρχεται σε 20%, ενώ για ορισμένες κατηγορίες προϊόντων (πχ ορισμένα τρόφιμα – ελαιόλαδο-) δεν υπερβαίνει το 10%.

Ισχύει χαμηλότερος συντελεστής 10% για συγκεκριμένες κατηγορίες αγαθών (φαρμακευτικά, ιατρικός εξοπλισμός, ορισμένα τρόφιμα και περιοδικά). Μηδενικός συντελεστής εφαρμόζεται σε ακίνητα, ιατρικό εξοπλισμό και υπηρεσίες, μερίσματα και συναλλαγές *peros*, δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας).

Φόρος Μεταφορών

Φόρος που επιβάλλεται σε περιφερειακό επίπεδο σε ξένα ή ρωσικά νομικά πρόσωπα εφόσον κατέχουν οχήματα (αυτοκίνητα, μοτοσικλέτες, σκούτερ, λεωφορεία, αεροσκάφη, ελικόπτερα, σκάφη, *snomobiles* κλπ). Ωστόσο, τα αεροσκάφη, τα πλοία - σκάφη των ποταμών που ανήκουν σε εταιρείες των οποίων η κύρια δραστηριότητα είναι η μεταφορά επιβατών ή εμπορευμάτων απαλλάσσονται από τον φόρο αυτό, όπως επίσης και τα οχήματα που χρησιμοποιούνται στη γεωργική παραγωγή. Η φορολογική βάση εξαρτάται από τον κυβισμό της μηχανής, το τονάζ και τον τύπο του οχήματος. Ο φορολογικός συντελεστής κυμαίνεται μεταξύ 0-200 ρουβλίων ανά μονάδα υποδύναμης.

Φόρος Ύδατος

Επιβάλλεται μόνο στις επιχειρήσεις που καταναλώνουν νερό για ειδικούς και σαφώς οριζόμενους επιχειρηματικούς σκοπούς. Οι φορολογικοί συντελεστές διαφέρουν για τους διαφορετικούς τύπους κατανάλωσης και υπολογίζονται σε ρούβλια ανά 1.000 κ.μ. νερού.

Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στη Ρωσία καταβάλλονται από τους εργοδότες με τη μορφή των υποχρεωτικών εισφορών. Για το 2018 ανέρχονται σε 10%-22% (συνταξιοδοτική εισφορά) σε 2,9% (κοινωνική ασφάλιση) και 5,1% (ιατρική ασφάλιση). Επιπλέον υφίσταται ασφάλιση έναντι εργατικού ατυχήματος και κυμαίνεται μεταξύ 0,2% (πχ. εργασία γραφείου) - 8,5% ανάλογα με το είδος της εργασίας.

Γ.5. Δασμοί

Τελωνειακοί Δασμοί

Για την κωδικοποίηση και ταξινόμηση των εισαγόμενων προϊόντων χρησιμοποιείται το Εναρμονισμένο Σύστημα Περιγραφής και Κωδικοποίησης των Εμπορευμάτων. Ο συντελεστής του επιβαλλόμενου κατ' αξίαν δασμού (ad valorem customs duty) κυμαίνεται από 0% ως 80%, ανάλογα με τη δασμολογική κατηγορία του εισαγόμενου αγαθού. Η μορφή των τελωνειακών δασμών καθορίζεται από τον τελωνειακό κώδικα.

Με την είσοδο της χώρας στον ΠΟΕ, έγιναν αποδεκτές ορισμένες δεσμεύσεις που σχετίζονται με διάφορους τομείς της οικονομίας και το διεθνές εμπόριο: εισαγωγικοί δασμοί σε ορισμένα προϊόντα μειώθηκαν, ενώ σε υπολογιστές, στοιχεία για κατασκευή υπολογιστών και εξαρτήματα υλικού έπρεπε να έχουν αφαιρεθεί εντός τριών ετών, ξένες ασφαλιστικές εταιρείες θα έχουν τη δυνατότητα να ανοίγουν υποκαταστήματα μετά τη μεταβατική περίοδο, οι τεχνικοί κανονισμοί θα είναι απλουστευμένοι και με βάση τα διεθνή πρότυπα, παρέχεται μεταβατική περίοδος σε επενδυτές στις Ειδικές Οικονομικές Ζώνες Καλίνινγκραντ και Magadan να υπόκεινται σε φορολογικές απαλλαγές, θα υπάρξει εγγύηση για ορισμένο επίπεδο διαφάνειας σχετικά με τη νομοθεσία εξωτερικού εμπορίου, μέριμνα μείωσης των κρατικών επιδοτήσεων στη γεωργία (το 2012 είχαν ανέλθει στα \$9δισ).

Η βάση δεδομένων Market Access Database της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για την κοινοτική ονοματολογία και τα ποσοστά τελωνειακών δασμών που επιβάλλονται κατά την εισαγωγή προϊόντων στη Ρωσία. Η πρόσβαση των ευρωπαίων ενδιαφερομένων επιχειρηματιών στην εν λόγω βάση είναι δωρεάν και δυνατή (από το έδαφος των ΕΕ-ΚΜ) μέσω του ιστότοπου [Access2Markets Tariffs \(europa.eu\)](http://Access2Markets.Tariffs.europa.eu).

Επιπλέον, πληροφορίες για το ύψος των δασμών μπορούν να αναζητηθούν στην αγγλική έκδοση του ιστότοπου της ρωσικής Ομοσπονδιακής Τελωνειακής Υπηρεσίας ([CustomsOnline - Все о таможен для участников ВЭД, таможен онлайн](http://CustomsOnline.ru)) με αναφορά στο δασμολογικό καθεστώς της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης στον ιστότοπο ([Eurasian Economic Union Product Code Database - Import Tariffs of Russia \(customsonline.ru\)](http://EurasianEconomicUnionProductCodeDatabase.ru)).

Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.)

Ο ΕΦΚ επιβάλλεται σε συγκεκριμένα προϊόντα (αιθυλική αλκοόλη, οινοπνευματώδη, προϊόντα καπνού, προϊόντα πολυτελείας, ορισμένα προϊόντα πετρελαίου). Οι συντελεστές του ΕΦΚ κυμαίνονται μεταξύ 20% και 570% (αναλυτικά βλ. άρθρο 193 του φορολογικού κώδικα στην αγγλική γλώσσα : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-russian-tax-code-part-two-eng/\\$FILE/EY-russian-tax-code-part-two-eng.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-russian-tax-code-part-two-eng/$FILE/EY-russian-tax-code-part-two-eng.pdf)).

Γ.6. Ειδικές Οικονομικές Ζώνες

Οι Ειδικές Οικονομικές Ζώνες (ΕΟΖ) αποτελούν ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων στη Ρωσία. Η δημιουργία και η λειτουργία τους ρυθμίζονται από τον Ομοσπονδιακό Νόμο υπ' αριθ. 116 της 22 Ιουλίου 2005 “Περί των Ειδικών Οικονομικών Ζωνών της Ρωσικής Ομοσπονδίας”. Δημιουργούνται για χρονική περίοδο μέχρι 49 έτη και δίνουν στον επενδυτή το δικαίωμα αγοράς γης σε μειωμένη τιμή μετά την έναρξη της παραγωγικής δραστηριότητας. Εντός των ΕΟΖ εφαρμόζονται ιδιαίτερες νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων

φορολογικών, δασμολογικών μέτρων και εγγυήσεων για χρήση των υποδομών των ζωνών. Εκτιμάται ότι η εξοικονόμηση κόστους για λειτουργία εντός των ΕΟΖ ανέρχεται σε 30% - 40% συγκριτικά με τη λειτουργία εκτός αυτών.

Οι ΕΟΖ διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- Βιομηχανικές Ζώνες (Αστραχάν, Ταταρσταν, Λίπετσκ, Σαμάρα, Σβερντλόβσκ, Πσκόφ, Καλούγκα, Τούλα και Μόσχα) με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παραγωγή μηχανών οχημάτων, δομικών υλικών, χημικών και πετροχημικών, ηλεκτρικών συσκευών και εξοπλισμού.
- 6 Ζώνες Υψηλής Τεχνολογίας & Καινοτομίας (Μόσχα, Αγία Πετρούπολη, Τομσκ, Ντούμπνα, Ιστοκ και Ταταρσταν) με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για νανοτεχνολογία, βιοτεχνολογία, ιατρική, ηλεκτρονική, τηλεπικοινωνίες, IT, εξοπλισμός ανάλυσης και πυρηνική φυσική.
- 9 Τουριστικές Ζώνες (Αλτάι, Μπουργιατία, Ιρκούτσκ, Βόρειος Καύκασος και Τβερ).
- 3 Ζώνες Logistics (στις Περιφέρειες Ουλιάνοφσκ και Μουρμάνσκ και στην επικράτεια Χαμπάροβσκ).

Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να αναζητήσει κανείς στον ιστότοπο <http://eng.russez.ru/>

Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Δ.1. Αναπτυξιακός Νόμος – Κίνητρα Επενδύσεων

Οι ξένες επενδύσεις στη Ρωσική Ομοσπονδία ρυθμίζονται τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Η νομοθεσία για τις ξένες επενδύσεις (Ομοσπονδιακός Νόμος υπ' αριθ. 160 από 9 Ιουλίου 1999 «Περί των ξένων επενδύσεων στη Ρωσική Ομοσπονδία», όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 106/05.05.2014) εξασφαλίζει στους ξένους επενδυτές ίσα δικαιώματα με τους Ρώσους επενδυτές κατά την άσκηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Οι περιορισμοί που τίθενται στους ξένους επενδυτές σχετίζονται αποκλειστικά με την προστασία της υγείας και των δικαιωμάτων των πολιτών, καθώς και με την εθνική ασφάλεια.

Στους ξένους επενδυτές παρέχεται από τον ως άνω νόμο πλήρης προστασία έναντι μη ευνοϊκών αλλαγών στη ρωσική νομοθεσία, υπό προϋποθέσεις. Ο νόμος επιτρέπει επενδύσεις στους περισσότερους τομείς της ρωσικής οικονομίας (μετοχές, χρεόγραφα δημοσίου, ομόλογα, άμεσες επενδύσεις, κοινοπραξίες κλπ) και καθορίζει ειδικές διατάξεις για τους τομείς των τραπεζών, ασφαλιστικών, μέσων μαζικής επικοινωνίας, αερομεταφορών και λοιπών μη εμπορικών δραστηριοτήτων.

Πλαίσιο επενδυτικών κινήτρων

Η ρωσική κυβέρνηση υποστηρίζει ενεργά την προσέλκυση επενδύσεων σε συγκεκριμένους οικονομικού κλάδους, γεωγραφικές περιφέρειες ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για ξένα ή εγχώρια κεφάλαια.

Σε αυτό το πλαίσιο υφίστανται συγκεκριμένα προγράμματα όπως:

- ♦ **Skolkovo Innovation Center** : αναφέρεται και ως Silicon Valley. Σκοπός του προγράμματος είναι η προσέλκυση και στήριξη επενδύσεων στους τομείς της έρευνας και τεχνολογίας για θέματα ενέργειας, Η/Υ, βιοιατρικής, πυρηνικής φυσικής και διαστημικής τεχνολογίας.
- ♦ **Ειδικές Οικονομικές Ζώνες** για την προσέλκυση επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς όπως καινοτόμες τεχνολογίες, λιμάνια κλπ.
- ♦ **Περιφερειακές Αναπτυξιακές Ζώνες** για την ανάπτυξη συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών
- ♦ **Προχωρημένες Αναπτυξιακές Ζώνες** για την προσέλκυση επενδύσεων στη ρωσική Απω Ανατολή και την Αν. Σιβηρία.
- ♦ **Ειδικά Επενδυτικά Συμβόλαια** με τα οποία παρέχονται ιδιαίτερες διευκολύνσεις (σταθερό προτιμησιακό φορολογικό περιβάλλον για 10 έτη) στον επενδυτή με σκοπό τη δημιουργία παραγωγικής μονάδας. Έχουν δοθεί έμφαση στους κλάδους αυτοκινήτων, φαρμάκων, χημικών, υγείας, μηχανολογικού εξοπλισμού, ελαφράς βιομηχανίας και ηλεκτρονικών.

Στις 20 Ιουλίου 2020 η ρωσική κυβέρνηση δημοσίευσε επίσημα διατάγματα που διέπουν τον ανανεωμένο μηχανισμό για ειδικές επενδυτικές συμβάσεις (SPIC 2.0). Αυτά καθιερώνουν:

- Κανόνες για τη σύναψη, τροποποίηση και καταγγελία συμβάσεων SPIC 2.0 (Κυβερνητικό Διάταγμα αριθ. 1048 της 16ης Ιουλίου 2020) («Κανόνες σύναψης συμβάσεων»),

- Κανόνες για την παρακολούθηση της εκπλήρωσης από τους επενδυτές των υποχρεώσεων SPIC 2.0 και SPIC 1.0 και τα τυπικά έντυπα αναφορών για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων (Κυβερνητικό Διάταγμα αριθ. 1049 της 16ης Ιουλίου 2020).

Οι κανόνες σύναψης μιας σύμβασης καθορίζουν τη διαδικασία διεξαγωγής μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας επιλογής για τη σύναψη 2.0 SPIC και τη διαδικασία για την εξέταση μιας αίτησης και της σχετικής τεκμηρίωσης. Καλύπτουν επίσης θέματα που σχετίζονται με την τροποποίηση και την ημερομηνία λήξης των 2.0 SPIC.

Ο μηχανισμός SPIC 2.0 ιδρύθηκε μέσω τροποποιήσεων που έγιναν στον ομοσπονδιακό νόμο αριθ. 488-ФЗ/31.12.2014 «Περί βιομηχανικής πολιτικής της Ρωσικής Ομοσπονδίας», και σχεδιάστηκε από τη Ρωσική Κυβέρνηση να προάγει κατάλογο προηγμένων τεχνολογιών για την έναρξη της μαζικής παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων. Όλες οι κανονιστικές πράξεις που απαιτούντο για τη σύναψη των SPIC 2.0 έχουν πλέον εγκριθεί. Η διαδικασία επιλογής αιτήσεων για την ένταξη τεχνολογιών στον εγκεκριμένο από την κυβέρνηση κατάλογο προηγμένων τεχνολογιών για τους σκοπούς της σύναψης SPIC 2.0 ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2020, οπότε είναι επίσημα δυνατή η σύναψη SPIC 2.0 και η λήψη μέτρων κρατικής στήριξης (φορολογικές ελαφρύνσεις, εγγύηση της σταθερότητας των συνθηκών των επιχειρήσεων, τοπική προσαρμογή βιομηχανικών προϊόντων, πρόσβαση σε κρατικές παραγγελίες σε βάση ενός προμηθευτή, χορήγηση επιδοτήσεων και άλλων μέτρων στήριξης). Στις 28 Νοεμβρίου 2020 η κυβέρνηση ενέκρινε την οδηγία αριθ. 3143-г για την έγκριση του καταλόγου προηγμένων τεχνολογιών για τη σύναψη συμβάσεων SPIC 2.0. Ο κατάλογος καταρτίστηκε με βάση την προκαταρκτική επιλογή των αιτήσεων για ένταξη τεχνολογιών. Μετά από διαδικασία κατά την οποία οι αιτήσεις εξετάστηκαν από ειδικούς οργανισμούς ως προς τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις προηγμένης τεχνολογίας που ορίστηκαν στο Κυβερνητικό Διάταγμα αρ. 319 της 21ης Μαρτίου 2020. Όλες οι ρυθμιστικές πράξεις σε ομοσπονδιακό επίπεδο που απαιτούνται για τη σύναψη συμβάσεων στο πλαίσιο του συστήματος SPIC 2.0 έχουν πλέον εγκριθεί²⁴.

Οι εταιρείες των οποίων οι τεχνολογίες περιλαμβάνονται επίσημα στον κατάλογο έχουν το δικαίωμα να ξεκινήσουν τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων SPIC 2.0 μέσω ιδιωτικής πρωτοβουλίας και να συζητήσουν τη λήψη κρατικών μέτρων στήριξης που σχετίζονται με το SPIC 2.0 (φορολογικές ελαφρύνσεις, εγγύηση της σταθερότητας των επιχειρηματικών συνθηκών, εντοπισμός βιομηχανικών προϊόντων, πρόσβαση σε κρατικές παραγγελίες σε βάση μόνο προμηθευτή, χορήγηση επιδοτήσεων και άλλα μέτρα στήριξης).

Σημειώνεται ότι η σύναψη συμβάσεων SPIC 2.0 απαιτεί τη σύνταξη περιφερειακής νομοθεσίας.

Το ρωσικό θεσμικό πλαίσιο δίνει το δικαίωμα στις Περιφέρειες της Ρωσικής Ομοσπονδίας και στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, να παρέχουν προνόμια στους ξένους επενδυτές, υπό τη μορφή χρηματοδοτικών εγγυήσεων ή άλλου είδους στήριξης. Έτσι, κάθε Περιφέρεια προσφέρει τα δικά της κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων. Στη διαδικτυακή πύλη του Ρωσικού Υπουργείου Οικονομικής Ανάπτυξης <http://www.ved.gov.ru/eng/investing> παρατίθεται πλήρης

²⁴ https://www.ey.com/en_ru/tax/tax-alert/2020/12/ey-government-approves-the-list-of-advanced-technologies-for-spic-2-0-contracts-4-december-law-eng

κατάλογος των ρωσικών περιφερειών και των ιστοσελίδων τους για την προσέλκυση επενδύσεων. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα www.investinregions.ru/en, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα της Υπηρεσίας Στρατηγικών Πρωτοβουλιών της Ρωσικής Ομοσπονδίας (Agency for Strategic Initiatives), παρουσιάζονται επενδυτικές ευκαιρίες στις ρωσικές περιφέρειες, καθώς και τα παρεχόμενα επενδυτικά κίνητρα και υποστηρικτικά μέτρα. Χρήσιμες πληροφορίες περιέχονται και στον ιστότοπο www.investment-in-russia.com του κρατικού οργανισμού προσέλκυσης επενδύσεων Russian Investment Agency.

Ξένες Επενδύσεις σε Στρατηγικούς Τομείς

Σύμφωνα με το διάταγμα της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας αρ.331 από 30 Ιουνίου 2004 «Περί Έγκριστου Κανονισμού για την Ομοσπονδιακή Αντιμονοπωλιακή Υπηρεσία» και τη ρήτρα 4 του Διατάγματος της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας αρ.510 με ημερομηνία 6 Ιουλίου 2008 «Σχετικά με την κυβερνητική επιτροπή για τον έλεγχο των ξένων επενδύσεων στη Ρωσική Ομοσπονδία», η Ομοσπονδιακή Αντιμονοπωλιακή Υπηρεσία είναι η εξουσιοδοτημένη Ομοσπονδιακή Εκτελεστική Αρχή να ασκεί έλεγχο στις ξένες επενδύσεις στη Ρωσική Ομοσπονδία. Προς τούτο και για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της Υπηρεσίας, η ρωσική Ομοσπονδιακή Αντιμονοπωλιακή Αρχή δημιούργησε μια εξειδικευμένη επιχειρηματική μονάδα (Foreign Investmeng Control Dept.).

Η Ρωσία διαθέτει ειδική νομοθεσία σχετικά με τις ξένες επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς. Η κύρια ρυθμιστική νομοθεσία είναι ο Ομοσπονδιακός Νόμος υπ' αριθ. 57-ΦΖ από 29.04.2008 "Περί της διαδικασίας της πραγματοποίησης ξένων επενδύσεων σε εταιρείες στρατηγικής σημασίας για την εθνική άμυνα και την κρατική ασφάλεια", όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, γνωστός και ως "Νόμος Στρατηγικών Επενδύσεων". Στον εν λόγω νόμο μνημονεύεται το σύνολο των δραστηριοτήτων που θεωρούνται στρατηγικές και υπόκεινται σε περιορισμούς (πχ. πυρηνική βιομηχανία, στρατιωτικοί εξοπλισμοί, αεροπλοΐα κλπ). Σε αυτό το πλαίσιο απαιτείται προέγκριση για δράσεις σχετικές με τις στρατηγικές επενδύσεις όπως : άμεσος ή έμμεσος έλεγχος ποσοστού άνω του 50% των ψήφων του ΔΣ, το δικαίωμα πρόσληψης διευθύνοντος συμβούλου κλπ. Αρμόδια Αρχή για την παροχή προεγκρίσεων είναι η Ομοσπονδιακή Αντιμονοπωλιακή Αρχή (FAS).

Στη διάρκεια 11ετούς περιόδου ισχύος του Νόμου 57-ΦΖ (μέχρι την 1^η Σεπτεμβρίου 2020), η συνολική αξία των επενδύσεων που έχουν εγκριθεί από τη Ρωσική Κυβέρνηση ανέρχεται σε \$117,25 δις.

Δ.2. Εμπορική Διαιτησία

Η δικαστική προσφυγή θεωρείται ως αποτελεσματικός μηχανισμός για την προστασία των εμπορικών συμφερόντων αλλοδαπών προσώπων. Μια εκτελεστή δικαστική απόφαση μπορεί να ληφθεί εντός περίπου 6-10 μηνών. Το μέγιστο κρατικός τέλος ανέρχεται στα \$2.800. Οι αμοιβές δικηγόρου ποικίλλουν, ανάλογα με την πολυπλοκότητα της υπόθεσης και την υιοθετούμενη στρατηγική εμπορικής διαφοράς, (από \$4.000 έως \$10.000) ανά πρωτόδικο. Η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης απαιτεί πρόσθετες δεξιότητες και πόρους και συνιστάται ανεπιφύλακτα η πρόσληψη δικηγόρου με αρμοδιότητα τόσο στο χειρισμό της δικαστικής οδού όσο και στην εκτέλεση της εκδικασθείσας απόφασης.

Στη Ρωσία, υπάρχει το σύστημα των εξειδικευμένων εμπορικών δικαστηρίων που ονομάζονται **arbitrazh courts**, όπου διεξάγονται οι περισσότερες εμπορικές διαφορές. **Αυτά τα δικαστήρια ανήκουν στην κρατική δικαστική αρχή και δεν πρέπει να συγχέονται με τα διαιτητικά δικαστήρια που επιλύουν διαφορές μέσω διαιτησίας.**

Γενικά, τα δικαστήρια arbitrazh στη Ρωσία ασχολούνται με κάθε είδους οικονομικές διαφορές που αφορούν νομικά πρόσωπα καθώς και ιδιώτες που είναι δεόντως εγγεγραμμένοι ως «μεμονωμένοι επιχειρηματίες». Τόσο οι διαφορές συμβάσεων όσο και οι περιουσιακές διαφορές, οι εταιρικές συγκρούσεις, οι διαδικασίες πτώχευσης, οι υποθέσεις επιχειρηματικής φήμης και η αναθεώρηση επιχειρηματικών αποφάσεων από κρατικούς φορείς και υπαλλήλους (φορολογικοί, τελωνειακοί, αδειοδοτήσεις, πρόστιμα κ.λπ.), όλα αυτά εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των εν λόγω δικαστηρίων.

Όταν πρόκειται για αλλοδαπή επιχειρηματική εταιρεία, αυτή μπορεί να προσφύγει στο ρωσικό δικαστήριο arbitrazh για εμπορική διαφορά σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- ο εναγόμενος (ένα μέρος που υπερέφανα) βρίσκεται (ή διαμένει) στη Ρωσία.
- Η περιουσία του εναγόμενου βρίσκεται στη Ρωσία.
- η διαφορά έχει προκύψει από σύμβαση που έπρεπε να εκτελεστεί στη Ρωσία.
- η διαμάχη έχει προκύψει από αδικαιολόγητο πλουτισμό που έλαβε χώρα στη Ρωσία.
- η διαφορά έχει προκύψει από σχέσεις γύρω από εκκρεμείς τίτλους που εκδόθηκαν στη Ρωσία.
- η αξίωση έχει προκύψει από ατύχημα ζημιάς περιουσίας που έλαβε χώρα στη Ρωσία.

Ο ηττηθείς διάδικος καταβάλλει τα δικαστικά έξοδα του επικρατούντος διαδίκου, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων κατάθεσης (κρατικό τέλος) και των αμοιβών του πληρεξούσιου δικηγόρου. Εάν η απαίτηση στηρίχτηκε μερικώς, τα έξοδα κατανέμονται αναλόγως της υπερίσχυσης επί της αξίωσής του ενάγοντος.

Οι πιθανότητες να ανακτηθούν πλήρως οι αμοιβές δικηγόρου είναι ελάχιστες. Οι νόμοι ορίζουν ότι το δικαστήριο επιδικάζει αμοιβές δικηγόρου εντός «λογικών ορίων», που τις περισσότερες φορές σημαίνει δραματική μείωση των καταβληθέντων ποσών. Υπάρχει μια κοινή πρακτική της απονομής 20-100 χιλ. ρουβλίων (\$285-\$1425). Το να περιμένει κανείς περισσότερα από 150 χιλ. RUB (\$2.200) είναι σχεδόν μη ρεαλιστικό.

Ο επικρατών διάδικος μπορεί να υποβάλει αίτηση για την καταβολή της αμοιβής του δικηγόρου εντός 3 μηνών από την τελευταία απόφαση / απόφαση επί της ουσίας της υπόθεσης.

Σε γενικές γραμμές, η εν λόγω διαδικασία βοηθάει σημαντικά την ανάληψη επιχειρηματικού ρίσκου στη Ρ.Ο. καθόσον καταδεικνύεται ότι διασφαλίζεται το κύρος της.

Δ.3. Καθεστώς Ιδιωτικοποιήσεων

Βασικό νομοθετικό κείμενο αποτελεί ο «Νόμος για την ιδιωτικοποίηση κρατικής και δημοτικής περιουσίας» από 21.12.2001. Βάσει του Νόμου οι ιδιωτικοποιήσεις γίνονται μέσω διαγωνισμών.

Παρά την υιοθέτηση του τρίτου διετούς προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων 2017 – 2019 από την ρωσική κυβέρνηση στις 08.02.2017 (εκτελεστικό διάταγμα 227), το οποίο περιελάμβανε πληθώρα ιδιωτικοποιήσεων κρατικών εταιρειών (πχ. ναυπηγείο Sovcomflot, πώληση μεριδίου του δεύτερου μεγαλύτερου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος VTB κλπ) καμία αξιόλογη ιδιωτικοποίηση δεν υλοποιήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 2017 και του εννεάμηνου 2018.

Βασικοί λόγοι είναι η επιβολή κυρώσεων, οι οποίες έχουν δημιουργήσει ανασφάλεια στους ξένους επενδυτές και μείωση της αξίας των ρωσικών περιουσιακών στοιχείων αλλά και η απροθυμία του ρωσικού Δημοσίου για την εκποίηση δημόσιας περιουσίας αφού πλέον δεν συντρέχουν χρηματοδοτικά κενά.

Η κατάσταση εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και στο άμεσο μέλλον.

Δ.4. Πιστοληπτική Ικανότητα – Κίνδυνοι και Προοπτικές

Σύμφωνα με τη **Moody's** (18.04.2018) η Ρωσία χάριν του χαμηλού εξωτερικού της χρέους και των ισχυρών δημόσιων οικονομικών της είχε τη δυνατότητα να απορροφήσει τις αναταράξεις από τις αμερικανικές κυρίως κυρώσεις, υποστηριζόμενη από τις υψηλές τιμές πετρελαίου και την υψηλή ρευστότητα. Ο πιστωτικός οίκος της προσέδωσε στις 25.01.2018 τη βαθμίδα Ba1 (θετικές προοπτικές). Στις 08.02.2019 της προσέδωσε τη βαθμίδα Baa3 (σταθερές προοπτικές). Στις 04.06.2021 η Moody's Investors Service επιβεβαίωσε τη Ρωσική Κυβέρνηση περί της διατήρησης αυτής της επενδυτικής βαθμίδας με σταθερές προοπτικές.

Οι λόγοι υποστήριξης αυτής της απόφασης του πιστωτικού οίκου ήταν²⁵:

- Η σχετική ανθεκτικότητα που επέδειξε η ρωσική οικονομία στην πανδημία, καθώς και στο σοκ των τιμών του πετρελαίου, παρά το γεγονός ότι η δυνητική ανάπτυξη παρέμεινε χαμηλή,
- Το πολύ χαμηλό χρέος της κυβέρνησης και τα αναθεωρημένα δημοσιονομικά αποθέματα, αν και ο κυρίαρχος ρόλος του κράτους στην οικονομία εγκυμονεί κινδύνους για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών,
- Η ευαισθησία της Ρωσίας έναντι πολιτικών κινδύνων και ιδίως ο επίμονος κίνδυνος επιβολής νέων κυρώσεων.

Σύμφωνα με την **Standard and Poor's** (20.07.2018) η χώρα χάρη στα πλεονασματικά ισοζύγια εξωτερικών πληρωμών και δημόσιων λογαριασμών είχε τη δυνατότητα να απορροφήσει τις αρνητικές επιπτώσεις των κυρώσεων και γι' αυτό της προσέδωσε στις 23.02.2018 τη βαθμίδα BBB- (σταθερές προοπτικές).

Συμπερασματικά, φαίνεται πως μέχρι στιγμής η ρωσική οικονομία δείχνει αντοχή έναντι των επιπτώσεων των κυρώσεων, χωρίς όμως να είναι δυνατή οποιαδήποτε πρόβλεψη, ιδίως ενόψει μελλοντικών κυρώσεων εκ μέρους των ΗΠΑ, όπως έχει ανακοινωθεί. Στο κόστος όμως των κυρώσεων πρέπει να συνυπολογιστεί και η απώλεια ευκαιριών για ταχεία οικονομική ανάπτυξη που θα εξασφάλιζε τη σύγκλιση με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Ο οίκος **Fitch** κατέταξε τη Ρωσία στις 09.08.2019 στην επενδυτική βαθμίδα BBB (θετικές προοπτικές).

Η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας, όπως αυτή αξιολογείται από τους αντίστοιχους διεθνείς οίκους, είναι προσβάσιμη στην ιστοσελίδα <https://tradingeconomics.com/russia/rating>.

²⁵ https://www.moody.com/research/Moodys-affirms-Russias-Baa3-ratings-maintains-stable-outlook--PR_446867

Ε.1. Θεσμικό Πλαίσιο

Στις 20 Ιουνίου 2012 η Κρατική Δούμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας ενέκρινε σε πρώτη ανάγνωση το σχέδιο νόμου «Για το ομοσπονδιακό σύστημα συμβάσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων», το οποίο θα πρέπει να αντικαταστήσει την ισχύουσα νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις, και ειδικότερα, τον ομοσπονδιακό νόμο 94-FZ της 21ης Ιουλίου 2005 «Σχετικά με την τοποθέτηση παραγγελιών για παράδοση αγαθών, εκτέλεση εργασιών και παροχή υπηρεσιών για κρατικές και δημοτικές ανάγκες». τις διεθνείς συνθήκες της Ρωσίας και ότι η ρωσική κυβέρνηση θα μπορούσε να θεσπίσει όρους πρόσβασης αγαθών και υπηρεσιών που προέρχονται από ξένες χώρες στις δημόσιες συμβάσεις.

Ο νέος νόμος για το ομοσπονδιακό συμβατικό σύστημα της Ρωσίας εγκρίθηκε στη συνέχεια από τη Ρωσική Δούμα στις 22 Μαρτίου 2013 σε δεύτερη ανάγνωση και υπογράφηκε από τον Πρόεδρο στις 5 Απριλίου 2013. Ο νέος νόμος στο άρθρο 14 ορίζει ότι η εθνική μεταχείριση θα επεκταθεί στα ξένα αγαθά και υπηρεσίες, εάν και μόνο εάν μια συγκεκριμένη διεθνής συμφωνία είναι συμβαλλόμενο μέρος στην οποία το αναφέρει ρητά η Ρωσία. Επιπλέον, ο αρμόδιος ρωσικός οργανισμός για τις δημόσιες συμβάσεις θα καταρτίσει και θα δημοσιεύσει κατάλογος που θα περιγράφει λεπτομερώς αυτές τις ειδικές διεθνείς συμφωνίες. Αυτοί οι κανόνες αποτελούν επιδείνωση της κατάστασης των επιχειρήσεων της ΕΕ στη Ρωσία σε σύγκριση με το status quo ante. Η Ρωσία έχει δεσμευτεί να προσχωρήσει στη Συμφωνία Κρατικών Προμηθειών του ΠΟΕ (ΣΔΣ) και να κοινοποιήσει αυτή την πρόθεση στην Επιτροπή Κρατικών Προμηθειών του ΠΟΕ κατά τη στιγμή της προσχώρησης. Η Ρωσία θα γινόταν παρατηρητής στη ΣΔΣ και θα ξεκινούσε διαπραγματεύσεις για ένταξη εντός τεσσάρων ετών από την προσχώρησή της. Οι ρωσικές κυβερνητικές υπηρεσίες, κατά την προσχώρηση, θα αναθέτουν συμβάσεις με διαφανή τρόπο.

Από τον Ιούλιο του 2014 η Ρωσία έχει θεσπίσει περιορισμούς για τη συμμετοχή ξένων εταιρειών σε δημόσιες συμβάσεις στους ακόλουθους τομείς:

- **Ιατρικός εξοπλισμός** – Κυβερνητικό Διάταγμα N102 της 05.02. 2015 «Σχετικά με τον περιορισμό της πρόσβασης ορισμένων ειδών ιατροτεχνολογικών προϊόντων από ξένες χώρες στις δημόσιες συμβάσεις»
- **Ορισμένα είδη κλωστοϋφαντουργίας/υπόδησης** – Κυβερνητικό Διάταγμα N791 της 11.08.2014 «Περί θέσπισης απαγόρευσης πρόσβασης προϊόντων ελαφριάς βιομηχανίας από ξένες χώρες σε δημόσιες συμβάσεις»
- **Εισαγόμενα οχήματα** – Κυβερνητικό Διάταγμα N 656 της 14.07.2014 «Περί θέσπισης απαγόρευσης πρόσβασης ορισμένων τύπων προϊόντων μηχανικής από ξένες χώρες σε δημόσιες συμβάσεις»
- **Εισαγωγές ελαφριάς βιομηχανίας** – Κυβερνητικό Διάταγμα N 791 της 11.08.2014 «Περί θέσπισης απαγόρευσης πρόσβασης αγαθών ελαφριάς βιομηχανίας από ξένες χώρες σε δημόσιες συμβάσεις»
- **Μηχανήματα και εξοπλισμός** – Κυβερνητικό Διάταγμα N 84 της 31. 01.2015 «Τροποποιήσεις στο Κυβερνητικό Διάταγμα N656 της 14 07.2014

- **Φαρμακευτικά** – Το Κυβερνητικό Διάταγμα N 1289 της 30ής Νοεμβρίου 2015 εισάγει ορισμένους περιορισμούς στις δημόσιες προμήθειες εισαγόμενων φαρμακευτικών προϊόντων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των κρίσιμων φαρμακευτικών προϊόντων
- **Λογισμικό** – Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 188 FZ της 29ης Ιουνίου 2015 «Σχετικά με το λογισμικό και τις δραστηριότητες προμηθειών κυβερνητικών φορέων»
- **Μεταποιημένα τρόφιμα** – RU εξέδωσε το διάταγμα αριθ. 832 της 22ας Αυγούστου 2016. «Σχετικά με τους περιορισμούς εισαγωγής ορισμένων τύπων προϊόντων διατροφής που προέρχονται από ξένες χώρες για σκοπούς προμήθειας για κρατικές και δημοτικές ανάγκες».
- **Ραδιοηλεκτρονικά προϊόντα** - Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. ηλεκτρικοί λαμπτήρες, κλπ). Το πεδίο εφαρμογής επεκτάθηκε με το διάταγμα αριθ. 804 της 6ης Ιουλίου 2017 για την προσθήκη εξοπλισμού για το σύστημα αεροναυτιλίας GLONASS και ηλεκτρονικών συσκευών σηματοδότησης για την ασφάλεια της κυκλοφορίας.
- **Έπιπλα:** Διάταγμα 1072 της 9/5/2017. Η ρωσική κυβέρνηση πρόσθεσε εισαγόμενα έπιπλα στον κατάλογο των ξένων αγαθών και υπηρεσιών που απαγορεύεται να προμηθεύονται οι κρατικοί φορείς. Είναι απόλυτη απαγόρευση, με περιορισμένες εξαιρέσεις. Το μέτρο αυτό είναι καταρχήν προσωρινό (από 1/12/2017 έως 1/12/2019).

Στις 30 Απριλίου 2020 η κυβέρνηση ενέκρινε το διάταγμα N 616 το οποίο εισήγαγε ένα νέο σύστημα για την απαγόρευση ξένων προϊόντων από το σύστημα των δημοσίων συμβάσεων (αγορές που πραγματοποιήθηκαν βάσει του νόμου 44-FZ). Το διάταγμα αντικαθιστά σειρά προηγούμενων διαταγμάτων σχετικά με την απαγόρευση αγορών προμηθειών του εξωτερικού (δηλαδή τα Διατάγματα N 791, 1072, 239, 656).

Ο κατάλογος των προϊόντων που εισάγονται στο διάταγμα N 616 σε ορισμένες περιπτώσεις αντιγράφει τους καταλόγους από προηγούμενα διατάγματα. Όσον αφορά τις δημόσιες προμήθειες μηχανημάτων και εξοπλισμού καταγωγής τρίτων χωρών, το διάταγμα N 616 διευρύνει σημαντικά τον κατάλογο των προϊόντων που υπόκεινται στην απαγόρευση.

Το διάταγμα N 617 της 30.04.2020 εισήγαγε την εφαρμογή του κανόνα «το τρίτο είναι εκτός» όσον αφορά τις δημόσιες προμήθειες (αγορές που πραγματοποιήθηκαν βάσει του νόμου 44-FZ) ορισμένων προϊόντων:

Ο κανόνας "το τρίτο είναι εκτός" υποδηλώνει ότι ένα ξένο προϊόν δεν μπορεί να αγοραστεί εάν υπάρχουν τουλάχιστον δύο προσφορές που προσφέρουν για την προμήθεια του προϊόντος καταγωγής Ρωσίας ή οποιασδήποτε άλλης χώρας της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης.

Ο κατάλογος των προϊόντων που υπόκεινται στον κανόνα «τρίτο είναι έξω» στο διάταγμα N 617 περιλαμβάνει 174 θέσεις. Ο κατάλογος περιλαμβάνει προϊόντα όπως χάρτινα σημειωματάρια, χαρτικά γραφείου, απορρυπαντικά, τσιμέντο, μουσικά όργανα (22 θέσεις), αθλητικό εξοπλισμό, αθλητικά πυροβόλα όπλα, ορισμένους τύπους μηχανημάτων, ιατρικά έπιπλα, χημικά, λιπάσματα, σαπούνι, πόρτες, γερανούς, ανελκυστήρες, ελαστικά

Ο περιορισμός ισχύει όχι μόνο για τα προϊόντα του καταλόγου, αλλά και για αγορές υπηρεσιών και εργασιών, εάν αφορούν την προμήθεια ξένων προϊόντων που περιλαμβάνονται στη λίστα. Επίσης,

απαγορεύεται η αγορά σε μία παρτίδα προϊόντων που δεν καλύπτονται από τον περιορισμό και προϊόντων που περιλαμβάνονται στη λίστα.

Στις 4 Ιουνίου η ρωσική κυβέρνηση ενέκρινε νομοσχέδιο το οποίο, εάν εγκριθεί, θα εισαγάγει σταθερές ποσοστώσεις για αγορές ξένων προϊόντων από κυβερνητικούς φορείς και κρατικές επιχειρήσεις (βάσει, αντίστοιχα, των ομοσπονδιακών νόμων 44 και 223, αντίστοιχα). Σύνδεσμοι για τις τροπολογίες:

- Public entities, FZ 44: <https://sozd.duma.gov.ru/bill/969960-7>
- SOEs, FZ 223: <https://sozd.duma.gov.ru/bill/973995-7>

Σύμφωνα με το κυβερνητικό διάταγμα υπ' αριθ.2013 της 3^{ης} Δεκ.2020, οι κρατικές επιχειρήσεις θα πρέπει να επιβεβαιώνουν ότι προϊόντα ρωσικής προέλευσης αντιπροσωπεύουν όχι λιγότερο από ένα συγκεκριμένο ελάχιστο ποσοστό των αγορών τους μέχρι το 2023. Το ποσοστό ποικίλει ανά κατηγορία προϊόντος (μέχρι το 90%).

Η Ρωσία εισήγαγε συγκεκριμένα μέτρα που περιορίζουν/απαγορεύουν τις ξένες εταιρείες να συμμετέχουν σε κρατικές επιχειρήσεις και επενδυτικά σχέδια που επιδοτούνται από αγορές του κράτους (σε ισχύ από τον Ιανουάριο του 2016). Η Ρωσία εισήγαγε επίσης μια προτίμηση τιμής 15% για τις ρωσικές εταιρείες όταν συμμετέχουν σε προσκλήσεις υποβολής προσφορών κρατικών επιχειρήσεων. Αυτό είναι ένα ξεχωριστό θέμα από τους περιορισμούς των δημοσίων συμβάσεων, καθώς αυτό το ζήτημα αφορά εμπορικούς φορείς/επιχειρήσεις. Η Ρωσία ενέκρινε στις 31 Δεκεμβρίου 2017 τον νόμο 496 που επιτρέπει στην κυβέρνηση να ενισχύσει τον έλεγχο στις προμήθειες ακριβών πλοίων και αεροπλάνων.

Μερικά βασικά μέτρα περιγράφονται παρακάτω:

- Περιορισμοί για τις εισαγωγικές/ξένες εταιρείες να προμηθεύουν κρατικές επιχειρήσεις ή ιδιωτικές εταιρείες που εκτελούν επενδυτικά σχέδια άνω των 10 δις ρουβλίων (140 εκ. ευρώ) – ιδιωτικές εταιρείες υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος επιδοτεί τουλάχιστον το 10% του έργου. Αυτό ισχύει από το 2016. Μεταξύ των περιορισμών που αναφέρονται: ανάγκη κοινοποίησης του έργου σε μητρώο, ανάγκη λήψης έγκρισης μιας «επιτροπής υποκατάστασης εισαγωγής», κατάλογος αγαθών που δεν μπορούν να αγοραστούν στο εξωτερικό κ.λπ.
- Προτίμηση τιμής 15%: Η Ρωσία εξέδωσε το διάταγμα 925 στις 16 Σεπτεμβρίου 2016 με το οποίο χορηγείται προτίμηση τιμής 15% σε εγχώριες/ρωσικές εταιρείες στο πλαίσιο αγορών κρατικών επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι εισαγωγικές εταιρείες (για αγαθά) ή ξένες εταιρείες (για υπηρεσίες) ανταγωνίζονται με εγχώριες/ρωσικές εταιρείες στις οποίες παρέχεται πλεονέκτημα 15% όταν συγκρίνουν τις τιμές των αντίστοιχων προσφορών. Ωστόσο, όταν επιλεγεί η εγχώρια/ρωσική εταιρεία, πληρώνεται η κανονική τιμή όπως ανακοινώθηκε στις προσφορές.
- Ο νόμος 496 της 31.12.2017 επιτρέπει στην κυβέρνηση να εισαγάγει απαιτήσεις τοπικού περιεχομένου για αεροσκάφη και πλοία που αγοράζονται από κρατικές επιχειρήσεις.

Ο νόμος 44/2013 FZ για τις κρατικές συμβάσεις τροποποιήθηκε με τον νόμο 174-FZ της 29ης Ιουνίου 2018. Φαίνεται ότι, ως συνέπεια της τροποποίησης, ο νόμος 44/2013 FZ θα εφαρμόζεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται από κρατικές επιχειρήσεις όπου αυτές πραγματοποιούν επενδύσεις παγίου κεφαλαίου χρησιμοποιώντας κρατικές επιδοτήσεις – συμπεριλαμβανομένων των κρατικών επιχειρήσεων που δεν είναι 100% κρατικές και οι οποίες κανονικά υποχρεούνται να ακολουθούν τον Νόμο 223/2011 στις προμήθειες τους.

Το διάταγμα N 878 της 10.07.2019 εισήγαγε τροποποιήσεις στο διάταγμα N 925 που επεκτείνουν την προτίμηση τιμής 30% σε 13 κατηγορίες ραδιοηλεκτρονικών προϊόντων ρωσικής προέλευσης. Το διάταγμα N 925 εφαρμόζεται στις αγορές που πραγματοποιούν κρατικές επιχειρήσεις.

Επιπλέον, ο νόμος 44/2013 FZ για τις κρατικές συμβάσεις τροποποιήθηκε με τον νόμο 174-FZ της 29ης Ιουνίου 2018. Φαίνεται ότι, ως συνέπεια της τροποποίησης, ο νόμος 44/2013 FZ θα εφαρμόζεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται από κρατικές επιχειρήσεις όπου αυτές πραγματοποιούν επενδύσεις παγίου κεφαλαίου με κρατικές επιδοτήσεις – συμπεριλαμβανομένων των κρατικών επιχειρήσεων που δεν είναι 100% κρατικές και οι οποίες κανονικά υποχρεούνται να ακολουθούν τον Νόμο 223/2011 στις προμήθειες τους.

Συμμετοχή σε Δημόσιο Διαγωνισμό

Οι δύο βασικότεροι τρόποι συμμετοχής σε δημόσιο διαγωνισμό (ηλεκτρονική δημοπρασία και ανοιχτός διαγωνισμός) δεν επιδέχονται διαπραγματεύσεις μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας που ανακοίνωσε το διαγωνισμό και των εταιρειών που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε αυτόν.

Στις ηλεκτρονικές σελίδες <http://www.zakupki.gov.ru/epz/main/public/home.html> και <https://torgi.gov.ru> ανακοινώνεται το σύνολο των ρωσικών δημοσίων προμηθειών (σε ομοσπονδιακό, περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο), εφόσον το ποσό του ζητούμενου αγαθού/ υπηρεσίας ξεπερνά τα 1.500 δολάρια. Συνολικά 280.000 χρήστες εκ μέρους του ρωσικού Δημοσίου είναι ενταγμένοι στο σύστημα.

Στην πράξη, η διαδικασία συμμετοχής σε ρωσικές δημόσιες προμήθειες είναι μια ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία για την οποία απαιτείται εμπειρία και χρόνος. Ιδιαίτερα μετά την επιβολή κυρώσεων από την ΕΕ και τις ΗΠΑ, το ρωσικό Δημόσιο αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην εγχώρια παραγωγή και αναζητεί τρόπους να μειώσει τη συμμετοχή ξένων εταιρειών ή εισαγόμενων προϊόντων με σειρά νομοθετικών πράξεων.

Στην ιστοσελίδα <http://government.ru/docs/24284/> υπάρχει αναρτημένος κατάλογος εισαγόμενων τροφίμων, στην ιστοσελίδα <http://government.ru/docs/29901/> κατάλογος προϊόντων ελαφράς βιομηχανίας, στην ιστοσελίδα <http://government.ru/docs/28388/> κατάλογος ηλεκτρονικών προϊόντων και στις ιστοσελίδες <http://government.ru/docs/25559> και <http://government.ru/docs/20833/> κατάλογοι φαρμάκων - ιατρικού εξοπλισμού, για τα οποία απαγορεύεται η συμμετοχή των εισαγόμενων προϊόντων σε δημόσιους διαγωνισμούς.

ΣΤ. ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΔΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΡΩΣΙΚΑ ΑΝΤΙΜΕΤΡΑ

ΣΤ.1. Κυρώσεις Δύσης προς τη Ρωσία

E U Sanctions

COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014 (of 31 July 2014) concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine:

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj>

Commission Notice of 25.08.2017: COMMISSION GUIDANCE NOTE ON THE IMPLEMENTATION OF CERTAIN PROVISIONS OF REGULATION (EU) No 833/2014:

https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/1_act_part1_v3_en.pdf

Brussels, 4 May 2018 (OR. en) 8519/18 CORLX 230 CFSP/PESC 380 RELEX 352 COARM 147 FIN 356 CONUN 127 COTER 47 'I' ITEM NOTE From: Foreign Relations Counsellors Working Party To: Permanent Representatives Committee (Part 2) No. prev. doc.: 15530/16 Subject: Restrictive measures (Sanctions) - Update of the EU Best Practices for the effective implementation of restrictive measures

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8519-2018-INIT/en/pdf>

Brussels, 4 May 2018 (OR. en) 5664/18 LIMITE CORLX 39 CFSP/PESC 68 FIN 69 RELEX 376 CONUN 139 COARM 156 'I/A' ITEM NOTE From: General Secretariat of the Council To: Permanent Representatives Committee/Council Subject: Sanctions Guidelines – update

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/en/pdf>

EU Sanctions Map to Russia (as per order of the site):

Arms Export:

It is prohibited to export arms and related materiel to Russia. Related technical or financial assistance and services are also prohibited.

Arms Import:

It is prohibited to import, purchase or transport arms and related materiel from Russia.

EU Common Military List:

NOTICES FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS, BODIES, OFFICES AND AGENCIES COUNCIL COMMON MILITARY LIST OF THE EUROPEAN UNION adopted by the Council on 18 February 2019 (equipment covered by Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment) (updating and replacing the Common Military List of the European Union adopted by the Council on 26 February 2018 (1)) (CFSP) (2019/C 95/01)

<https://admin.sanctionsmap.eu/files/2yo3utnom76g9izjg8pdwras7/eu-common-military-list-february-2019.pdf>

Dual Use Goods Exports:

The sale, supply, transfer or export of all dual-use goods and technology for military use in Russia or for any military end-user in Russia is prohibited. The sale, supply, transfer or export of dual use goods and technology to any person, entity or body in Russia as listed (Annex IV of Regulation No 833/2014) is also prohibited. Any provision of related technical or financial assistance and services are also prohibited.

Dual Use Goods and Technology:

'ANNEX I List referred to in Article 3 of this Regulation LIST OF DUAL-USE ITEMS This list implements internationally agreed dual-use controls including the Wassenaar Arrangement, the Missile Technology Control Regime (MTCR), the Nuclear Suppliers' Group (NSG), the Australia Group and the Chemical Weapons Convention (CWC)

<https://admin.sanctionsmap.eu/files/dlewxiewnikdfhv6fzxoixrm/dug-list-annex1.pdf>

Financial Measures:

It shall be prohibited to make or be part of any arrangement to make new loans or credit with a maturity exceeding 30 days to any legal person, entity or body listed in Annex III, V or VI of Council Regulation No 833/2014 or to any legal person, entity or body established outside the EU but owned for more than 50% by an entity listed in Annex III, V or VI of Council Regulation No 833/2014, or to any legal person, entity or body acting on behalf or at the direction of such entity.

Any transactions or dealings with certain financial instruments issued by institutions listed in Annex III, V or VI of Council Regulation No 833/2014 or issued by any legal person, entity or body established outside the EU but owned for more than 50% by an entity listed in Annex III, V or VI of Council Regulation No 833/2014, or issued by any legal person, entity or body acting on behalf or at the direction of such entity shall be prohibited.

Prohibition to Satisfy Claims:

It is prohibited to satisfy claims in connection with any contract or transaction the performance of which has been affected by any of the measures imposed under this restrictive measures regime, if they are made by entities listed in Annex I, II, III or IV of the Council Regulation No 833/2014 or entities related to them; by any Russian person, entity or bod; or by any person, entity or body acting through or on behalf of one of the aforementioned.

Other Items:

The export of certain equipment listed in Annex II of Council Regulation 833/2014 shall be subject to prior authorisation by the competent authority of the exporting Member State. The provision of technical assistance or other services related to the equipment and the provision of financing or financial assistance for any sale, supply, transfer or export of the equipment or for the provision of related technical assistance or training, shall also be subject to prior authorisation.

Restrictions on Services:

The provision of services necessary in Russia for the oil exploration and production in waters deeper than 150 metres, in the offshore area north of the Arctic Circle and for projects that have the potential to produce oil from resources located in shale formations by way of hydraulic fracturing (it does not apply to exploration and production through shale formations to locate or extract oil from non-shale reservoirs) shall be prohibited.

EU Sanctions Map (GIS):

[site administered by DG FISMA. It provides a very good overview of the situation with EU sanctions. It is not only about Russia as it covers the whole system but when using the "search" in the upper right corner it reveals all necessary info concerning Russia]: <https://sanctionsmap.eu/#/main>

EU Sanctions Map (Russia):

<https://sanctionsmap.eu/#/main/details/26/?checked=26&search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%7B%7D%7D>

Hellenic Ministry of Foreign Affairs International Sanctions

<https://www.mfa.gr/en/foreign-policy/global-issues/international-sanctions.html>

U S A Sanctions

Dept. of Treasury:

<https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Pages/default.aspx>

https://www.treasury.gov/resource-center/faqs/Sanctions/Pages/ques_index.aspx

OFAC/Office of Foreign Assets Control:

What is OFAC and what does it do?

https://www.treasury.gov/resource-center/faqs/Sanctions/Pages/faq_general.aspx#basic

https://www.treasury.gov/resource-center/faqs/Sanctions/Pages/faq_lists.aspx#search

OFAC Sanctions Programs:

https://www.treasury.gov/resource-center/faqs/Sanctions/Pages/faq_other.aspx

<https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/pages/ukraine.aspx>

(Ukraine-/Russia-related Sanctions included)

SANCTIONS AGAINST PERSONS CONTRIBUTING TO THE SITUATION IN UKRAINE AND

PROHIBITING CERTAIN TRANSACTIONS WITH RESPECT TO THE CRIMEA REGION OF UKRAINE:

<https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/ukraine.txt>

OFAC Sanctions Database Search:

<https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>

ΣΤ.2. Ρωσικά Αντίμετρα

Σύμφωνα με το υπ' αριθ. 534/20.2.2021 Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο επεκτείνονται εκ νέου τα ειδικά οικονομικά μέτρα που είχαν επιβληθεί με το υπ.αρ. 560 Προεδρικό Διάταγμα από 06.08.2014 «Σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων ειδικών οικονομικών μέτρων για τη διασφάλιση της Ρωσικής Ομοσπονδίας» και το οποίο στη συνέχεια παρατάθηκε με διάδοχα Προεδρικά Διατάγματα.

Υπενθυμίζουμε ότι, αρχικά, κυρώσεις επιβλήθηκαν το 2014 από ΕΕ και ΗΠΑ στη Ρωσία ως μέσο πίεσης για την προσάρτηση της Κριμαίας. Σε απάντηση αυτών, η Ρωσία επέβαλε με την σειρά της τα προαναφερόμενα αντίμετρα²⁶, τα οποία περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, απαγόρευση εισαγωγών αγροτικών προϊόντων, πρώτων υλών και τροφίμων.

Το νέο Προεδρικό Διάταγμα 534 για την διασφάλιση της Ρωσικής Ομοσπονδίας και την προστασία των εθνικών συμφερόντων της προβλέπει την **επέκταση από τις 01.01.2022 έως και τις 31.12.2022** των αντίμετρων και ταυτόχρονα δίδει εντολή στην κυβέρνηση να διασφαλίσει, αναλόγως

²⁶ Σε βάρος ΕΕ, ΗΠΑ, Αυστραλίας, Καναδά και Νορβηγίας

αρμοδιότητας, την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων και εάν είναι απαραίτητο να προτείνει επί μέρους αλλαγές ή τροποποιήσεις ως προς την περίοδο ισχύος.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

προέλευσης ΗΠΑ, Ε.Ε., Καναδά, Αυστραλίας, Νορβηγίας, Ουκρανίας,

Αλβανίας, Μαυροβουνίου, Ισλανδίας και Λιχτενστάιν

μέχρι και την 31^η Δεκεμβρίου 2022

Κωδικός Συνδυασμένης Ονοματολογίας	Περιγραφή εμπορεύματος * / ***
0103 <u>εξαιρείται ο κωδικός:</u> 0103 10 0000	Ζώντες χοίροι (εξαιρείται: Αναπαραγωγής καθαρής φυλής)
0201	Κρέατα βοοειδών, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη
0202*****	Κρέατα βοοειδών, κατεψυγμένα
0203	Κρέατα χοιροειδών, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα
0206 <u>εξαιρούνται κωδικοί:</u> 0206 10 1000, 0206 22 0001, 0206 29 1000, 0206 30 0001, 0206 30 0003, 0206 41 0001, 0206 49 0001, 0206 80 1000, 0206 90 1000.****	Παραπροϊόντα σφαγίων βρώσιμα, βοοειδών, χοιροειδών, προβατοειδών, αιγοειδών, αλόγων, γαϊδουριών ή μουλαριών, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα Βοοειδών, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη Συκώτια Άλλα κατεψυγμένα παραπροϊόντα που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων Χοιροειδών, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων Παραπροϊόντα χοιροειδών, νωπά ή διατηρημένα, (εξαιρούμενου του συκωτιού) με απλή ψύξη που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων Συκώτια που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων Άλλα Που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων Άλλα, κατεψυγμένα που προορίζονται για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων
0207*****	Κρέατα και παραπροϊόντα βρώσιμα, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα, πουλερικών της κλάσης 0105
0209	Λαρδί χωρίς τα κρεάτινα μέρη, χοιρινό λίπος (ξίγκι) και λίπος πουλερικών, μη λειωμένα ούτε με άλλο τρόπο εκχυλισμένα, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη,

	κατεψυγμένα, αλατισμένα ή σε άρμη, αποξηραμένα ή καπνιστά
Από τον 0210**	Κρέατα αλατισμένα ή σε άρμη, αποξηραμένα ή καπνιστά
0301**	Ψάρια ζωντανά (πέστροφες, χέλια, κυπρίνοι, σολομοί) (εξαιρούνται ο γόνος σολομού (<i>salmo salar</i>) και πέστροφας (<i>salmo trutta</i>))
0302	Ψάρια νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, με εξαίρεση τα φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών της κλάσης 0304, δηλαδή σολομοειδή (πέστροφες, σολομοί), πλατύψαρα (γλωσσοειδή) τόνοι, ρέγγες, μπακαλιάρτοι, άλλα ψάρια (σαρδέλες, γάδοι, σκουμπριά, χέλια, γαύροι, λιθρίνια, φαγκριά, ξιφίας, σαυρίδια λαυράκια, τσιπούρες
0303	Ψάρια κατεψυγμένα, με εξαίρεση τα φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών της κλάσης 0304, δηλαδή σολομοί, άλλα σολομοειδή (πέστροφες), πλατύψαρα (γλωσσοειδή), τόνοι, ρέγγες, μπακαλιάρτοι, άλλα ψάρια (σαρδέλες, γάδοι, σκουμπριά, χέλια, γαύροι, λιθρίνια, φαγκριά, ξιφίας, σαυρίδια λαυράκια, συκώτια, αυγά και σπέρματα
0304	Φιλέτα και άλλη σάρκα ψαριών (έστω και αλεσμένα), νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα
0305	Ψάρια αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Ψάρια καπνιστά έστω και ψημένα πριν ή κατά τη διάρκεια του καπνίσματος. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες ψαριών, κατάλληλα για τη διατροφή ανθρώπων) δηλαδή αλεύρια, συκώτια, αυγά και σπέρματα ψαριών, φιλέτα ψαριών αποξηραμένα, ψάρια καπνιστά, ψάρια αλατισμένα
0306	Μαλακόστρακα, έστω και χωρίς το όστρακό τους, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Μαλακόστρακα με το όστρακό τους, βρασμένα σε νερό ή ατμό, έστω και διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων μαλακοστράκων κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων (καραβίδες, αστακοί, γαρίδες, καβούρια
0307 <u>(εξαιρείται ο κωδικός: 0307 60 900 0)</u>	Μαλάκια, έστω και χωρισμένα από το κοχύλι τους, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Ασπόνδυλα υδρόβια, άλλα από τα μαλακόστρακα και τα μαλάκια, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες) ασπόνδυλων υδρόβιων άλλων από τα μαλακόστρακα, κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων. Εξαιρούνται νεαρά (<i>spat</i>) όστρεα, νεαρά (<i>spat</i>) μύδια, νεαρά (<i>spat</i>) <i>Litopenaeus vannamei</i> και σαλιγκάρια ειδών <i>Helix pomatia</i> και <i>Helix aspersa</i>)*****

0308	Ασπόνδυλα υδρόβια, άλλα μαλακόστρακα και μαλάκια, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Ασπόνδυλα υδρόβια, άλλα από τα μαλακόστρακα και τα μαλάκια, ζωντανά, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξηραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Αλεύρια, σκόνες και συσσωματωμένα προϊόντα με μορφή σβόλων (πελέτες) ασπόνδυλων υδρόβιων άλλων από τα μαλακόστρακα, κατάλληλα για τη διατροφή των ανθρώπων (Ολοθούρια, αχινοί, Μέδουσες).
0401**	Γάλα και κρέμα γάλακτος (ανθόγαλα) που δεν είναι συμπυκνωμένα και δεν περιέχουν ζάχαρη ή άλλα γλυκαντικά. Εξαιρούνται το ειδικό γάλα χωρίς λακτόζη και τα γαλακτοκομικά προϊόντα χωρίς λακτόζη, που προορίζονται για διαιτητική διατροφική θεραπεία και διαιτητική προληπτική διατροφή (Εξαιρείται ο αφαλατώμενος όρος γάλακτος που χρησιμοποιείται για την παραγωγή γάλακτος σε σκόνη για βρέφη*****)
0402**	Γάλα και κρέμα γάλακτος(ανθόγαλα), συμπυκνωμένα ή με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών. Εξαιρούνται το ειδικό γάλα χωρίς λακτόζη και τα γαλακτοκομικά προϊόντα χωρίς λακτόζη, που προορίζονται για διαιτητική διατροφική θεραπεία και διαιτητική προληπτική διατροφή
0403**	Βουτυρόγαλα, πηγμένο γάλα και πηγμένη κρέμα, γιασούρτι, κεφίρ και άλλα γάλατα και κρέμες που έχουν υποστεί ζύμωση ή έχουν καταστεί όξινα, έστω και συμπυκνωμένα ή με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών ή αρωματισμένα ή με προσθήκη φρούτων ή κακάου. Εξαιρούνται το ειδικό γάλα χωρίς λακτόζη και τα γαλακτοκομικά προϊόντα χωρίς λακτόζη, που προορίζονται για διαιτητική διατροφική θεραπεία και διαιτητική προληπτική διατροφή
0404**	Ορός γάλακτος, έστω και συμπυκνωμένος ή με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών. Προϊόντα που αποτελούνται από φυσικά συστατικά του γάλακτος, έστω και με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών που δεν κατονομάζονται ούτε περιλαμβάνονται αλλού. Εξαιρούνται το ειδικό γάλα χωρίς λακτόζη και τα γαλακτοκομικά προϊόντα χωρίς λακτόζη, που προορίζονται για διαιτητική διατροφική θεραπεία και διαιτητική προληπτική διατροφή
0405**	Βούτυρα και άλλες λιπαρές ουσίες προερχόμενες από το γάλα. Γαλακτικές λιπαρές ύλες για επάλειψη. Εξαιρούνται το ειδικό γάλα χωρίς λακτόζη και τα γαλακτοκομικά προϊόντα χωρίς λακτόζη, που προορίζονται για διαιτητική διατροφική θεραπεία και διαιτητική προληπτική διατροφή
0406	Τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί
0701 εξαιρείται ο κωδικός: 0701 10 000 0	Πατάτες νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη (εξαιρούνται οι πατάτες για σπορά)
0702 00 000	Ντομάτες νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη
0703 εξαιρείται ο κωδικός: 0703 10 110 0	Κρεμμύδια ασκαλώνια, σκόρδα, πράσα και άλλα παρόμοια λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη (εξαιρούνται τα κρεμμύδια για σπορά)
0704	Κράμβες, κουνουπίδια, κράμβες σγουρές, γογυλοκράμβες και παρόμοια βρώσιμα προϊόντα του γένους Brassica, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη

0705	Μαρούλια (Lactuca sativa) και ραδίκια (Cichorium spp.), νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη
0706	Καρότα, γογγύλια, κοκκινογούλια για σαλάτα, λαγόχορτο (σκουλί), ραπανοσέλινα, ραπάνια και παρόμοιες βρώσιμες ρίζες, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη
0707 00	Αγγούρια και αγγουράκια, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη
0708	Λαχανικά λοβοφόρα, με ή χωρίς λοβό, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη
0709	Άλλα λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη (αγκινάρες, σπαράγγια μελιτζάνες, σέλινα, μανιτάρια και τρούφες, πιπεριές, σπανάκια, ΕΛΙΕΣ, κάππαρη, μάραθο, κολοκυθάκια)
0710*****	Λαχανικά άβραστα ή βρασμένα στο νερό ή στον ατμό, κατεψυγμένα
0711	Λαχανικά διατηρημένα προσωρινά (π.χ. με διοξείδιο του θείου ή σε άρμη, θειωμένο νερό ή σε νερό στο οποίο έχουν προστεθεί άλλες ουσίες που χρησιμεύουν για να εξασφαλισθεί προσωρινά η διατήρησή τους), αλλά ακατάλληλα για διατροφή στην κατάσταση που βρίσκονται (Ελιές, Κάππαρη, αγγούρια, μανιτάρια και τρούφες, άλλα λαχανικά)
0712***** <u>εξαιρείται ο κωδικός:</u> 0712 90 110 0	Λαχανικά ξερά, έστω και κομμένα σε τεμάχια ή σε φέτες ή και τριμμένα ή σε σκόνη, αλλά όχι αλλιώς παρασκευασμένα (εξαιρούνται τα υβρίδια γλυκού καλαμποκιού που προορίζονται για σπορά)
0713 <u>εξαιρείται ο κωδικός:</u> 0713 10 100 0	Όσπρια ξερά, χωρίς λοβό, έστω και ξεφλουδισμένα ή σπασμένα (εξαιρούνται τα μπιζέλια που προορίζονται για σπορά)
0714	Ρίζες μανιόκας, αραρούτης ή σαλεπιού, κόνδυλοι ηλιανθού (ψευδοκολοκάσια), γλυκοπατάτες και παρόμοιες ρίζες και κόνδυλοι με υψηλή περιεκτικότητα σ άμυλο ή ινουλίνη, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα ή αποξηραμένα, έστω και κομμένα σε τεμάχια ή συσσωματωμένα σε μορφή σβόλων)
0801	Καρύδια κοκοφοινίκων, καρύδια Βραζιλίας και καρύδια ανακαρδιοειδών, νωπά ή ξερά, έστω και χωρίς το κέλυφος ή τη φλούδα τους
0802	Άλλοι καρποί με κέλυφος, νωποί ή ξεροί, έστω και χωρίς το κέλυφος ή τη φλούδα τους
0803	Μπανάνες, στις οποίες περιλαμβάνονται και του είδους των Αντιλλών, νωπές ή ξερές

0804	Χουρμάδες, σύκα, ανανάδες, αχλάδια των ποικιλιών avocats και gogaves, μάγγες και μαγγούστες, νωπά ή ξερά
0805	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά
0806	Σταφύλια, νωπά ή ξερά
0807	Πεπόνια (στα οποία περιλαμβάνονται και τα καρπούζια) και καρποί παπαίας, νωπά
0808	Μήλα, αχλάδια και κυδώνια, νωπά
0809	Βερίκοκα, κεράσια, ροδάκινα (στα οποία περιλαμβάνονται και τα brugnon και nectarines), δαμάσκηνα και αγριοδαμάσκηνα, νωπά
0810	Άλλοι καρποί και φρούτα νωπά
0811	Καρποί και φρούτα, άψητα ή ψημένα στον ατμό ή βρασμένα στο νερό, κατεψυγμένα, έστω και με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών
0813	Καρποί και φρούτα αποξηραμένα, άλλα από εκείνα των κλάσεων 0801 μέχρι και 0806. Μείγματα αποξηραμένων καρπών και φρούτων ή καρπών με κέλυφος του κεφαλαίου αυτού
1501	Χοιρινά λίπη και λίπη πουλερικών
1502	Λίπη βοοειδών, προβατοειδών ή αιγοειδών
1503 00	Στεατίνη, λάδι με την ονομασία «saindoux», ελαιοστεατίνη, ελαιομαργαρίνη και στεατέλαιο, που δεν έχουν γαλακτωματοποιηθεί ούτε αναμειχθεί ούτε αλλιώς παρασκευασθεί
1601 00	Λουκάνικα, σαλάμια και παρόμοια προϊόντα, από κρέας, παραπροϊόντα σφαγίων ή αίμα. Παρασκευάσματα διατροφής με βάση τα προϊόντα αυτά
1901 90 110 0** 1901 90 910 0** 2106 90 920 0** 2106 90 980 4** 2106 90 980 5** 2106 90 980 9**	Παρασκευάσματα διατροφής που δεν κατονομάζονται αλλού. Εξαιρούνται τα βιολογικά ενεργά συμπληρώματα, συμπλέγματα βιταμινών και ιχνοστοιχείων, πρόσθετα γεύσης, συμπυκνώματα πρωτεϊνών (ζωικής και φυτικής προέλευσης) και τα μείγματα τους, φυτικές ίνες τροφίμων, πρόσθετα τροφίμων συμπεριλαμβανομένων των συμπλεγμάτων).
250100	Αλάτι (στο οποίο περιλαμβάνεται και το επιτραπέζιο και το μετουσιωμένο αλάτι) και χλωριούχο νάτριο καθαρό, έστω και σε υδατικό διάλυμα ή με προσθήκη αντισυσσωματικών ουσιών ή ουσιών που εξασφαλίζουν καλή ρευστότητα. Θαλασσινό νερό.

* Η εφαρμογή του ως άνω καταλόγου λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τους κωδικούς ΣΟ. Η περιγραφή του εμπορεύματος παρατίθεται για λόγους διευκόλυνσης (υπ. αριθμ. 778 από 7.08.2014 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης).

** Η εφαρμογή του εν λόγω κωδικού λαμβάνει χώρα τόσο βάσει του κωδικού ΣΟ όσο και βάσει της περιγραφής του εμπορεύματος (υπ. αριθμ. 778 από 7.08.2014 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης).

*** Με την εξαίρεση προϊόντων που προορίζονται για παιδική διατροφή (υπ. αριθμ. 778 από 7.08.2014 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης).

**** Με την εξαίρεση προϊόντων που προορίζονται για παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων (υπ. αριθμ. 778 από 7.08.2014 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης).

***** Με την εξαίρεση προϊόντων που προορίζονται για την παραγωγή παιδικών τροφών στη Ρωσική Ομοσπονδία, υπό την προϋπόθεση ότι η τελική χρήση του προϊόντος και ο τελικός αποδέκτης στη Ρωσική Ομοσπονδία έχει βεβαιωθεί από το Υπουργείο Γεωργίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας και η προμηθευόμενη ποσότητα δεν ξεπερνά το εγκεκριμένο ανώτατο όριο όγκου εισαγωγών προς αυτό το σκοπό (υπ. αριθμ. 472 από 27.05.2016 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης).

***** Με προσκόμιση της άδειας εισαγωγής προϊόντων / υλικού, η οποία έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Γεωργίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας (υπ. αριθμ. 253 από 25.02.2021 Διάταγμα Ρωσικής Κυβέρνησης)

***** Πρέπει να συνοδεύεται από βεβαίωση χρήσης προϊόντος)

ΠΡΟΣΟΧΗ: όπου αναφέρεται η λέξη ΑΠΟ σημαίνει από την κατηγορία π.χ. 0210 απαγορεύεται η εισαγωγή μόνο των αναφερόμενων περιγραφόμενων προϊόντων.

Σημειώνεται ότι στην ιστοσελίδα <https://sanctionsmap.eu> της ΕΕ υπάρχει χάρτης στον οποίο απεικονίζεται το σύνολο των κυρώσεων παγκοσμίως που έχουν επιβληθεί έναντι εταιρειών, ατόμων και προϊόντων, είτε από την ΕΕ είτε από τον ΟΗΕ. Μάλιστα σε κάθε περίπτωση αναφέρονται αι και πληροφοριακά στοιχεία της νομικής πράξης επιβολής των κυρώσεων.

Τα εμπόδια φυτοϋγειονομικών / τεχνικών προδιαγραφών που τίθενται κατά καιρούς στις εισαγωγές προϊόντων, η συνεχής μεταβολή των ισχυόντων κανονισμών, η παροχή της απαραίτητης πληροφόρησης μόνο στη ρωσική γλώσσα και τα πάσης φύσεως γραφειοκρατικά εμπόδια είναι συχνό φαινόμενο.

Παρά ταύτα παραμένουν τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα – ευκαιρίες της ρωσικής οικονομίας, η οποία είναι μια μεγάλη αγορά, με καταναλωτικές ανάγκες, υψηλό ενδιαφέρον για νέα προϊόντα, τρόπους ζωής, προσλαμβάνουσες παραστάσεις και βεβαία αποτελεί είσοδο και για άλλες γειτονικές αγορές.

Η ρωσική αγορά δεν ενδείκνυται για πρόσκαιρες και ευκαιριακές εξαγωγές, αλλά προκειμένου να στεφθούν με επιτυχία οι προσπάθειες διείσδυσης των ελληνικών επιχειρήσεων απαιτείται καλός σχεδιασμός και επιμονή. Στην προσπάθειά του αυτή οι ελληνικές επιχειρήσεις ασφαλώς και θα έχουν την αρωγή των εκάστοτε υποστηρικτικών δημοσίων υπηρεσιών και ειδικά του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Μόσχας, στο οποίο μπορούν να απευθύνονται για πληροφορίες σχετικά με την αγορά, τις διαδικασίες, πιθανούς εμπορικούς εταίρους και για την υποστήριξη στην αντιμετώπιση προβλημάτων.

Ορισμένοι τομείς με ευνοϊκές προοπτικές στη Ρωσία, για τις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά και στην Ελλάδα για ρωσικές επενδύσεις είναι οι εξής:

- ♦ **Τρόφιμα-ποτά**, για τα οποία η εγχώρια παραγωγή δεν είναι εν γένει σε θέση να καλύψει τις ανάγκες της χώρας τόσο σε ποσότητα όσο και σε ποιότητα, με τη σταδιακή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η επιβολή της απαγόρευσης εισαγωγών αγροτικών προϊόντων βεβαίως δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα για σειρά προϊόντων αυτής της κατηγορίας.
- ♦ Άλλα **καταναλωτικά αγαθά**, π.χ. γούνες, είδη μόδας και ένδυσης, καλλυντικά, είδη οικιακής χρήσης, κλπ.
- ♦ **Δομικά υλικά και εξοπλισμός κτιρίων**, όπως μάρμαρο, μονωτικά ή στεγανωτικά υλικά, χρώματα και άλλα. Ένα πολύ ενδιαφέρον παράδειγμα αποτελεί η εδραίωση των ελληνικών ανελκυστήρων στη ρωσική αγορά, πράγμα που σημαίνει ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν και σε κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης, πέραν των γνωστών και κορεσμένων παραδοσιακών κλάδων στους οποίους επικεντρώνεται η μεγάλη πλειοψηφία τους. Ειδικά στον τομέα των τεχνολογιών κτιρίων και κατασκευών στην Ελλάδα υπάρχουν αρετές επιχειρήσεις με καινοτόμα προϊόντα.
- ♦ **Επιστήμη και Τεχνολογία**: Η Ρωσία είναι μία από τις πλέον εξελιγμένες χώρες σε ορισμένους κλάδους τεχνολογίας, όπως η πληροφορική, τηλεπικοινωνίες, η **νανοτεχνολογία**, η βιοτεχνολογία, αεροδιαστημική, κλπ. Συχνά όμως τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα δεν συνδυάζονται με επιτυχημένη εμπορική εκμετάλλευσή τους, λόγω μη αναπτυγμένης επιχειρηματικής κουλτούρας. Οι ελληνικές επιχειρήσεις τεχνολογίας συχνά έχουν επίσης αξιόλογα επιτεύγματα. Λόγω του σημαντικού ρόλου της τεχνολογίας στις σύγχρονες οικονομίες, είναι προφανές ότι σε μια χώρα με μεγάλα επιστημονικά επιτεύγματα, όπως η Ρωσία, υπάρχουν πάντα επιχειρηματικές ευκαιρίες για συνεργασίες στις νέες τεχνολογίες.

- ♦ **Γεωργία/Κτηνοτροφία:** Η Ρωσία εφαρμόζει μια στρατηγική ανάπτυξης της **γεωργίας και κτηνοτροφίας**, με στόχο την αύξηση των εξαγωγών σε ορισμένους κλάδους ή την απόκτηση αυτάρκειας μέσω της δημιουργίας εγχώριας παραγωγικής δομής σε άλλους. Για το σκοπό αυτό παρέχει κίνητρα για επενδύσεις, προωθεί την εισαγωγή νέων μεθόδων και τεχνολογιών για καλλιέργειες, επενδύει στην έρευνα και ενισχύει την εγχώρια επεξεργασία των πρώτων υλών. Η πολιτική αυτή σε μεγάλο βαθμό διευκολύνθηκε από την απαγόρευση εισαγωγής γεωργικών προϊόντων, που επιβλήθηκε ως αντίμετρο στις κυρώσεις των δυτικών χωρών έναντι της Ρωσίας. Εντυπωσιακά είναι τα αποτελέσματα σε τομείς όπως τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα αλλαντικά, τα κρασιά και άλλα, για τα οποία υπήρξε μεγάλη άνοδος της εγχώριας παραγωγής, χωρίς όμως αξιόλογη βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας. Είναι προφανές ότι η έντονη αυτή δραστηριοποίηση δημιουργεί ευκαιρίες τις οποίες εκμεταλλεύτηκαν επιτυχώς χώρες σαν τη Δανία, την Ολλανδία, τη Γερμανία και άλλες, οι οποίες αντιστάθμισαν τις απώλειες από το γεωργικό εμπάργκο με την αύξηση της εξαγωγής προϊόντων και υπηρεσιών γεωργικής τεχνολογίας. Οι ελληνικές επιχειρήσεις διαθέτουν επίσης καινοτόμες και ανταγωνιστικές τεχνολογίες που μπορούν να εξάγουν. Ειδικά στη Νότια Ρωσία που επιδιώκει να αναπτύξει καλλιέργειες που είναι ήδη αναπτυγμένες στην Ελλάδα (π.χ. φρούτα και λαχανικά, αμπελοκαλλιέργεια, κλπ.), υπάρχουν ελληνικές επιχειρήσεις που μπορούν να προμηθεύσουν αρδευτικά συστήματα, αγροτοχημικά για ειδικές χρήσεις, εξοπλισμό για θερμοκήπια, πλαστικά φιλμ και άλλα καινοτόμα προϊόντα. Τελευταία υπάρχει ζήτηση για εισαγωγή ζωντανών αιγοπροβάτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις ελληνικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αναλάβουν να οργανώσουν, να κατασκευάσουν ή να συνεκμεταλλευτούν γεωργικές καλλιέργειες, θερμοκήπια και μονάδες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων.
- ♦ Στον τομέα της **ενέργειας** η Ρωσία είναι από τις πλέον προικισμένες χώρες παγκοσμίως και επομένως προσφέρει δυνατότητες επιχειρηματικής συνεργασίας. Όμως, ειδικά για τις **ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)**, η Ρωσία δεν έχει ανάλογα επιτεύγματα, αλλά τις θεωρεί πλέον ως προτεραιότητα. Υπάρχουν πολλές ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό στην κατασκευή τέτοιων έργων και μάλιστα συνεργάζονται στενά με διεθνείς επενδυτές που εξειδικεύονται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στον τομέα αυτό ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαπεριφερειακή συνεργασία στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας για την κατάρτιση ενεργειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων, η οποία με τη σειρά της θα άνοιγε το δρόμο και για την δραστηριοποίηση στη Ρωσία των ελληνικών επιχειρήσεων του κλάδου αυτού.
- ♦ Στον τομέα της **κλιματικής αλλαγής**, οι προκλήσεις συνεργασιών στη ρωσική αγορά εστιάζονται στους τομείς της κυκλικής οικονομίας, των πράσινων δομικών υλικών, στη διαχείριση των αποβλήτων και απορριμμάτων, στην συλλογή του μεθανίου και του διοξειδίου του άνθρακα, στη διαχείριση των αερίων θερμοκηπίου και στην παραγωγή βιοαερίου.
- ♦ **Τουρισμός**, περίπου 900 χιλιάδες Ρώσοι επισκέπτονται τη χώρα μας ετησίως και υπάρχει σημαντικό περιθώριο αύξησής τους, καθώς υπάρχει πολύ θετική εικόνα για τη χώρα μας, χάρη και στους παραδοσιακούς δεσμούς των δύο λαών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν ο ιατρικός και ο θρησκευτικός τουρισμός. Επειδή σε μεγάλο βαθμό οι ρωσικές ροές τουριστών στο εξωτερικό είναι κεντρικά ελεγχόμενες από μικρό αριθμό μεγάλων τουριστικών γραφείων, επιβάλλεται παράλληλα με την τουριστική προβολή και η προώθηση επιχειρηματικών συνεργασιών. Υπήρξαν ορισμένες αξιόλογες ρωσικές επενδύσεις στον Τουρισμό, π.χ. Όμιλος Μουζενίδη, Όμιλος Σαββίδη, Cronwell), ενώ δύο πολύ μεγάλες επενδύσεις ρωσικές τουριστικές επενδύσεις από τη Mirum και

τον ρώσο επιχειρηματία Ριμπολόβλεφ είναι στο τελικό στάδιο αδειοδότησης τους. Οι δυνατότητες ελληνορωσικής συνεργασίας για επενδύσεις στον τουρισμό είναι πολύ μεγάλες.

- ♦ **Κτηματομεσιτική αγορά:** Υπάρχει έντονο ενδιαφέρον στη Ρωσία για αγορά εξοχικών κατοικιών στην Ελλάδα. Είναι προφανές ότι στον τομέα αυτό υπάρχουν σημαντικές επιχειρηματικές ευκαιρίες και ήδη πολλές ελληνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται για τη διάθεσή τουριστικών κυρίως ακινήτων στη ρωσική αγορά, επωφελούμενες από ο πρόγραμμα Golden Visa που παρέχει καθεστώς μόνιμης κατοικίας στους ξένους αγοραστές ακινήτων στην Ελλάδα.

Τα ανωτέρω είναι απλώς ενδεικτικά, καθώς σε μια τόσο μεγάλη αγορά, όσες δυσκολίες και να υπάρχουν για την πρόσβασή σε αυτή, πάντα υπάρχουν επιχειρηματικές ευκαιρίες, για την αξιοποίηση των οποίων όμως χρειάζεται μια οργανωμένη και μεθοδική προσπάθεια με μακροχρόνια προοπτική.

Στους Έλληνες επιχειρηματίες/επενδυτές που εξετάζουν το ενδεχόμενο δραστηριοποίησης στη ρωσική αγορά, μια πρώτη εισαγωγική εικόνα προσφέρουν τα στοιχεία της ακόλουθης συνοπτικής ανάλυσης SWOT:

Ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)	
<u>Δυνατά Σημεία (Strengths)</u> ▪ Μεγάλη αγορά. ▪ Γεωγραφική εγγύτητα με ΕΕ, Κεντρική και Ανατολική Ασία. ▪ Συνέπεια σε επίπεδο πληρωμών και παράδοσης προμηθειών. ▪ Αφθονία πρώτων υλών. ▪ Προσφορά αποφοίτων πανεπιστημίων.	<u>Αδύνατα Σημεία (Weaknesses)</u> ▪ Παλαιότητα υποδομών δικτύου μεταφορών, ιδιαίτερα στην Άπω Ανατολή. ▪ Μεγάλες αποστάσεις. ▪ Ανεπάρκειες όσον αφορά τους προμηθευτές εξαρτημάτων. ▪ Ανεπαρκής προσφορά καταρτισμένων και εξειδικευμένων τεχνιτών.
<u>Ευκαιρίες (Opportunities)</u> ▪ Ανάγκες - αυξημένη ζήτηση για επενδυτικά και καταναλωτικά αγαθά. ▪ Μειωμένο εργασιακό κόστος. ▪ Μειωμένο φορολογικό κόστος. ▪ Προγράμματα στήριξης των επενδύσεων και των επενδυτών. ▪ Βιομηχανικά και τεχνολογικά πάρκα.	<u>Απειλές (Threats)</u> ▪ Κυρώσεις και αντίμετρα. ▪ Μειωμένη αγοραστική δύναμη του πληθυσμού. ▪ Γραφειοκρατία. ▪ Μειωμένη επενδυτική ισχύς του κράτους και των επιχειρήσεων. ▪ Αυξημένος προστατευτισμός.

Η. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

**Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών
Υποθέσεων Μόσχας:**

Δ/νση: 4, Leontievsky pereulok,
Moscow 125009
Τηλ.: +7 (495) 539 2970,
E-mail: ecocom-moscow@mfa.gr
Website: www.agora.mfa.gr

1. Ελληνικές Αρχές

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ

Δ/νση: 4, Leontievsky pereulok, Moscow 125009
Τηλ.: +7(495) 539 2941,
E-mail: gremb.mow@mfa.gr
Website: <http://www.mfa.gr/russia>

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Δ/νση: 14, Spiridonovka str., Moscow 123001
Τηλ: +7 (495) 539 3840,
E-mail: grgencon.mow@mfa.gr
Website: <http://www.mfa.gr/russia>

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ

Δ/νση: 17, Chernyshevskogo Prospect, St Petersburg 191123
Τηλ. +7(812) 334 3586,
E-mail: grgencon.spb@mfa.gr

ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΝΟΒΟΡΟΣΣΙΣΚ

Δ/νση: 13, Mira, Novorossisk 353905
Τηλ.: +7 8617 646 452,
E-mail: mailto:grgencon.nov@mfa.grgrgencon.nov@mfa.gr

2. Ρωσικές Αρχές

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΡΩΣΙΑΣ

4^η Ευρωπαϊκή Δ/νση, Τμήμα Ελλάδας και Κύπρου
Τηλ. +7-499-244 4922,
Website: www.mid.ru

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Δ/νση χωρών Ευρώπης, Βορείου Αμερικής και Διεθνών Οργανισμών,
Τηλ.: +7-495-651-79-38
Υπηρεσία Ξένων Επενδύσεων
Τηλ: +7-495 2098069/2000353/9509263
Website: www.economy.gov.ru

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Τηλ.: +7 495 987 9101,
Website: www.minfin.ru

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων

Τηλ.: +7 495 539 2187,

Website: <http://minpromtorg.gov.ru/>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Τηλ.: 7 (919) 779-98-27,

Website: <https://minenergo.gov.ru/>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Τηλ+7 (495) 771-80-00,

Website: www.minsvyaz.ru

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Τηλ.: +7 499 495 00 00,

Website: www.mintrans.ru

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Τηλ.: ++7 (495) 607-81-10,

Website: <http://mcx.ru/en/>

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΣ

13, Tverskaya Ulitsa, Moscow 103032

Τηλ.: +7(495) 2296360,

Website: <https://www.mos.ru/en/>

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων και Τουρισμού

1 Smolny, St. Petersburg 191060

Τηλ.: (812) 576-41-11,

Website: <https://www.gov.spb.ru/en/>

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια (ΕΒΕ)**ΕΒΕ ΡΩΣΙΑΣ**

Τηλ. +7 495 620-00-09

E-mail: tpprf@tpprf.ru

Website: www.tpprf.ru

ΕΒΕ ΜΟΣΧΑΣ

Τηλ. +7 495 276 1219

E-mail: mostpp@mostpp.ru

Website: www.mostpp.ru
<mailto:daif@tpprf.ru>

ΕΒΕ ΑΓΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Τηλ. +7 812 579 84 52

E-mail: spbcci@spbcci.ru
Website: <http://spbtp.ru/>

ΕΒΕ ΚΡΑΣΝΟΝΤΑΡ

Τηλ./φάξ +7 861 992 03 27
E-mail: tppkk@tppkuban.ru
Website: <http://kuban.tpprf.ru>

ΕΒΕ ΝΟΒΟΣΙΜΠΙΡΣΚ

Τηλ. +7(383) 223 8020
E-mail: info@ngtpp.ru
Website : <http://e.ngtpp.ru/>

ΕΒΕ ΤΟΜΣΚ

Τηλ. +7 (3822) 43-31-30,
E-mail: mail@tomsktpp.ru
Website: <http://tpp.tomsk.ru/>

ΕΒΕ ΤΑΓΚΑΝΡΟΓΚ

Τηλ. +7 8634 314 423
E-mail: office@ticci.ru
Website: <http://www.ticci.ru>

ΕΒΕ ΝΙΖΝΙ ΝΟΒΓΚΟΡΟΝΤ

Τηλ. +7 831 419-42-10,
E-mail: tpp@tpp.nnov.ru
Website: <http://www.tpp.nnov.ru/>

ΕΒΕ ΡΟΣΤΩΒ (ROSTOV-ON-DON)

Τηλ. +7 863 268 7600,
E-mail: tpp@tppro.ru
Website: <http://www.tppro.ru/>

ΕΛΛΗΝΟΡΩΣΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

25ης Μαρτίου 71, 154 51, Νέο Ψυχικό, Αθήνα.
Τηλ: +30. 210 69 81 127,
E-mail: info@hrcc.gr
Website: <http://www.hrcc.gr>

4. Κλαδικοί σύνδεσμοι

ΡΩΣΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ (ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ)

Τηλ.: +7 495 663 0404,
E-mail: rspp@rspp.ru
Website: www.rspp.ru

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

European Business Association

Tel.: +7(495) 234 2794,
Email: info@aerbrus.ru
Website: www.aerbrus.ru

All Russia Public Organisation

Τηλ.: +7 (495) 649-18-26
Website Q <https://deloros.ru/>
Email : intdep@deloros.ru

Association of Industrial Parks

Τηλ. +7 495 517 45 68
Website : <http://www.indparks.ru/>
Email : gr@indparks.ru

United Aircraft Corporation

Τηλ. +7(495) 926-1420
Email : office@uacrussia.ru
Website : <http://www.uacrussia.ru/>

Russian Union of Exhibition and Fairs

Website : <http://uefexpo.ru>

5. Τράπεζες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Τηλ. +7 495 771 9100,
www.cbr.ru

VTB

Τηλ. +7 495 2317554
www.vtb.ru

SBERBANK

Τηλ. +7 495 5005550
<http://www.sberbank.ru/>

B&N Bank (Ρωσική Τράπεζα με υποκατάστημα στην Ελλάδα - <https://bnbank.gr/>)

[Tel:+7-495-755 5075](tel:+7-495-7555075)
<https://eng.binbank.ru/>

BANK OF MOSCOW

Τηλ. +(495) 777-4-888
<https://mkb.ru/en/>

ALPHA BANK CYPRUS LTD (ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ)

Moscow Representative Office
<https://www.alphabank.com.cy/english/units.shtm>
Tel.: +7 495 937 5687
mro@alphabank.com.cy

ASSOCIATION OF RUSSIAN BANKS

Τηλ. +7 (495) 691 87 8

<http://arb.ru/>

6. Διοργανωτές Εκθέσεων**ΕΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΡΩΣΙΑΣ**

Tel. +7-831-227 5695

<http://www.uefexpo.ru>

email: info@uefexpo.ru

EXPOCENTR

Τηλ. +7 499 707 3799

www.expocentr.ru

ITE GROUP

Τηλ. +7 495 750 08 28

www.ite-expo.ru

VVCENTRE

Τηλ. +7 495 544 3400,

www.vvcentre.ru

CROCUS EXPO

Τηλ. +7 495 727 2626,

www.crocus-expo.ru

KRASNODAREXPO

Τηλ. +7 861 200 12 34

<http://www.krasnodarexpo.ru/>

EXPOFORUM St. Petersburg

Tel. +7 (812) 240 40 40

E-mail: info@expoforum.ru

<http://www.expoforum.ru/en>

ITE Siberia

Tel.: +7(383) 363 00 63

<http://www.ite-siberia.ru>

7. Ξενοδοχεία**NATIONAL**

Τηλ. +7 495 258 7000

www.national.ru

METROPOL HOTEL

Τηλ. +7 495 266 01 68

www.metropol-moscow.ru

MARRIOTT

Τηλ. +7 495 937 1000

www.marriott.com

BALTSCHUG KEMPINSKI MOSCOW

Τηλ. +7 495 287 2000

www.kempinski-moscow.com

ARARAT PARK HAYATT MOSCOW

Τηλ. +7 495 783 1234

www.moscow.park.hyatt.com

MARCO POLO

Τηλ. +7 495 660 06 06

<http://www.presnja.ru/en/default.html>

GOLDEN RING HOTEL

Τηλ. +7 495 725 0100

www.hotel-goldenring.ru

RITZ-CARLTON MOSCOW

Τηλ. +7 495 225 8888

www.ritzcarlton.com

RENAISSANCE MOSCOW HOTEL

Τηλ. +7 495 931 9000

www.renaissancemoscow.com

8. Ελληνικές Ομογενειακές Ενώσεις

Σύλλογος Ελλήνων Μόσχας

Τηλέφωνο: + 7-499-236-47-16, E-mail: info@greekmos.ru

<http://www.greekmos.ru/>

Ελληνικός Σύνδεσμος «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ» Βλαδικαβκαζ (Δημοκρατία Β. Οσετίας –Αλανίας)

τηλ. (0078672) 25-81-53 Fax: 55-09-74

e-mail: greekosetia@gmail.com

Σύλλογος Ελλήνων Βορονέζ

Τηλ./Φαξ: +7 (4732) 71-52-05

Σύλλογος Ελλήνων Εκατερινπούργκ

κινητό +7 922 181 30 88

E-mail: <http://web.u-greek.ru/kontakty/napisite-nam>

<http://web.u-greek.ru>

Σύλλογος Ελλήνων Ιρκούτσκ

Τηλ.: (3952)383744

E-mail: vv2005@mail.ru

Σύλλογος Ελλήνων Νοβοσιμπίρσκ

Τηλ. 89231246022 / 8(383)22-11-666

E-mail: elpida.hope@mail.ru

Σύλλογος Ελλήνων Κρασνογιάρσκ

Τηλ. 8(3912) 448-716, τηλ/φάξ 227-655, 233-525

Σύλλογος Ελλήνων Όμσκ

Τηλ. /Φαξ: 8 (3812) 24-96-95; e-mail: gago71@mail.ru

Σύλλογος Ελλήνων Τομσκ

Τηλ. (3822) 78-20-73

<http://grek.tomsk.ru/>

Σύλλογος Ελλήνων Γιακούτσκ

Τηλ. (4112) 34-60-03

E-mail: hellas@taatta.ru

Σύλλογος Ελλήνων Ουφά / Δημοκρατία Μπασκορτοστάν

Τηλ.: (3472) 32-616

9. Αντιπροσωπείες διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών στη Ρωσία**ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ**

Τηλ. +7 495 721 2000, Φαξ: +7 495 721 2020

https://eeas.europa.eu/delegations/russia/719/about-european-union-delegation-russian-federation_en

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

www.unrussia.ru, email : info@unrussia.ru

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (EBRD)

Τηλ.: +7 (812) 703 5525

<http://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Page&cid=1395236558140&d=Mobile&pagename=EBRD%2FPage%2FCountry>

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Tel.: +7(495) 745 7000,

<http://www.worldbank.org/en/country/russia>

ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Tel.: +7(095) 7059200,
Website: www.imf.org/external/country/rus

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (UNDP)
Website: <http://www.undp.ru/>

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (UNIDO)
Website: <http://www.unido.ru/eng/>

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (WFP)
<http://www.wfp.org/content/moscow>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (UNEP)
<http://www.unrussia.ru/en/agencies/united-nations-environment-programme-unep>

10. Άλλες Δημόσιες Υπηρεσίες

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ/ ROSSTAT
Τηλ.: +7(495) 607 49 02
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/main/

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
Τηλ.: +7(495) 449 7205
<http://eng.customs.ru/>

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΥΤΟΪΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ
Τηλ.: +7 495 607 51 11
http://www.fsvps.ru/fsvps/main.html?_language=en

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
<https://www.russiatourism.ru/en/>

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ & ΜΕΤΡΟΛΟΓΙΑΣ
<http://standard.gost.ru/wps/portal/>

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ
<https://www.onrc.ro/index.php/en/about-ntro>

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΡΧΗ
www.nalog.ru

ΡΩΣΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ (ROSPATENT)
<http://www.rupto.ru/en>

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
11, Sadovaya Kudrinskaya str., D-242, GSP-5, 123995 Moscow
Τηλ.: +7 (499) 7957653
<http://www.fas.gov.ru/english/>

11. Αεροπορικές εταιρείες και αεροδρόμια

AEGEAN AIRLINES

Tel: +7 495 139 87 90, +

e-mail: ru.helpdesk@aegeanair.com

<https://ru.aegeanair.com/>

AEROFLOT

Tel: +7 (495) 223 5555,

www.aeroflot.ru

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ-SHEREMETYEVO 1

<http://svo.aero/>

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ-DOMODEDOVO

www.domodedovo.ru

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ-VNUKOVO

<http://www.vnukovo.ru/rus/index.wbp>

Θ. ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

1. World Bank, Doing Business 2020
<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/r/russia/RUS.pdf>
2. EY, Doing Business in Russia, 2021
<file:///Users/vaiosoreopoulos/Downloads/ey-doing-business-in-russia-2021-ver3.pdf>
3. KPMG, Doing Business in Russia, 2019
<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ru/pdf/2019/07/ru-en-doing-business-in-russia-2019.pdf>
4. Baker & McKenzie, Doing Business in Russia 2021
https://www.bakermckenzie.com/en/-/media/files/insight/publications/2021/04/doing_business_in_russia_2021.pdf
5. U.S.A. Dept of State; Investment Climate Statement 2021
<https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/russia/>
6. WTO Trade Policy Review, Russian Federation, 2021
https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tp516_e.htm
7. Association of European Business Russia: “Position Paper of the European Business in Russia” 2021
<https://aebrus.ru/upload/iblock/2a9/AEB-Position-Paper-2021.pdf>
8. Association of European Business Russia: “How to Invest in Russia” 2020
<https://aebrus.ru/upload/iblock/357/HTI-2020-web.pdf>